

OD VELIKOG PRASKA DO STENE

III
ZEMLJA

III. ZEMLJA

UVOD

Postojeće hipoteze o nastanku Zemlje najbolji su zaključci izvedeni na osnovu raspoloživih podataka iz velikog broja naučnih disciplina. Treba imati u vidu da još nismo izbušili „rupu” do centra naše planete (kako stvari stoje, još ćemo „dugo” i čekati na to), zbog čega nema direktno uzetih uzoraka najvećeg dela Zemlje da utvrdimo njen sastav. Samo mali deo unutrašnjosti naše planete dostupan je direktnom osmatranju. Najdublji rudnici su na oko 2500 m ispod površine, a najdublja bušotina je na oko 12 km, gde je izmeren pritisak od 4 kB i temperatura od 500 °C.

Zbog toga se za proučavanje i određivanje sastava i strukture Zemlje koriste različite metode: geohemija svojstva elemenata, sastav meteorita, geofizička istraživanja, eksperimentalna hemijska i fizička ispitivanja, prisustvo ksenolita u vulkanitima, praćenje prirodnih pojava – vulkana i zemljotresa i, naravno, podaci iz ispitivanja stena i minerala. Neophodno je što preciznije objašnjenje svih rezultata, bez „kršenja” opšte prihvaćenih i dokazanih fizičkih i hemijskih zakona. Što je više podataka, imamo više „poverenja” u hipotezu. Tekst koji sledi o stvaranju i građi Zemlje u skladu je sa pomenutim.

Naša planeta nastala je pre oko 4,6 milijardi godina, od ostatka nebule, nakon formiranja Sunca i treća je po udaljenosti od naše zvezde. Zemlja je najveća terestrična planeta. Izgrađena je od **Fe**, "Eq,"P_k, "O i,"Ec,"U_k, "C_n, "P_c, "Q, "P_c, "M itd., koji grade silikate, sulfide, karbonate, sulfate itd. ili se javljaju kao samorodni elementi i glavni su sastojci stena, minerala ili ruda na Zemlji.

Kada je gravitaciono polje u tek stvorenoj Zemlji postalo dovoljno jako da izazove sabijanje i značajno poveća gustinu u njenom unutrašnjem delu, stvoreno je dovoljno toploće da se stope **Fe**, "P_k, "Eq itd., koji su bili u elementarnom stanju, stenama ili mineralima. Zbog veće gustine, tj. težine, oni su tonuli ka središnjem delu, formirali jezgro, uz oslobođanje dodatne toploće, koja je doprinela, uz lokalna odstupanja, potpunom stapanju unutrašnjeg dela Zemlje.

Lakši elementi, poput **O i**, "C_n, "U_k, "Q, "P_c, "M i „višak“ **Fe** u silikatima, oksidima, sulfatima, karbonatima itd., zbog manje gustine, „isplivavalii“ su na površinu. Ovim procesima Zemlja se diferencirala, kada su stvorenii „slojevi“ kontrolisani gustinom i hemijskim afinitetom elemenata i jedinjenja koji je grade. Zemlja dobija zonarnu građu, koji čine slojevi, ljske, različitog hemijskog i mineralnog sastava, kao i fizičko-mehaničkih osobina. Setimo se i „stare škole“, u kojoj je Viktor Goldšmit (Victor Goldschmidt; slika 126) 1937. godine uočio da elementi Ze-

mlje imaju tendenciju da se izdvajaju, diferenciraju u odvojene faze, analogne slojevima koji se javljaju u loncima gde se topi ruda (tabela 1).

Iako je objašnjenje procesa diferencijacije i stvaranje slojevite planete za „današnje” vreme pojednostavljen, nasledili smo njegove pojmove, termine:

• *nkvqLnpk"gn go gpvk* („vole” stene) formiraju silikatne faze;

• *jcmmqLnpk"gn go gpvk* („vole” bakar) formiraju sulfide i

• *ukfgtqLnpk"gn go gpvk* („vole” gvožđe) formiraju gustu metalnu fazu.

Vcdgnc"30" I qnf-o kvqxc"mncukLmcekIc"gn go gpcvc

*Slika 126. V. Goldšmit
(1888–1947)*

Prema navedenoj podeli, afinitet elemenata i jedinjenja može se odrediti i predvideti i u ranoj diferencijaciji Zemlje. Novija proučavanja ukazuju, međutim, na to da su pomenuti procesi složeniji. Gvožđe je prema ovoj podeli samo „siderofilno”, ali se javlja i u ostalim fazama jer su analizirani samo katjoni. Anjoni su, takođe, podjednako važni. Kiseonik je glavni anjon u silikatima. Za nastanak litosfere (gornjeg dela gornjeg omotača i kore) potrebni su i drugi katjoni, poput **Uk**, **Cn**, **O i**, **Ec** itd., od kojih su stvoreni olivini, pirokseni, plagioklasi i drugi minerali. Zaključak je da nisu svi elementi „ograničeni” na „predviđenu” fazu. Evo primera. Jezgro Zemlje je siderofilno, ali se smatra da se komponenta halkofila u njemu nije izdvojila kao posebna faza. Ona se formira u topionicama, ali je verovatno da se neće dogoditi pri visokim temperaturama i pritiscima u jezgru. Zemlja ipak nije lonac za topljenje.

Prisustvo pojedinih elemenata, minerala van predviđenog, očekivanog reda u pojedinim fazama, slojevima ili delovima Zemlje može biti uzrokovano i ne-

potpunom ravnotežom tokom diferencijacije. Ako se ne postigne ravnoteža, svi elementi „ne idu” u jedan sloj ili rezervoar, već se, zavisno od uslova, akumuliraju u odvojenim, manjim zonama ili područjima. Iz tih razloga zlato (siderofil) i bakar (halkofil) itd., najvećim delom su akumulirani blizu, tj. na površini Zemlje (uglavnom u hidrotermalnim ležištima).

Prema seizmičkim proučavanjima, sastavu meteorita, geologiji, kosmohemiji, astrofizici, hemijskim i fizičkim eksperimentima, kao i kompjuterskim modelima itd., Zemlja je izgrađena od metalnog, gvožđevitog **lg| itc**, stenovitog **q o qvc/ c** i tanke **mqtg** (slika 127).

Unutar spoljašnjeg jezgra konvekciona strujanja kretanja, dok su unutar spoljašnjeg jezgra konvekciona strujanja

Pcrq o gpc<"W"wfldgpkek o c."nkvg tcvwtk" k" rwdnkmceklc o c" rquvqlg" tc/nk kvk" rq-daci o temperaturi, pritiscima, dubini, granicama diskontinuiteta itd. vezanih za \gonlw0"Rtgw/gvk"uw"rqfcek"mqlk"uw"pcl g- g"pcxgfgpk0

III.1 JEZGRO

Jezgro je središnji deo Zemlje, između 2900 i 6370 km dubine, i veće je od Marsa. Ima prečnik oko 3480 km, gradi 27,5% Zemljine mase, a samo 9,25% njenе zapremine.

Gotovo sve što znamo o jezgru je na osnovu seizmologije ili indirektnog zaključivanja, što je često kontroverzno. Geofizički podaci ukazuju na rano formiranje i brzi rast jezgra, što je potvrđeno i izotopima za „kratke” vremenske intervale između formiranja Solarnog sistema i procesa diferencijacije planeta, uključujući i Zemlju. Sastav jezgra određen je i proučavanjem gvozdenih meteorita, termodinamičkih modela i eksperimentima na visokim temperaturama i pritiscima.

Na osnovu hemijskog sastava hondrita, pretpostavlja se da je jezgro izgrađeno od legure $Hg^{174}Pb$, malo sumpora, silicije i kiseonika, uz značajna neslaganja o njihovoj zastupljenosti. Pojedini autori smatraju da u jezgru ima i radioaktivnih elemenata W^{182} , V^{171} , M . Dominantan element Fe javlja se u tri moguće faze, među kojima je heksagonalna najstabilnija.

Rastop sa $Hg^{174}Pb$ verovatno je u „grudvama” gravitaciono dospeo u jezgro u ranoj fazi nastanka Zemlje. Mali sadržaj sulfida u gvozdenim meteoritima u skladu je sa prisustvom sumpora u jezgru, što je potvrđeno i eksperimentalno ($Nk^{175}Cigg.$ 4223).

Geofizička proučavanja ukazuju na to da jezgro ima veliku gustinu, do 13 g/cm^3 , ali je termodinamičkim proračunima dobijena manja vrednost, verovatno zbog prisustva siderofilnog sumpora, koji se u jezgro „provukao” sa gvožđem i niklom.

Jezgro nije moguće datirati jer nemamo uzorke, ali se mogu koristiti indirektni izotopski i geoхемијски podaci, koji, veruje se, daju vreme nastajanja jezgra. Pomenimo sistem $^{3:4}Jh-^{3:4}Y$. Roditeljski izotop $^{3:4}Jh$ ima poluživot od oko 9 Ga (9 milijardi godina) i, ako se jezgro formira brzo nakon narastanja planete, kćerka izotop $^{3:4}Y$ će ostati u omotaču i pojaviće se Y anomalija u ksenolitima omotača. Ako se jezgro formiralo polako, volfram će u njega ući i neće biti anomalija u ksenolitima omotača. Podaci izotopa $^{3:4}Jh-^{3:4}Y$ iz gvozdenih meteorita podržavaju rano stvaranje jezgra u prvih 30–50 Ma narastanja, stvaranja Zemlje, uključujući i ostale terestrične planete.

Stalan međusobni odnos siderofilnih i litofilnih elemenata u omotaču u saglasnosti je sa ranim i brzim formiranjem jezgra. Ako bi proces bio spor, omotač bi trebalo da ima progresivno osiromašenje siderofilnih elemenata ($V^{171}Oq^{174}Rd$) u odnosu na litofilne elemente ($Eg^{174}Td^{174}Dc$) sa vremenom, ali to nije slučaj. I najstariji poznati bazalти stari 4 Ga, imaju slične odnose elemenata kao i mladi bazalти. Važno pitanje u vezi sa nastankom jezgra je i posledica pretpostavljenog sudara nebeskog tela i Zemlje kada je stvoren Mesec.

Prema fizičkim svojstvima jezgro se deli na **Wpwvtc-plg**"lg| i tq" i **Urqmlc-plg**"lg| i tq," koje je znatno veće.

III.1.1 UNUTRAŠNJE JEZGRO

Wpwvtc-plg"lg| i tq" se, prema geofizičkim podacima, rasprostire između 5200 km i 6370 km dubine i gradi samo 1,7% mase Zemlje. Otkrila ga je Inga Leman (Inge Lehmann) 1936. godine (slika 128), a 1972 godine utvrđeno je da je čvrsto. Izgrađeno je od **Fe** i malo **Pk**, od 5% do 10%. Kroz njega prolaze seizmički talasi, na osnovu čega se pretpostavlja da je **xtuvq**. U središnjem delu temperature su oko 5000"K i pritisci oko 360 GPa, dok su na granici sa spoljašnjim jezgrom temperature 4000–5000 K, a pritisci oko 330 GPa (slika 129). Zbog vrlo visokih pritisaka u unutrašnjem delu jezgra pomenuti **Hg**" i "Pk su u čvrstom stanju. Smatra se da u Unutrašnjem jezgru ima i malo sumpora, zbog jakog afiniteta ovog elementa prema gvožđu. Sastav gvozdenih meteorita ide u prilog ovoj pretpostavci jer oni sadrže sulfide (troilit), ali ne i silikate ili okside.

Dve su opšte prihvaćene hipoteze o nastanku unutrašnjeg jezgra:

*Slika 128. Inga Leman
(1888–1993)*

1. Osnovni materijal nikada nije bio potpuno stopljen već se sjedinio u čvrsto unutrašnje jezgro i
2. Unutrašnje jezgro je u početku bilo tečno, postepeno se hladilo i očvršćavalo uz povećani pritisak dok je Zemlja narastala.

Unutrašnje jezgro trenutno gradi 5% mase ukupnog jezgra. Zavisno od ravnoteže i odnosa zagrevanja i hlađenja vremenom se može povećati, ali i smanjiti. Njegovo postojanje, veličina i svojstva definisani su temperaturom, pritiskom i sastavom.

Anomalna svojstva unutrašnjeg jezgra su niska tvrdoća i velika viskoznost u poređenju sa „normalnim” čvrstim materijalima. Smatra se da unutrašnje jezgro ima vrlo visoku toplotnu i električnu provodljivost, nesferičan oblik i osobine zavisne od frekvencije. Moguće je da je i delimično stopljen i da ima važnu ulogu za postojanje i promenu položaja magnetnog polja. Samo nekoliko seizmičkih talasa dođe do njegovog središta i vrati se na površinu. Uslovi u unutrašnjem jezgru su tako ekstremni da i teoretičari i eksperimentatori imaju poteškoća u simuliranju tih uslova.

Unkmc"34;0"WPwvttc-plg"urqnlc-plg"lg/itq"\gonlg

Unutrašnje jezgro je seizmički anizotropno, talasi su brži u jednom pravcu nego u drugima, usled paralelnog položaja kristala bogatih gvožđem ili od „jednog ogromnog kristala” sa predisponiranim pravcem velike brzine. Mala brzina S talasa ukazuje na to da je blizu tačke topljenja.

Granica spoljašnjeg i unutrašnjeg jezgra (Lemanov diskontinuitet) nalazi se na 5150 km i označena je porastom brzine R talasa i smanjenom brzinom U talasa.

Unutrašnje jezgro je verovatno rezultat hemijske stratifikacije. Uticaj pritiska na tačku topljenja stvorio je čvrsto unutrašnje jezgro, čak i ako je ono hemijski identično spoljašnjem jezgru. Minerali i elementi male gustine „ne mogu opstati”, zbog čega je unutrašnje jezgro čistije i gušće od spoljašnjeg jezgra.

Unutrašnje jezgro je jedno od retkih mesta u unutrašnjosti Zemlje gde se promene vide za ljudskog života. Na oblik unutrašnjeg jezgra utiču gravitacija, elektromagnetski talasi itd., a najviše na „plastičan” protok, orijentaciju kristala gvožđa i njihovu rekristalizaciju.

Unutrašnje jezgro je podložno različitim spoljnim uticajima, uključujući varijacije u orbitalnim i rotacionim parametrima, silama gravitacije, viskoznosti spoljašnjeg jezgra, elektromagnetskih sila, uz toplotne i hemijske varijacije, anizotropiju i hlađenje.

III.1.1.1 ANIZOTROPIJA UNUTRAŠNJE JEZGRA

Anizotropija u unutrašnjem jezgru nastaje i hlađenjem unutrašnjeg dela, kao i u području dodira sa spoljašnjim jezgrom. Temperatura topljenja raste sa pritiskom pa jezgro očvršćava od sredine ka obodu. Ovaj efekat uzrokuje i narastanje koje može da „zamrzne” jezgro kada Zemlja dostigne kritičnu veličinu, osim ako nema pregrevanja. Magnetno polje Zemlje je važno za postojanje unutrašnjeg i spoljašnjeg jezgra. Anizotropija je parametar koji značajno utiče na dinamiku jezgra i svojstva za seizmološka ispitivanja.

Unutrašnje jezgro je čvrsto sa pretpostavljenom, izračunatom, gustinom od oko 13 g/cm^3 . Smatra se da je uglavnom izgrađeno od gvožđa, sa niklom i manjom količinom (?) kiseonika, sumpora i vodonika. Svojstva i ponašanje jezgra se podudaraju i sa drugim metalima, kao što su kobalt ili titanijum, ali model gvožđevitog jezgra je jedini „razuman jer se uklapa” da je Zemlja bogata ovim metalom, koji nalazimo i u meteoritima.

Iako seizmički podaci pokazuju da je unutrašnje jezgro čvrsto, u starijim geološkim periodima moglo se ponašati kao tečnost, rastop, koji prolazi kroz čvrstu konvekciju, kao što je u omotaču. Podrška ovoj ideji dolazi od seizmičke anizotropije u kojoj je brzina **R** talasa veća u unutrašnjem jezgru duž rotacije Zemlje nego u ekvatorijalnim pravcima ($L_{GCP} \approx q/3; 2 = V_{TQOR} \approx 4223$). Veruje se da je najviši sloj unutrašnjeg jezgra „muljevita” zona sa procenjenom veličinom zrna od 1–2 km, koja se sastoji uglavnom od aksijalno orijentisanih kockica, faza **Fe**.

Očvršćavanje unutrašnjeg jezgra duž ove granice se odvija pod pritiskom na granici tečne i čvrste faze, u procesu koji favorizuje razvoj orijentisanih kristala **Fe**.

Poznato je već dugi niz godina da su talasi koji putuju paralelno sa osom rotacije Zemlje brži od talasa koji putuju u ekvatorijalnoj ravni. Za anizotropiju unutrašnjeg jezgra predložena su četiri mehanizma: čvrsta konvekcija, očvršćavanje, anizotropni rast unutrašnjeg jezgra i magnetno polje ($V_{TQOR} \approx 4223$).

III.1.1.2 ROTACIJA UNUTRAŠNJEG JEZGRA

Problem koji nije rešen je i pitanje da li se unutrašnje jezgro brže okreće od omotača i kore. Neki istraživači tumače male, ali sistematske vremenske varijacije u vremenu putovanja seizmičkih talasa koji prolaze blizu centra Zemlje kao dokaz da se čvrsto unutrašnje jezgro rotira brže od omotača i kore. Nedavna merenja isključuju diferencijalnu brzinu rotacije, što podrazumeva da je unutrašnje jezgro gravitaciono „zaključano” sa omotačem i da ne rotira različitom brzinom.

Za razliku od našeg boljeg poznavanja i razumevanja kore i omotača, nepoznance o unutrašnjem, ali i spoljašnjem jezgru tek se počinju otvarati.

III.1.2 SPOLJAŠNJE JEZGRO

Urqplc-plg"lg| i tq" se, prema geofizičkim podacima, nalazi između 2900 km i 5200 km i znatno je veće od unutrašnjeg jezgra. Gradi 30,8% mase Zemlje (slika 129).

Izgrađeno je, kao i unutrašnje jezgro, od gvožđa, (oko 85%), sa manjom kolичinom Pk (oko 5%) i laksih elemenata: kiseonika, sumpora, ugljenika i vodonika (oko 8–10%). Neobično je to što, uprkos velikom pritisku, ono nije čvrsto. Budući da U"talasi ne „prolaze” kroz fluide, zaključuje se da je spoljašnje jezgro vg pq" i jako komprimovano, sa gustinom od oko 10–12 g/cm³, koja je preniska da bi bio čisti metal. Međutim, ono može da sadrži i više od 50% suspendovanih kristala i još uvek da se ponaša kao tečnost. Zbog toga se smatra da je oko 10% njegove mase sastavljen od jednog ili više relativno lakih elemenata, najverovatnije sumpora, kiseonika, ugljenika, vodonika i kalijuma (?). Obično se prepostavlja da je spoljašnje jezgro homogeno, fluidno, delom i turbulentno.

Granica spoljašnjeg i unutrašnjeg jezgra, diskontinuitet na 5150 km, obeležena je porastom brzine R"talasa i nižim brzinama U"talasa (Lemanov diskontinuitet). Temperatura na granici spoljašnjeg jezgra i donjem omotaču je 3000–4000 °C, a pritisak oko 100 GPa.

III.1.2.1 MAGNETNO POLJE ZEMLJE

Istraživanja ukazuju na to da se u spoljašnjem jezgru stvara magnetno polje. Magnetizam je interakcija između atoma i određenih osobina negativno nanelektrisanih elektrona koji kruže oko jezgra kada atomi formiraju „posebna” područja, **f q o gpg**. Izlaganje spoljašnjem magnetnom polju „poravnjava” atome u feromagnetskom materijalu, stvarajući magnetne domene koji se kreću ili orijentisu u sličnom pravcu. Magneti i magnetne sile uključuju električne naboje. Feromagnetizam (ferum je latinska reč za gvožđe, **Fe**) nije ograničen samo na ovaj element, ali je ta osobina posebno vidljiva u materijalima koji sadrže **Fe**, **Pt** ili **Eq**. Oni mogu postati i ostati magnetični kada se izlože jakom magnetnom polju.

„Trajni” magnet nije uvek trajan. Ponekad je i međusobno dodirivanje ili udaranje magneta dovoljno da „uništi” domene, ali se najefikasnija demagnetizacija postiže promenom temperature. Atomi i molekuli su uvek u pokretu, a njihova brzina zavisi od temperature. Elektroni se „uznemire” topotom, i tada se domeni gube. Na određenoj Kirijevoj temperaturi (nazvanoj po francuskom naučniku Pjeru Kiriju (Pierre Curie, 1859–1906; supruga Marija Kiri (Marie Curie)), feromagnetni materijal gubi svoj „trajni” magnetizam, a ona za gvožđe iznosi 770 °C. U „normalnim” uslovima, zbog geotermalnog gradijenta feromagnetizam stena (minerala) gubi se na dubinama od 30–60 km. Temperatura u spoljašnjem jezgru je znatno viša od Kirijeve temperature, pri kojoj magnetni domeni unutar atoma gvožđa postaju neuređeni i gvožđe gubi, nema magnetna svojstva.

Konvekciona strujanja u spoljašnjem jezgru (slika 129), međutim, omogućavaju da se stopljeno gvožđe „kreće” stvarajući električnu struju od koje nastaje magnetno polje. Pomenuta hipoteza, koju je predložio Džozef Larmor (Joseph Larmor; slika 130), o nastanku i poreklu magnetizma naše planete poznata je kao „dinamo efekat” i za sada je najviše prihvaćena. Magnetnog polja naše Zemlje nema bez električne struje niti električne struje ima bez magnetnog polja (slika 131). Oni su deo jedinstvene elektromagnetne pojave pa se sa pravom kaže da je Zemlja jedan ogroman elektromagnet.

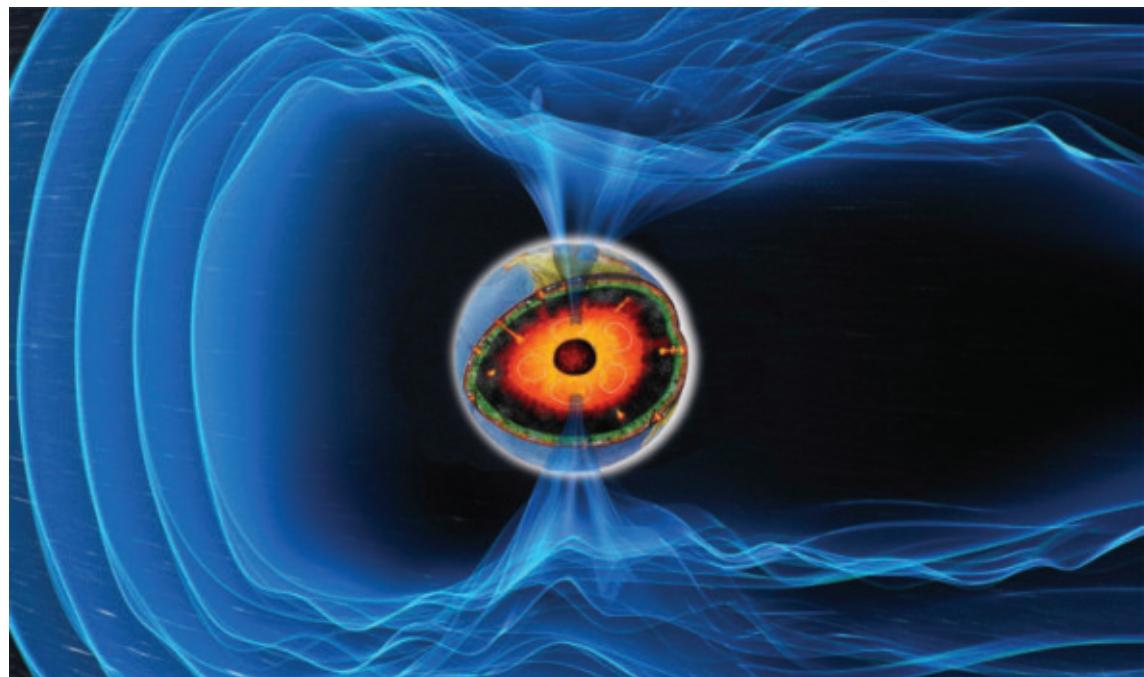
Jačina i položaj magnetnog polja zavise od količine stvorene struje, a ona od intenziteta i položaja konvekcionih strujanja u spoljašnjem jezgru, a manjim delom i od spoljašnjih faktora. Pojedini autori smatraju da na magnetno polje utiču i rotacija Zemlje, nehomogenost donjeg i gornjeg omotača, koji su izgrađeni od

Ukmc "3520" Fflq/għ "Nct o qt
(1857–1942)

gusto pakovanih oksida i silikata sa električnim i magnetnim svojstvima. Tu su još i „zarobljena” magma, astenosfera, uticaj Sunčevog sistema i njegovih planeta itd. Kompjuterski modeli simulacije „geodiname” Zemlje ukazuju i na važnu ulogu čvrstog unutrašnjeg jezgra kao izvora energije i mehaničke barijere koja ima značajan uticaj na tangencijalni cilindar, tj. na to da se jezgro vrti brže u odnosu na omotač stvarajući magnetno polje unutar tangencijalnog cilindra. Prisutni su i polarni vrtlozi, koji uzrokuju stvaranje magnetnog polja izvan cilindra i promene njegovog položaja, kao što je zabeleženo, na Zemlji.

Mapiranjem dobijene linije protoka magnetnog polja ukazuju na kretanja površine spoljašnjeg jezgra, kao i na područja uzdizanja i spuštanja u samom jezgru.

Unkmc"3530"Ocipgypq"rqnlg"\gonlg

Procena brzine hlađenja spoljašnjeg jezgra je važna zbog visoke topotne provodljivosti tečnog **Fe**. Nepoznanice o gubitku topote otežavaju procenu uloge konvekcije u stvaranju magnetnog polja. U ranim fazama postojanja jezgra, konvekcija je verovatno bila slabija jer je unutrašnje jezgro bilo manje ili čak nije ni postojalo, pa se smatra da je magnetno polje u to vreme generisano samo termičkom konvekcijom. Kada se spoljašnje jezgro ohladi, konvekcija se zaustavlja, a magnetno polje prestaje da postoji.

Magnetno polje Zemlje je slično velikom magnetu, ali nije usklađeno sa rotacijom ose naše planete, zbog čega severni i južni magnetni polovi nisu u istim tačkama kao i geografski polovi. Magnetne linije su zakrivljene i izlaze blizu Južnog pola, a ulaze blizu Severnog pola.

Podsetimo se, kompas ne pokazuje direktno sever Zemlje, već pravac severnog magnetnog pola.

0DJQHWQL SRORYL VX PHVWD JGH VX PDJQHWQH
QRVQR QD WDQJHQWQX UDYDQ NRMD VH PRÅH SRV
LOL f L]DKYDWDMX SRYUÃLQX L GR QHNROLNR N
PDJQHWQH SRORYH MH PDJQHWQD RVD NRMD VD
f L QDPIDYJQ HWQD GHNOOLNQDFLMD

6OLND 3RORÅDM JHRJUDIVNRJ L JRPDJQHW

0DJQHWQR SRODULWHWD PDJQHWQRJ SROMD =HPOM
QDOD]L QD RNR f MXåQR L f]DSDGQR-X EOL]
žND 6HYHUQL PDJQHWQL SRO QDOD]L VH QD f
JHRJUDIVNH GXåLQH X EØHJUHQMSLUPNDWMLH NRWYRUNYHDQ
QL PDJQHWQL SRO SRPHUD VD SURVHþQRP EU]LQRF
WD VH EU]LQD XYHÜDÝR OÐRHQHEÐEÐKLIV ÐRÐHQLÄX GD
SURPHQH SRODULWHWD PDJQHWQRJ SROMD =HPOM
SROMD X VDPRP VSROMDäQMHP MH]JUX SURPHQR
UDOQLK YDULMDFLMDPD QD JUDQLFL MH]JUR±RPRV
NRQWLQHQWDOQH NRSQHQH PDVH MH QD VHYHUQR

3URPHQH PDJQHWQRJ SROMD UHYHU]LMH MHV
L UD]OLþLWLK MDþLQD .RQYHNFLRQD VWUXMDQMD
QD KDRWLþQD VD SURPHQDPD VPHUD NUHWDQMD
PDJQHWQRJ SROMD

1DMþHÄÜL L QDMLQWHQJLYQLML SRUHPH-ÜDML S
OMD GHÄDYDMX VH QD SURVWRUX RNR ž VHYHUQ
,]PHUHQR MH L L]UDþXQDWR GD VH MXåQL PDJQH
JHRJUDIVNRJ SROD VD SHULRGGRP RG JRGLQD
=DQLPOMLYR SD L YLÄH RG WRJD MHVWH WR
JRGLQH SRPHUDR JD SHWQDHVWDN NLORPHWDUD J

6OLND *RGLQH PHUHQMD EHOL EURMHYL L L]UDþ
SRORYL QD VHYHUQRM KHPLVIHUL JRUH GHVQR SR
SD MH RVDPGHVHWLK JRGLQD VNRþLOR' QD ±
QL SRO SRPHULR]D YLãH RG NP 3HULRGGLþQH
JRGLQD YH]XMX VH L]D SRMDYX SHJD QD 6XQFX
VWYDUDMX HOHNWULþQH VWUXMH NRMH NDR ÄYH
3URPHQD PDJQHWQRJ SROMD =HPOMH VH MDYOD
OLPD NDGD VH VPDQMXXMH QDNRQ WRJD SRMDþD
PHQVNL SHULRG 3UHRNUHWL VH MDYOMDMX SURV
]DEHOHåHQ SUH JRGLQD 8 ÄSRVOHGQMH YUH
SROMD NRMD MH YHURYDWQR UH]XOWDW ORNDOG
PDGD SRMHGLQL LVWUDåLYDþL VPDWUDMX GD QLM
OHÿX QDMXSHþDWOMLYLMLP SURPHQDPD X SRV
MHVX VPDQMHQMH GLSROQH NRPSRQH ~~QWR~~ PSHQODMD
SRODULWHWD GHäDYD VH UHODWLYQR EU]R]D R

YUHPHQR JXEL]DāWLWQL PDJQHWQL āWLW RG 6XG
SRVOHGLFH SR åLYRW QD =HPOML 1RYD SURPHQD
NDVQL OLāOMHQMD VX GD üH VH ÄRGXJRYODþLWL
üH VH]DPHQD PDJQHWQLK SRORYD X YUHPHQX SU
äWR VH GHVLOR X JRUQM RM NUHGL NDGD MH =HP
L NDGD MH GRÄOR GR]QDþDMQLK SURPHQD L]XPL

Sateli Swarm VOLND

NRML WUHQXWQR NUXåH RNR =HPOMH
SRWYUGLOL VX RSäWL WUHQG VODEOMHQMD
PDJQHWQRJ SROMD QDURþLWR QDG]D
SDGQRP KHPLVIHURP NDR L SRPHUD
QMH VHYHUQRJ PDJQHWQRJ SROD SUHNR
\$UNWLþNRJ RNHDQD ND 6LELUX]D
NLORPHWUD 8 LVWR YUHPH X MXåQRP
,QGLMVNR P RNHDQX PDJQHWQR SROMH
MDþD 2YL VDWHL-WL SULNXSOMDMX L SRGDW
NH]D SURXþDYDQMH SRPHUDQMD SORþD
SUHGYLþDQMH JHPOMRWUHVD SURQDODåH
QMH SULURGQLK UHVXUV D LWG 0HUHQMD VX
SRND]DOD GD MH MDþLQD PDJQHWQRJ SR
OMD]D SRVOHGQMLK JRGLQD PDQMD
RNR 'D OL WR -XND]XMH QD SUR
PHQX SRORåDMD PDJQHWQLK SRORYD" ,
SRUHG GHWDOMQRJ VYHREXYDWQRJ SURXþDYDQ
MX UHYHU]LMH PDJQHWQRJ SROMD =HPOMH L]DāW
RþHNXMþISRDYR VH L QH]QD NDGD üH GR SUHRNUH
SRVOHGQMX PDJQHWQX UHYHU]LMX YHUXMHPR GD
PRåGD VDPR NXSLPR QRYL NRPSDV

=HPOMLQR PDJQHWQR SROMH PHQMDOR VH PQI
SURåORVWL 5H]XOWDWL XND]XMX QD WR GD MH M
GDQDåQMLK YUHGQRVWL ELOD X VWHQDPD RG
-XåQRM \$IULFL]DGUåDOH VX PDJQHWQH]DSLvh N
=HPOMH IXQNFLRQLVDOD L UD8QLXMLHL BG PLOLM

3RPHQLPR L NOLPDWVN H SURPHQH JGH MH MDN
NROLþLQH SDGDYLQD X WURSVNLP SUHGHOLPD QD
MRQRVIHUL 3R Y&HÜQQMHI MRGLQHQJURN NOLPDWVN

8 SRODUQLP REODVWL PD OLQLMH VLOD PDJQHW
L VYRMLP REOLNRP RPRJXüDYDMX QDH OHNWULVDQ
DWPRVIHUU VWYDUDMXÜL QHRELþQX L OHSX SRMD
NRG RSLVD 6XQFD 0ROHNXOL NLVHRQLND GDMX]H

3URPHQH PDJQHWQRJ SROMD GROD]H L L] DWPR
QDPD RG SUHNR NP QDOD]L VH MRQRVIH-UD QD

MD]DJUHYDQMD DWPRVIHUh NRMD XJURNXMH SHU
JDVRYD VWYDUDMX ÄVYRMH' HOHNWULþQH VWUXM
LPDMX XWLFDMD L QD QDāX SODQHWX

*HRORJL L QH VDPR JHRORJL WUDJDMX JD UH
GHäDYD VD SURPHQRP =HPOMLQRJ PDJQHWQRJ SR
2QD L]D]LYD SRUHPHüDM X NRPXQLNDFLML L SORY
JUDþHQMH VD 6XQFD]QDþDMQR üH XJURJLWL SRVW
MHGLQL NRULVQLFL =HPOMLQRJ PDJQHWVN-RJ SROI
QR SROMH NDNR EL SURQDāOH VØRØWDUJDQ MHGDLQIN
PR]JRYL LOL WHOD VDGUåH GRYROMQR MHGLQMHQ
UHDJRYDOH ýRYHN WR QDåDORVW QHPD SD WR
VYDNRP WUHQXWNX PRJX SRND]DWL JGH MH VHYH
.LQHJL YHUXMX GD VH EROMH VSDYD NDGD QDP MH
.DGD VPR XPRUQL VXPQMDP GD üHPR LØR åGUNXHJØBD
SUDYFX

0DJQHWQR SROMH =HPOMH L QMHJRYR NUHWDC
SODQHWD VD WHNWRQLNRP SORþD NRQYHNFLRQL
OMDāQMLP MH]JURP LWG

,, , 0\$ * 1(726)(5\$

3URVWRU X NRPH VH RVHÜD GHMPWDWØR VWDVQHJWDG
RQD VH SURVWLUH L GR NLORPHWDUD RG SRY
JRGLQH 0DJQHØRNDQHNDWULVDQH þHVWL FH X JRUQ
QDVWDOH SRG XWLFDMHP PDJQHWQRJ SROMD =HP
6XQþHYRP VLWVHWPX XJODYQRP ÄSUD]DQ' RQ LSDN

6XQFH HPLWXMH WRNRYH YUXÜHJ JDVD VRODU
MRQD L PROHNXOD NRML NUHÜX ND =HPOML 0DJQ
YDMX' WM åWLWH RG]UDþHQMD VD 6XQFD NRMH
SURFHVL X QRYLMH YUHPH SDåOMLYR VH RVPDWUD
PDJQHWRVIHUL L =HPOMLQRP PDJQHWQR P SROMX

2EOLN PDJQHWRVIHUH MH NRQWUROLVD-Q PDJQ
YLP YHWURYLPD L LQWHUSODQHWDUQLP PDJQHWQ

8SUNRV QD]LYX PDJQHWRVIHUD QLMH VIHULþQ
XWLFDMD 6XQþHYRJ YHWUD VSOMRåWHQD-QD VWU
QRM VWUDQL L]GXåHQD VOLND

6OLND   3RORåDM L REOLN PDJQHWRVIHUh

, , ,   3\$/(20\$ * 1(7, = \$0

3DOHRPDJQHWL]DP MH RþXYDQL YUHPHQVNL]DS
PLQHUDOLPD L VWFH Q-DRþDXN;R;MÝHWDXGRW&NULY-HQR MH
UDOL X WUHQXWNX QMLKRYRJ IRUPLUDQMD SRVWD
SROMHP =HPOMH 3RþHWNRP GYDGHVHWRJ-YHND %
NULR MH GD VX QHNH VWHQH PDJQHWL]RYDQH VXS
SROMD =HPOMH QD RVQRYX þHJD MH JDNOMXþLR
SRODULWHW

3RVHEQR GREUL UH]XOWDWL SDOHRPDJ-QHWL]P
VWYR MDþLQD L SUDYDF =HPOMLQRJ PDJQHWQRJ
RþYUäüDYDQMD ODYH DOL L GþeX GLDKMXWQHQHDJ RNRSMR
X WUHQXWNX L]OLYDQMD LOL VWYDUDQMD - PHWDP
ND SORþD

, , , 2 0 2 7 \$ ý

2PRWDþ JUDGL RNR]DSUHPLQH =HPOMH -DY
NRML üH ELWL SULND]DQ X SRJODYOMX R NRUL
SRYUãLQH JGH VH RGYDMD RG NRUH SD VYH GR
GR JUDQLFH VD VSROMDãQMLP MH]JURP 6PDWUD
VH GLUHNWQR LVWUDåLYDWL

6DVWDY L VYRMVWYD RPRWDþD XWYUÿHQL VX
SRMDYOMLYDQMD VWHQD QD WHUHQX R ðROLWD
WHPDWLþNLP PRGHOLPD

7HPSHUDWXUD L SULWLVDN XJODYQRP V-H SRYH
FH VD NRURP WHPSHUDWXUD MH RNR f & D QD
f & 6PDWUD VH GD VX JERJ YLVRNLK 37 XVORY
PRJX NUHWDWL SODVWLþQR)L]LþNR VWDQMH L KH
VYRMVWYD SRQDãDQMH L SRMDYX NRQYHNFLRQLK

, , , 9 2 ' \$ 8 2 0 2 7 \$ ý 8

6DGUåDM YRGH X RPRWDþX SUHGP HW MH PQRJL
PR XORJX YRGH X NULVWDOQLP VWUXNWXUDPD PL
þDN L X PDOLP NROLþLQDPD PRåH]QDþDMQR XWLF
QHUDOD L VWHQD NDR åWR VX WRSOMHQMH YLVN

1XPHULþNH VLPXODFLMH RJUDQLþDYDMX VH QD
YHÜLP GXELQDPD PDGD MH HNVSHULPHØWD OQR VL
OLNDWD WDNR]YDQH IDJH ÄDEHFHGH' NRMD PRåH
PLQHUDOL QD Y ØJiL&PDGSXHEUHQDQW]LRYXVWLW L SR
PRJX VDGUåDWL]QDþDMQH NROLþLQH YRGH X GXE
GHIHNDWD ± SSP X VYDNRM ID]WadsleyþDWUD VH
ULQJYX GribWoodHØJFORJX LPDWL RNR YRGH X ÄQRU
\$QL]RWURSQD SULURGD SRVWSHURYVNLWV-NH VWU
SOLNDFLMD 7HRUHWVND UDþXQDQMD XND]XMX QD
WRSORWQX DQL]RWURSLMX RG SHURYVNLWD

3URPHQD UDVWYRUOMLYRVWL YRGH VD WHPSHU
üDYD QMHQX DNXPXODFLMX X GRQMHP RPRWDþX L
\$NR SRYHÜDQL VDGUåDM YRGH SUDWL YLVRNX UD
SOXPÐ RVOREDÿDWL YRGX NRMD üH LÜL QDJRUH
QDGROH VXEGXNFLRQLP SURFHVLPD 2YR MH SUH
NP GLVNRQWLQXLWHWD þLPH &W DROEDMDDä QD DRÝDR M

OHëXWLP PRGHOLUDQM H SUHQRVD YRGH NRQYHN
KRPRJHQL]RYDQD X FHORP RPRWDþX PDGD KLGUD
SURFH V 8 JRUQMHP RPRWDþX UD]QH NULAWDOQH
VHEQR X XVORYLPD QLåLK WHPSHUDWXUD X SURFH
9RGX ÄþXYD' YHOLNL EURM PLQHUDOD 1D PDQM
YRGD VH ÄVNODGLäWL' X PHWDPRUIQLP PLQHUDOL
WL OLVNXQL DPþEROL HSLGRW FRLVLW ODYVRG
YUDÜDMX X RPRWDþ X]RQDPD VXEGXNFLMH
\$NR VH YRGD ÄþXYD' X RPRWDþX SUHPD SRPHG
]QDþDMQD NROLþLQD NRMD RGJRYDUD NROLþLQL
=HPOMH

, , , . 2 1 9 (. & , 2 1 \$ 6 7 5 8 - \$ 1 - \$ 8 2 0 2 7 \$ ý

.UHW DQM H X]URNRYDQR UD]OINRQPY NWHRQR UWD
MDQMJH QHUDOQR VH YH]XMH JD ÁXLGH 7RSOLMD Y
þHJD GROD]L GR QMHQRJ NUHWDQMD WM NRQYH
VWUXMX X NRMRM YRGD JERJ UD]OLNH X WHPSHU
6OLþDQ SURFH V MH FLUNXODFLMD YD]GXKD X DW
JERJ þHJD WRQH D WRSOLML L ODNäL VH X]GLåH
YUHPHQVN H QHSRJR GH , PL VH VYDNRJD GDQD VU
NXYDMXüL NDIX NDGD]DJUHMDQD WRSOLMD YRG
SRYUäLQX GRN KODGQLMD WHåD WRQH ND GQX
.RQYHNFLRQR VWUXMDQM H X VWHQDPD]DYLVL
VWHQD L SULKYDWOMLYR MH JD UD]XPHYDQM H PHK
.RQYHNFLRQR VWUXMDQM H X RPRWDþX MH NUH
QXOL VPR WRSOLML PDWHULMDO SRGLåH D KODG
WUL RVQRYQD SURFH VD

JXELWDN WRSORWH L] MH]JUD
XQXWUDäQM H JUHMDQM H RG UDGLRDNWLYQR,
KODëHQMH X]URNRYDQR VXEGXNFLMRP OLWR

.RQYHNFLMD X RPRWDþX]DYLVL L RG YUHPHQD
SODQHWD VH KODGL D NRQYHNFLMD XVS RUDYD LO
7RSORWD L] MH]JUD]DJUHYD VWHQH GRQMHJ
JXVWH L ODNäH JERJ þHJD VH NUHÜX QDYLäH L]
VX WHåH L WRQX .RQYHNFLMD MH QDMYDåQLML P
NRQGXNFLMX SURYRGOMLYRVW]UDþHQMH DGYH
]DMHGQR X FLNOXVX WHNWRQLNH SORþD NRMD ü

. R Q Y H N F L M D X R P R W D þ X G R Q R V L W R S O R W X L] G
V W Y D U D M X Ü L R N H D Q V N X N R U X 5 L I W Q H J R Q H P H V V
U X þ M D J X E L W N D W R S O R W H
' H R W R S O R W H N R M D V H S U H Q R V L Q D S R Y U ã L Q X
H O H P H ²³⁰Q D ²³⁰V D . L W G 3 U R F H Q H N R O L N R V H R P R W D þ
U D] O L þ L W H D O L Ä U D] X P Q H ' L X N D] X M X Q D - W R G D
S H Q L W R S O L M L X Q D M U D Q L M H P D U K H D Q X Q H J R G D
U H O D W L Y Q R N U D W N R P S H U L R G X ± P L O L R Q D J
L N R Q Y H N F L M H X R P R W D þ X X N O M X þ X M X Ü L N R U X
W R S O L M L V D S X W D Q L å L P Y L V N R] L W H W R P L S
% U] L Q D N R Q Y H N F L M H X R P R W D þ X] D Y L V L R G V D
Y R G O M L Y R V W L L Y L V N R] L W H W D N D R L R G V U H G L Q
F L M D X R P R W D þ X Q D S U D Y L S X Q N U X J F L N O X V M H G
6 H L] P L þ N D W R P R J U D þ M D V O L N D X N D] X M H Q
L P D S R G U X þ M D V D Q L V N L P E U] L Q D P D V H L] P L þ N L K V
V H L] P L þ N L K W D O D V D N R M H V X Y H U R Y D W Q R Q D V W D
W L K V W U X N W X U Q L K S D N R Y D Q M D P L Q H U D O D
6 W U X M D Q M H N R Q Y H N F L M D X R P R W D þ X - V H X V S
P L þ N X H N V S D Q] L M X W R S O R W Q X S U R Y R G O M L Y R V W
S H U D W X U F þ I P R V D X G Ø R D Y M ü D W L V S R V R E Q R V W R P R W D þ
W R S O R W H L] M H] J U D L V W Y D U D Q M H W R S O R W H X R
Ä U H F L N O D å D ' L P D J P D W L] D P V X R E O L F L N R Q Y H N F L
X W L F D M S U L W L V N D] Q D W Q R Y H Ü L

=D UD]XPHYDQMH NRQYHNFLRQLK VWUXMDQMD
URNL VSHNWDU RSVHUYDFLMD L RJUDQLþHQMD L] P
JHRKHPLMH L JHR]LNH ,]RWRSVNL L JHRKHPLMV
L]YRGQML' WRSORWH VXJHULÄX SRVWRMDQMH UD
ÄVYRM LGHQWLWHW' QDMMPDQMH *D

=D NRQYHNFLMX NRMD VH MDYOMD X RPRWDþX
GRYROMQR MDNH GD QDGYODGDMX RWSRUQRVW K
L GD QH ÄL]JXEH' VYX WRSORWX

*UDQLFD JRUQMHD L GRQMHJ RPRWDþD Q-D GXELC
YX SRYHÜDQMD JXVWLQH PLQHUDOD 'D OL MH RQI
SRNODSD VD JUDQLFRP SURPHQH KHPL]PD -LOL VW
GXNRYDQL GHR OLWRVIHUU QH PRÅH GD ÄSURELMH
VH NRQYHNFLMD X]GLåH L]QDG"

6PDWUD VH GD SRVWRMH GYDHG QSRD]KRMQD NFLF
NUR] FHR GRQML' GYRVORMQD BRRMWDþMH MHGQD X G
D GUXJD X JRUQMHP RPRWDþX VOLND

6OLND .RQYHNFLRQD VWUXMDQMD X RPRWDþX MHGQ
VWUHOLF RP D GYRVORMQD REHOHåHQD]HOHQRP

-HGQRVFORGMHQL NRQYHNFLMH SRGUD]XPHYD GD
ÄGHJUDGLUDMXÜL' XWYUþHQH UD]OLNH (NVSHULP
]DMHGQR VD VHL]PLþNLP RSDåDQMLPD XND]XMX Q
QD NP WM QD JUDQLFL GRQMHJ L JRUQMHD RP
GD L]DJRYX GXJRURþQX VWUDWL]NDFLMX RPRWDþ
WHUPLþNL LOL UD]OLþLWL KHPLMVNL VDVWDY QD S

8 SULORJ MHGQRVORMQRM NRQYHNFLML JRYRUL
QD WR GD VXEGXNRYDQH SORþH SÜREEQD LMQUGLVNF

YDQ GHU +LOVWQLDÑBQ QHNRJ YUHPHQD GRVSHYDM
Ä' 6PDWUD VH GD ÄSURGLUDQMH' SORþH QD N
JXVWLQH L YLVNRJLWHWD RPRWDþD 3ORþH VD VW
URYRYLPD NDR äWR VX 0DULMDQD L 7RQJD YHURY
RPRWDþ 3RWYUGD VX L VHL]PLþNH DQRPDQLMH X C
OMDWL VXEGXNRYDQH RNHDQVNH SORþH -HGQD LV
6 GR 1 X 6HYHUQRM L -XåQRM \$PHULFL -YHURYD
QH SORþH 6OLþQR MH L X QHNLP GHORYLPD 3DFL
SRWLVQXWH X GRQML RPRWDþ SULOLNRP JDWYDUD
PLNURNRQWLQHQWL VXGDUDOL VWYDUDMXÜL YHOL
1HNL PRGHOL NRQYHNFLMH X RPRWDþX-XND]XM
MH SRG SULWLVNRP ÄRQHPRJXÜDYDMX' SURGRU S
WRJD SRYHÜDQD YLVNRJQRVW PRåH ELWL L ÄSUR
XQXWUDäQMH JXVWLQH XVOHG SURPHQD X VDVW
ÄSRYUDWQX' VQDJX GD EL VH VXEGXNRYDQD SORþ
QDPLþNL]QDþDM VHL]PLþNRJ GLVNRQWLQXLWHWD
MH WR MHGQRVWDYQD ID]QD WUDQVIRUPDFLMD LO
RPRWDþD \$QRPDOLMH YHOLNH EU]LQH LVS-RG \$]LM
WDþD þLQL VH GD SUHGVWDYOMDMX GUHYQH RNI
]DYUäLOD RNR 0D QDNRQ þHJD VX VH VXEGXN
QDVWDYLOH GD WRQX X RPRWDþ
3RPHQLPR GD MHGQRVORMQLP NRQYHNFLRQLP
Ä' VORMþQRVL PDJPX ODYX QD SRYUäLQX NUR]
NOMXþXMH JUDQLFX QD NP 1XPHULþNL PRGHOL
SURSXVQX' JUDQLFX QD ELOR NRP PHVWX X RPRW
,PD QDUDYQR L GUXJDþLMLK PLäOMHQMD 3RM
PDOLP XJORYLPD VXEGXNFLMH NDR äWR VX ,]X %R
GRQML RPRWDþ LVSRG GLVNOLQXIGWIRWØRRQAD N
NRQYHNFLMH
6LOYHU L GXND]XMX QD WR GD MH GLVNRQWLQX
EDULMHUD' YLVNRJQRVWL LOL JXVWLQH GD VSUHþ
RPRWDþD WM GD MH NRQYHNFLMD GYRVORMQD
HOHPHQDWDX JRUQMHP RPRWDþX L QHRVLEURPDäH
WRSVNL UD]OLþLWLK NRPSRQHQWL LOL GRPHQD L
MHGQX X JRUQMHP RPRWDþX L GUXJX X GRQMHP R
Ä5LJRUR]QD' GYRVORMQD LOL MHGQRVORMQD N
GD EL VH ÄL]PLULOH' SRPHQXWH UD]OLNH =DQLP
QRYH LGHMH NDNR ELVPR RYDM QDMYHÜL GHR Q
9Hü PLOLMDUGL JRGLQD NROLN R MH VWDUD
NRMD ÄJXUD' VYH JHRORäNH SURFHVH %H] GRYR
QHPD NUHWDQMD SORþD OLWRVIHUUH GL]DQMD ND
QL]PD PHWDPRU¿]PD LOL WHNWRQLNH =QDþDMQX

EH] NRMH EL NUHWDQMH QD =HPOML ELOR KDRV
WRSORWH L JHRORÄNLK SURFHVD QD =HPOML QH
VH GD QD QDÄHP SULURGQRP VDWHLWX 0HVHFX
6XQþHYRJ VLVWHPD QHPD åLYRWD MU QHPD JHR

7HRULMD WHNWRQLNH SORþD ELÜH SULND]DQD
NRQYHNFLRQRP VWUXMDQMX NRMLP VH REMDÄQMD
OLWRVIHUH QMLKRYR UD]PLFDQMH SRGYODþHQMH
RPRJXÜDYD VH L SRGYODþHQMH L VPHäWDM ÄKODG
QD YHOLNLP GXELQDPD JGH VH]DJUHYDMX L GHOR
VWHQH SRVWDMX ODNÄH RG VUHGLQH X NRMRM VH
SRQRYR VH YUDÜDMX QD SRYUäLQX 3URFHV VH REQ
GHORYD QDÄH SODQHWH

.RQYHNFLRQD VWUXMDQMD X RPRWDþX VX YDåQ
VD QD QDÄRM SODQHWL 8 PQRJLP WHNWRQVNLP V
NXMX L PDJPDWVN X DNWLYQRVW 8 SRþHWNX VH VF
ÄSDVLYQL SXWQLFL' QD DVWHQRVIHUL SUL-þHPX M
ÿLYDQR SRORÄDMHP L YHOLþLQRP NRQYHNFLRQLK V
VD]QDQMD SRWYUÿXMX SUHWSRVWDYNX GD VX L VD
GD LPDMX XWLFDMD QD NRQYHNFLRQR VWUXMDQMI

6D UD]YRMHP =HPOMH L UD]OLþLWLP VWHSHQRP
RPRWDþD VH NUR] JHRORÄNR YUHPH PHQMDR 3URF
KRPRJHQL]RYDOL RYH UD]OLNH QDURþLWR X JRUQ
GR DVWHQRVIHUH PDGD VH SUHWSRVWDYOMD GD
UDVWRSL NRML VH MRä QLVX L]GYRMLOL L IRUPLUD

8VOHG UD]OLþLWLK WHUPDOQLK UHÅLPD SOXPD
QMX RNHDQVN H OLWRVIHUH 1D NP LV 6tR G ,VOD
ODVD NRMD XND]XMH QD SULVXVWYR SOXPH äLUL
VX]D -HORXVWRQVN L <HOORXZVWRQ SDUN L +DY

\$NR NDSOMLFH PDJPL QH SURELMX OLWRVIHUX
GDMX WRSORWX RNROQLP VWHQDPD LOL VD QMLPD

*HRKHPLMD ED]DOWD VUHGQMHRNHDQVN LK ULIW
SULND]DQL X SRVHEQRP SRJODYOMX SRWYUÿXMX S
WDþX .DR äWR MH SRPHQXWR LJYRU ED]DOWD VUH
QMHJ RPRWDþD RVLURPDäHQ LQNRPSDLWLELOQLP H
QD NRQWLQHQWDOQX NRUX WRNRP VWDUDQMD QD
ÿXWLP SRWLþX L] GXEOMHJ GHOD RPRWDþD NRML
NRUH]ERJ þHJD QLMH RVLURPDäHQ LQNRPSDLWLELO

'RND]L]D SRVWRMDQMH KHPLMVNL RVLURPDäHQ
NRQYHNFLRQLK VWUXMDQMD MHVX L]RWRSL JDVRYI
WLPD %D]DOWL RNHDQVN LK RVWUYD SRSXW +DYDI
KHOLOMXP D X SRUHÿHQMX VD ED]DOWLPD VUHGQMHR
NRPSRQHQWH L]GYRMHQH L] ÄQHJD]LUDQRJ' PDWHU

6 WHQH NRMH JUDGH RPRWDþ XJODYQRP VX VLC
MH]JURP VX]QDþDMQR GUXJDþLMH RG ÄVWHQRYL
YHÜRP JXVWLQRP L]D]LYDMXÜL GUDPDWLþQX SURF
1D RVQRYX KHPLMVNRJ RG QRRQADPQH
QML RPJRWUDQML RPRWDþ

, , , '21 - , 2027\$ý

'RQML RPRWDþHR =HPOMH L]PHýX L NP GX
PDVH =HPOMH 'R VDGD JD QLVPR YLGHOL -GRGLUC
PR LQGLUHNWQR 1DMYLÄH SRGDWDND GRELMHQ
YX EU3iLQW DODVD NRML]DYLVH RG JXVWLQH L VD
3RGDFL R VDVWDYX GROD]H L QD RVQRYX NRVPRK
ED]DOWQLP ODYDPD L HNVSHULPHQWDOQLK SURXþ
VRNLP SULWLVFLPD L WHPHUDWXUDPD LWG

3UHPD SRVWRMHQIDPJWD]QDFQMGRLQMHCJ RPRWDþD
WHPHUDWXUD MH RG GR f& D SULWLVDN
JRUQMLP RPRWDþHP WHPHUDWXUD RG GR

6HL]PLþNL GLVNRQWLQXLWHW QD NP-GXELQI
L]PLþNLK WDODVD]D ± QD RVQRYX þHJD MH L
RPRWDþD 2Q MH JOREDOQR SUHSR]QDWOMLY QD
ýHQLP GLVNRQWLQXLWHWLPD

.ULVWDOQH VWUXNWXUH PLQHUDOD X GRQMHP
WXPÐþHQMH JHR]LþNLK SRVPDWUDQMD GXERNLK
VDVWDYD RYRJ VORåHQRJ L XGDOMHQRJ GXERNRJ

*HR]LþNL SRGDFL XND]XMX QD WR GD MH GRQM
QDWVNRJ OHU]ROLWD NRML JUDGL GRQMH GHORY
]D SRUDVW SRPHQXWH JXVWLQH SRYHÜDQ VDGUåD
GDOMD PLQHUDOQD WUDQVIRUPDFLMD X GRQMHP
DVRFLMDFLMD VD YHÜRP JXVWLQRP 3UHWSRVWDY
JRUQMHJ L GRQHMHD RPRWDþþRGL]NDFLMH SLURN
VSLQHO YDGVOHMULW ULQJYXGLW LWG JXäüH

JRUQMHJ RPRWDþD 3RPHQXWL PLQHUDOL SUHOD]
WXURP LVWRJ LOL VOLþQRJ KHPISNHWNRJ]JNIDMWDYD

6L]2PDJQH]LR]X]VHW]WD SHUR&,DON,]L)M 6L]2V6GØLFL
MXP MRQ QDOD]L VH SUH X RNWDHGDUVNRM QHJR
åHQ MH ÄUDGLMH' VD äHV2W DQSHJRPWQDþHMMUURLY NWQ
VNRN X EU]LQL VHL]PLþNLK WDODVD QD SRPHQXWR
RGUHüHQD JUDQLFD L]PHýX -JDRYUQMDH]VHL XGRQIORJXR
SULWLVND L WHPHUDWXUH QD GXELQDPD L]PHýX

6OLND 'RQML RPRWDþ REM
tekstu (napomena: minerali u donjem
RPRWDþX GDWL VX QD HQJOHV
GHOLPLþQR LQGLNDFLMD WHãNRÜH X SUHFL]QRP R
D GHOLPLþQR L]ERJ ODWHUDOQLK SURPHQD 8 RYI
NDR ÄGLVNRQWLQXLWHW RG NP'
(NVSHULPHQWDOQH VWXGLMH ÝUÝRNURÝS
PLQDQWMDMID]LDP D RGJRYDUDMXÜX JXVWLQX QHRSK
PLþNLK WDODVD NRML SUROD]H NUR] GRQML RPRW
OLQHUDOL UD]OLþLWRJ KHPL]PD PHýXW-LP PRJ
]OLþLWH0JR2G)QIRVH6L=2ERJ WRJD MH VDVWDY GRQMHJ
GLWL MHU VX PLQHUDOL P0H2DÝL2Q/HW IRaRÝLLGID NNDRR
VOLþQD VYRMVWYD L VWLKLPHWULMX NDR L SHUP

Slika 139. Struktura perovskita (levo) i kristali perovskita (desno)

2GUHÿLYDQMH NRML PLQHUDOL JUDGH GRQML R
JXÜLK VWUXNWXUD L KHPLMVNRJ VDVWDYD SRVHEQ
37XVORYLPD 1D ÄVUHÜX' UDþXQDUVNLP WHKQLNDI
NH WRPRJUD¿MH NRMH GDMX WURGLPHQ]LRQDOQH I
OML ÄRWNLULYDMX' KHWURJHQH DQRPDOLMH EU]LC
VOXþDMHYLPD VH WHãNR PRJX SRPLULWL XSRUHGL
0QRJL DXWRUL NRULVWH VDPR JXVWLQX JD RG
WYUGHÜL GD MH RQ KRPRJHQ 6NRN JXVWLQH QD
RJUDQLþHQMH JD SURPHQX KHPLMVNRJ VDVWDYD I
VX GRND]L ED]LUDQL QD YLVNR]QRVWL L VUHGQMR
3RGVHWLPR UD]XPHYDQMH PLQHUDORJEMH L N
þX XYHOLNR VH SURãLULOR UD]YRMHP QRYLK HNV
WHPSHUDWXUDPD NRMH VH 5RLþHRNOXMHD X GRQUMHP R
L 5LQJZRRG9HÜLQD QMLK L]YHGHQD MH NR-ULãüHQ
IUDNFLMD NDR SULPDUQH GLMDJQRVWL NH
2GUHÿLYDQMH PLQHUDOQRJ VDVWDYD GRQMHJ F
SRGDWDND MH ÄLSDN WHãNR L QHL]YHVQR' MHU
YUOR YLVRNX WHPSHUDWXUX L SULWLVNH 3RVHE
NRMH MH X SULURGL YHRPD GXJR =D SRMHGLQH U
RSLWD MH PRJXÜH SULPHQLWL DOL PLQHUÐOLPD X
PH GD GRVWLJQX UDYQRWHåX 3]ERVQPRHYIDPQRVWL
WUHED SDåOMLYR LQWHUSUHWLUDWL QDMEROMH
1D YHÜLP GXELQDPD X GRQMH P RPRWDþX SUHP
SHURYVNLW QLMH YLãH VWDELODQ YHÜ VH UD]OD
VDJRKDOQRP VWUHX ND]URPMI Q]HYDLOM VNL VDVWDY
2YDM SRGDWDN PRåH SURPHQLWL QDãH UD]XPHYD

6 ORERGQD VLOFLMD VWLÄRYLW MH XYHN SUL
JXÄÜL SROLPRU & D~~D~~ QDW~~R~~~~N~~ W~~L~~~~X~~~~Q~~ PDP L GUD PRJXÜH
MH GD JD LPD L QD GXELQDPD YHÜLP RG NP 8
L SRVHEQD DOXPLQLMXPVND IDJ]

0 RJXÜQRVW GDOMHJ IDJQRJ SUHODVND RYH IDJH
] QD 1 HNH VWXGLM~~H~~ X~~N~~ D~~J~~ R~~Y~~ M~~X~~ N Q~~V~~ L~~W~~ R~~Q~~ D~~Q~~ DMH~~X~~
*3D L . LOL SUHODJL X GUXJX IDJX L] QDG *3D
0 J SHURYVNLW VWDELODQ NUR] FHR GRQML RPRWD

3 RVWRMH PLÄOMHQMD GD MH GLVNRQWLQXLWH
NP YHUR YDWQR QD~~V~~ W~~S~~ R~~U~~ R~~W~~ Q~~H~~ W~~S~~ D~~R~~ P~~S~~ R~~Q~~ W~~H~~ SHUR Y
þLQH JXVWR6~~I~~<sub>6 S~~R~~ D~~N~~ N~~R~~ D~~Y~~ B~~Q~~ U~~L~~ IRUPLUDMXÜL ÄVORMHYL
0 Ji)H</sub>

=DNOMXþLPR GRQML RPRWDþ MH QHGRYROMQR S
XYHN QH REMDäQMDYD VYH XWYUüHQH VHL]PLþNH D

% ROMH UDJXPHYDQM~~H~~ VH RþHNXM~~H~~ RG HNVSHUL
WLVND NRML üH QDP RPRJXÜLWL GD EROMH UDJX
YRGH L XWLFDM WHPSHUDWXUH QD PLQHUDOH VWD
ULMVNLK VWXGLMD NRMH üH GRSULQHWL EROMHP
X GRQMHP RPRWDþX

6 PDWUD VH GD MH GRQML RPRWDþ JERJ RG VXX
MDOQRJ VWDS~~D~~ QMD RVWDR QHSURPHQMHQ RG QM
WLP XNDJXMX QD WR GD VH L JRUQML GHR GRQM~~H~~
VXEGXNFLMD RNHDQVN~~H~~ OLWRVIH~~U~~H NRMD MH X H
PRJOD ÄSURELWL' GLVNRQWLQXLWHW QD - NP L
FLMDOQR VWDS~~D~~ DOD NLGDOD VDYLMDOD L VWYDU

, , , 6 / 2 - Ä''

1 D VDPRP ÄGQX' GRQM~~H~~ J RPRWDþD QD JUDQLFI
javlja se VORM ÄD]YDQ SR VHL]PLþNRP WDODVX NRML V
VDQMH VOLND 7R MH SRGUXþMH DQR~~P~~ DOQR C
XNDJXMX QD YLVRN WHUPDOQL JUDGLMHQW-L QL]D
YD RYRJ GHOD RPRWDþD ,]JUDüHQ MH RG JXVWH
VLOLNDWD GHEOMLQH RG GR NP 9HUWLND

6 S~~R~~ OM~~D~~ äQM~~H~~ MH]JUR MH GREDU SURYRGQLN W
JDQLMH' NDSOMLFH WHþQRJ JYRåüD L] VS~~R~~ OM~~D~~ äQI
UHDJXMX VD PLQHUDOLPD GRQM~~H~~ RPRWDþD X]UR
MXÜLP SURPHQDPD EU]LQH VHL]PLþNLK WDODVD

(NVSHULPHQWL VX SRND]DOL GD WHþQR JYRåüY
VD SHURYVNLWRP V~~W~~ Y~~S~~ H~~U~~ DR~~M~~ X~~U~~ NLL~~R~~ H~~D~~ A~~M~~ A~~Q~~ L~~W~~ LDM X P D
) H6L'RPLQDQWQORINDXNDÄXYHUR YDWQ RJSRH V~~W~~ S~~I~~ URYV

þLMD VX PLQHUDORÄND L VWUXNW~~W~~OR~~D~~DN~~W~~RMVWYD
PLNH GRQMHJ RPRWDþD
3RPHQXWL SURFHVL VX X VDJODVQRVWL VD VORÄ
Ä' NRMH VX XJURNRYDQH YDULMDFLMRP WHPSHUDWXUH
WUD VH GD VX SURPHQH WHPSHUDWXUH L VDVWDYD
X GRQMHP RPRWDþX NÄRMH XRN~~E~~X~~R~~YLD~~W~~ D~~2~~NQ~~H~~ LX JUORRNM
HIHNDW KODÖHQMD JERJ þHJD VH SRYHÜDYDMX EUJL
FLMD QDMGRQMHJ GHOD GRQMHJ RPRWDþD SUHPD
RPRJXÜDYDMX GD VXEGXNRYDQH SORþH ÄGRÖX GR
:LOOLDPV L *DU~~X~~Q~~M~~Y~~U~~RGLOL VX VSRUDGLþQX XOWUDQ
VD NRMD MH XJURNRYDQD QDVWDQNRP L SULVXVWY
3URVWRU RNR QMLK LPD DQRPDQQR YHOLNH-EUJLQH
VWYRP VXEGXNRYDQLK OLWÄVI,HP~~W~~DL NGRUMXH~~U~~ D~~P~~XL~~W~~ R~~K~~ OPHL

, , , 3 / 80 (

*YRÅÖH L] VSROMDÄQMHJ MH]JUD HPLWXMH L R
GRQML RPRWDþ XJURNXMXÜL QMHJRYSRO XGP~~W~~OLL~~P~~NDþQR
NDSOMLFH GLMDSLUL PDJPH NRMH VH JERJ
RG RNROQLK VWHQD PLQHUDOD GRQMHJ RPRWDþ
KODGQLMD RG UHSD MU VDGUÅL XKYDÜHQ PDWHU
QX SRMDYOMLYDQMD SOXPH VX ÄXVNH XVSUDYQH
YRGRYL' YUXÜHJ PDWHULMDOD ÄL'VNH JXVWLQH NR
(NVSHULPHQWL VX SRND]DOL GD YLVNR]LWHW L
\$NR MH YLVNR]QRVW YHOLND NUHÜH VH NDR SUVW
PRÅH ELWL SUHþQLND L YLÄH RG NP äWR MH SI
3OXPH XJODYQRP SUROD]H L JRUQML RPRWDþ I
GHORP L JERJ GHNRP~~SUHVLMH~~ VWDSDMX NDGD QD
L]OLYDMX QD SRYUÄ~~W~~Q~~R~~X~~S~~ ØH~~W~~Q~~D~~ND~~W~~Q~~D~~MB~~M~~X~~Q~~DUHG
1DVWDMX YHOLNH PDJPDWVN~~H~~ SURYLQFLMH LOL RI
QLK PLÄOMHQMD R WRPH NRMRP VH EUJLQRP SHQM
NRQYHNFLRQD VWUXMDQMD 1HNH SOXPH SXOVLUD
3OXPH VH MDYOMDMX ÄXVUHG' WHNWRQVN~~H~~ SC
VXEGXNFLMH 8 RNHDQX VX RJURPQD SROMD ODYD
YDWQR QDVWDOD UDGRP SOXP~~D~~

3RVWRMDQMH SOXP~~D~~ NDSOML~~OF~~DR QS UNYDLRMRHE~~W~~Q~~D~~AC
QMHQMH RNHDQVN~~L~~K ODQDFD RVWUYD SRSXW +DY
YUHPHQRP 9LOVRQ MH SUHG~~O~~RÅLR GD VH OLQHD
NUHWDQMD SORþH MDYOMD NDGD OLWRVIHUVND S
JQDPR GD VH SOXPH NDSOMLFH SRPHUDMX 6PDWU
SOXP~~D~~ GRPLQLUDOR X DUKHDQX

. R Q G&LRQGLH MH SUHGORåLR GYH YUVWH SOXP
3UYH WUDMX SUHNR PLOLRQD JRGLQD L XJURN
VWYDUDQMH RJURPQH NROLþLQH QRYH NRUH . UDV
liona godina i vezuju se za narastanje vulkanskih lukova i dodavanje, narastanje
PODGH NRUH

, VWUDåLYDQMD SRND]XMX GD SRVWRMH YHOLN
=HPOMH X NRMLPD YHOLNL EURM SOXPD Ä-XGDUD' ti kao VXSHUSQXPDMX]QDþDMQH LPSOLNDFLMH]D ÄVX
L YUHPHQVN L UDVSRUHG PHWDORJHQHWVN LK]RQD
ODYD SR]QDWH L NDR YHØLNHH Page Pg Dowl Wp Min SURYL
ce WM SODWR ED]DOWL 7R VX ÄäLURND' SROMD W
RNHDQVN LK RVWUYD +DYDML GXJDþNH KLOMDGH

6XSHUSOXPH VX SUHSR]QDWH X UDJOLþLWLP YU
NRUHOLUDMX VD UDVWRP NRQWLQHQWDOQH NRUH
LJ'Ä VORMD ± X 3DFL;NX +DYDMVND WRSOD WDþND

9LVRN VDGUåDM UDGLRJHQRJ RVPLMXPD X QHNL
SRGUåDYD GXERNL L]YRU SOXPD 3R DQDORJLML V
GD =HPOMLQR MH]JUR EXGH RERJDÜHQR RVPLMXPR
RQR PRåH ELWL NRQWDPLQLUDQR XVOHG UHFLNOL
VWDOL L] SOXPD WDNRÿH QHPDMX GRND]H R NRQW
OLUDQ X MH]JUX MHU MH VLGHUR;OQL HOHPHQW

6PDWUD VH' GDUDORRåÄX XORJX X KODÿHQMX =H
QLNRP SORþD

3RPHQLPR GD SRMHGLQL \$O XQEDvWYDMPXL Q/P DWDQ
QMHJ L JRUQMHJ RPRWDþD NP LOL X DVWHQR
SRVWRMH SOXPH

,,, 723/(7\$ ý.(

7RSOH WHDQDQH spots MHVX PHVWD L]OLYDQMD ODYD
LOL SRG PRUHP NRMH VX GRäOH L] QDM'GXEAMM LK
L] SOXPD VOLND 6WYDUDMX VH NDNR VPR SR
ÄSURODVND' RNHDQVNH OLWRVIHUH SUHNR UHODV
PHýX L DNWLYQLK WRSOLK WDþDND XWYUýHQI
EXFLMH6 ENUJDQND VOLND âWD XJURNXMH VWYD
ODYD NRMH VH QDODJL GDOHNR RG JUDQLFD SORþ
8 QHNLP VOXþDMHYLPD PDJPD PRåH GRÜL L] GX
DOL WR PRJX ELWL ÄSOLWNL' GåHSRYL ÄORNDOQH

6OLND 3RORåDML QHNLK WRSOLK WDþDND FUYH
EHOH VWUHOLFH VX ULIWQH]RQH PHVWD UD]PL

*HRKHPLMD ED]DOWD VWYRUHQLK X YUXÜLP WDþN
ULVWLNX SOXPH LOL NDSOMLFH RGDNOH VX L GRäO
VWHQH VWYRUHQH QD]QDWQR YLäLP WHPSHUDWXUD
7RNRP JHRORäNH SURäORVWL =HPOMH ELOR M
ODYD QD GQX RNHDQD L QD NRQWLQHQWLKD þLM
YHüH X RGQRVX QD ED]DOWH VWYRUHQH X ÄQRUP
Nazivaju se SODWR ED]DOWQ WIPYSIÖR NILQFR DPPDDWVNLP S
MDP BRPHQLPR ED]DOWH 3DUDQH -XåQD \$PHULND
ED]DOWH .ROXPELMH]DSDGQD 6\$' VOLND 2Q'
RNHDQ .DULSVND RVWUYD LWG

Slika 141. Kolumbija, plato bazalti

6PDWUD VH GD VX UH]XOWDW SDUFLMDOQRJ VW
SRGLQH RNHDQVNH LOL NRQWLQHQWDOQH -OLWRVI
YL' RYDNYLK SOXPD QDVWDYOMDMX GD VQDEGHYD
ãWR VH JODYD SOXPH ÄUDVWRSLOD' PDGD SRVWR
1DMEROMH GRNXPHQWRYDQH WRSOH WDþNH LPD
L NRQWLQHQWDOQLP SRGUXþMLPD 1HNH VH MDY
,VODQGD 6YHWH -HOHQH L 7ULVWDQD X \$WODQWV
SORþD SRSXW +DYDMD -HGQD RG QDMVWDULMLK
X MXåQRP ,QGLMVNRP RNHDQX NRMD MH ÄSRþHO
0HÿXWLP YHüLQD PRGHUQLK åDULãWD WRSOLK WI
þLQD WRSOLK WDþDND]DYLVH RG YHOLþLQH SOXP
MDYOMD 1D SDFLþþNRM SORþL WUL YXONDQVND O
0D GRN MH ODQDFD SURL]YHGHQR X SRVOHGG
QDOD]L VH X \$IULFL L X 3DFLþNX 3RVWRMH L ÄMD
ÄKDYDMVNRJ KRWÅSÅWÅQRSÅHG U 0D
3RPHQLPR GD PLOLRQL OMXGL åLYH EOL]X DNWLY
NH 0DXQD /RD QD +DYDMLPD VOLND MH-QDMYHÜ
OMD R]ELOMQX SUHWQMX VWDQRYQLFLPD XNOMXþX
7X MH L -HORXVWRXQ <HOORZVWRQH VD YUO
L SRWHQFLMDOQRP HUXSFLMRP NRMD EL PRJOD E
QMHP RYLK YXONDQD X PRJXüQRVWL VPR G-D SUHG
PR VWDQRYQLãWYR NRMH åLYL X QMLKRYRM EOL]L

6OLND 9XONDQ QD +DYDMLPD MHGQR RG PHVWD N

= \$. / - 8 ý , 0 2

.RQYHNFLMD RPRWDþD MH RG SUHVXGQRJ]QDþ
POMD JLJDQWVNL WRSORWQL PRWRU NRML- SRNUH
VNH VHGLPHQWQH L PHWDPRUIQH VWHQH - NUHWD
ãHJ RPRWDþD X SRGUXþMD VUHGQMHRNHDQVNLK .
SRYUãLQVNRJ WRSORWQRJ WRND LWG
1DVWDQDN PDJPDWVNWK VWHQD L UDVWRSD GLU
PDJPDWL]DP MDYOMD X UHODWLYQR XVNLP SRMDV
WQLK JUDQLFD SORþD L QD YUXÜLP WDþNDPD L]QD
RGUHýHQH SHWURWHNWRQVNH DVRFMDFLMH JHQH
QH 7DNR VX QD SULPHU DQGH]LWL XRELþDMHQL
L]QDG VXEGXNFLRQLK]RQD GRN VX RGVXWQL X V
QMLKRYL SOXWRQVNL HNYLYDOHQWL JUDQLWL VX
WDOQH VXEGXNFLMH DOL UHWNR JGH VH GYH RN
RVWUYVNLP OXNRYLPD]DSDGQRJ 3DFL¿ND- 2 VYH
OMLPD 7HNWRQLND SORþD L 0DJPDWVNH VWHQH

, , , * 251 - , 2027 \$ ý

*RUQML RPRWDþ MH GHR =HPOMH NRML VH SURW
ELWL REMDãQMHQ X SRJODYOMX R NRUL L QDOD]L
GXELQH RG NP JGH VH JUDQLþL VD GRQMLP RP

6OLND * RUQML RPRWDþ
(neka imena minerala data su na engleskom jeziku)

* RUQML RPRWDP JUDGL RN & VD VWDYH JRDQHMHQ DP
XODJL L GHR RNHDQVN H L NRQWLQHQWDOQH OLWI
/LWRV6RDUD VH GD MH RYD ÄOMXVND' =HPOMH LJ
L SLURNVHQRP NDR GRPLQDQWQLP PLQHUDOLPD 6
GHR NRUH QDMYHÜLP GHORP VH RGUHÜXMH SRVUHC

- JHR ð]LþNLK SURXþDYDQMD
- VDVWDYD PHWHRULWD
- VDVWDYD NVHQROLWD L QRGXOD X NLPEHUOL
- VDGUåDMD L VDVWDYD YRODWLOD
- 37 XVORYD VWDELOQRVWL SRMHGLQLK PLQHU
- JHRKHPLMVNLK SRQDäDQMD HOHPHQDW
- XOWUDED]LþQLK VWHQD X RðROLWLPD
- PRGHORYDQMD QD RVQRYX VDVWDYD ED]DOWI
- VDVWDYD SLUROLWD L
- VDGUåDMD L]RWRSD

, , , * (2) , = , ý . \$ 3 5 2 8 ý \$ 9 \$ 1 - \$

9HÜLQD SRGDWDND R VDVWDYX JRUQMHD RPRWD
RVQRYX SURXþDYDQMD VHL]PLþNLK WDODVD NRML
L VDVWDYD VWHQD WM PLQHUDOD NRML VX SRWY
1D RVQRYX EU]LQH VHL]PLþNLK WDODVD NRMD
VX VOHGHÜL GLVNRQWLQXLWHWL

-]RQD QLVNLK EU]LQD VHL]PLþNLK WDODVD NR
WLQHQWDOQH OLWR VGRUH IN QLGMHE IXQIH NR GS U6VXWQD
WDODVD XND]XMH QD WR GD VH X RYRP Gato X JRUQ
QRVIHEUDH SULND]DQD X SRJODYOMX /LWRVIHUD N

,]JUDüHJD MH RG XOWUDED]LþQLK VWHQD GR RI
QHPD]QDþDMQLMLK VHL]PLþNLK DQRPDOLMD DOL
XRþHQH SURPHQH PLQHUDOD NRML VDGUåH DOXPL

- diskontinuitet na NP2OLYLQ MH XJODYQRP VWDELOD
YLVRNRJ SULWLVND SUHODJL X JXäÜH SDNRYDQMH
X RNWDHGDUVNRM NRRUGLQDFML

- diskontinuitet QD MR]RQDþDYD SUHWSRVWDYOMHQX
X EHWD PRQDGNVDFQDQDQGVOHMDWMSLQHOVNRP VWUX
LPD YHÜX JXVWLQX RNR , VSRG RYH GXELQH S
SLURNVHQL YLäH QLVX VWDELOQL

- diskontinuitet na GR MR]RQDþDYD GHR JUDQ-DWD NR
VNLWVN X VWUXNWUX D EHWD PRGLzNDFL-MD ROL
ju ULQJY XQWQJZRRNGRLWHD LPD RNR YHÜX JXVWLQX

- diskontinuitet na   N P R] Q D þ D Y D   J U D Q L F X   L] P H-ÿ X   G R Q I
W D þ D   O L Q H U D O L   L P D M X   V S L Q H O V N X   V W U X N W X U X
S U H O D] H   X   P L Q H U D O H   V D   S M H S U R R G Y   R N I H W G / X N E R L P Q   M W   S   X
V H L] P L þ N L K   W D O D V D   P L Q H U D O L   L P D M X   Q D M J X ã Ü H
M H] J U R   Q M L K R Y D   J X V W L Q D   V H   Q H] Q D W Q R   S R Y H Ü D

6 O L N D   * R U Q M L   R P R W D þ   G H V Q R   E U] L Q D   V H L] P
(neka imena minerala su napisana na engleskom jeziku)

, , , 6 \$ 6 7 \$ 9 0 (7 (2 5 , 7 \$

=D SURFHGX KHPLMVNRG UHDJLW DWBDUHMRMULP QDQLS
VH L PHMWHUR UXLOMLPD RGQRV VDGUÅDM D UHIUDNWR
WDþNX WRSOMHQMD RVWDMH VWDODQ 6PDWUD V
NDR L X RPRWDþX RGQRVQR MH]JUX QDåH SODQHW

*YR]GHQL L VWHQRYLWL PHWHRULWL SUH VYHJD
XþDYDQMHD VDVWDYD =HPOMH 10DHæY MÜDPL NGDHWDR PLVXH
SHWURORJD L JHRKHPLþDUD MH SULKYDWLOD PLäO
VDVWDYX JRUQMHJ RPRWDþD 1D RVQRYX WRJD VH
WDþD L]JUD₂H₂O₂M₂SiO₃, & Di₂SiO₅ 1MLKRY VDGUÅDM
VREQL RGQRVL SULND]DQL VX X SRVHEQRP SRJODYC

, , , 6 \$ 6 7 \$ 9 . 6 (1 2 / , 7 \$, 1 2 ' 8 / \$
U KIMBERLITIMA I BAZALTIMA

.VHQROLWL L QRGXOH VX Ä]DUREOMHQL' NRPDGL
LOL ODYRP WRNR P QMHQRJ XWLVNLQDQMD LOL L]OL
PP GR FP YHRPD UHWNR L SUHNR P VOLND
SRUHNOR L] JRUQMHJ RPRWDþD

.VHQROLWL VH MDYOMDMX X NLPEHUOLWLPD NR
VWHQDPD ED]DOWLPD RNHDQVNLK L NRQWLQHQWD
QLVDQMH XVORYD NRML YODGDMX X JRUQMH P RPR

Slika 145. Ksenolit peridotita u bazalu

S R Y U ā L Q X H N V S O R] L Y Q L P Y X O N D Q V N L P H U X S F L M D
N L P E H U O L W H L O L O D P U R O L W H 2 V L P G L M D P D Q W D
N V H Q R O L W L P D J P D W V N L K V W H Q D L P L Q H U D O D N R M
N U X S Q R J U Q L X M H G Q D b H Q H Y H O L b L Q H J U Q D - N R M D
P D 2 Y H W H N V W X U H Q D V W D O H V X S O D V W L b Q L P W H b
P D J P H X N R M L P D V H M D Y O M D M X

3 R P L Q H U D O Q R P V D V W D Y X N V H Q R O L W L V X J U D Q
U R N V H Q L W L J O L P H U L W L V W H Q H E R J D W H O L V N X Q L I
N U L V W D O L J U D Q D W D S L U R N V H Q D R O L Y L Q D V S L Q I
J Q D b D M Q H U D J O L N H X K H P L M V N R P V D V W D Y X V D G U å

3 U H b D X V O R Y L P D V W Y D U D Q M D S R V W R M H - G R N D] L
Q H U D O D G R O D] H L V D G X E L Q H 3 R u o v i n a s t a R a n e k i h N P , J U
V S L Q H O V N K N V H Q R O L W D G D O L V X W H P S H U D W X U H R
N D O Q H E D] D O W Q H P D J P H X N R M L P D V H M D Y O M D M X

8 S R M H G L Q L P N V H Q Å R Q J L M S D P D ; E R D O N D M Ø M X ü V H Q D
sustvoH₂O X J R U Q M H P R P R W D b X 9 L S J L U R F H Q M X M H G D N
H₂O Q H S U H O D] L W H å L G D Q L M H U D Y Q R P H U Q R
X W Y U ü H Q H V X L J D V R Y & W H L Q N O X] L M H V D

1 R G X N D D R N V H Q R O L W L V X U H O D W L Y Q R U H W N H 8
L V P D W U D V H G D V X Ä E U J L P ' W U D Q V S R U W R P L J Q H
D O N D O Q L P E D] D O W L P D L E D] D Q L W L P D Q D R V Q R Y X
S U L P L W L Y Q L M H R G W R O H L W D

, , , 6 \$ ' 5 ä \$ - 9 2 / \$ 7 , / \$

6 D G U å D M Y R O D W L O D X J R U Q M H P R P R W D b X M H P
G R P Å R J R S L W D L D P ; E R O D L V W U D å L Y D Q M L P D M H
V D G U å H J D V Q H L Q N Q X b L M H V B S R O R Y J L X M H G D X R P

8 J R U Q M H P R P R W D b X Y R G D Q L M H Ä Y R G D ' Y H Ü
P L Q H U D O L P D 6 P D W U D V H G D M H G H O R P Ä X ä O D ' X
S R Y U ā L Q H = H P O M H V X E G X N F L M R P W H å H J X ä Ü H R N
N R Q Y H N F L R Q L P V W U X M D Q M H P R Q D V H Y U D Ü D X S O
N U R] Y X O N D Q V N H H U X S F L M H L U L I W Q H J R Q H

6 D G U å D M Y R O D W L O D Y R G H L J D V R Y D L R N V L G D I
N L X W L F D M Q D V W H S H Q S D U F L M D O Q R J V W D S D Q M D L
Q M H M H P H ü X W L P G D O L M H J R U Q M L R P R W D b W R N
Y R G R P L J D V R Y L P D L O L M H Q M L K R Y V D G U å D M R V W D
ü H Q L Y X O N D Q V N L P H U X S F L M D P D Ä Q D G R N Q D ü L Y D Q L
= D Q L P O M L Y R M H G D S R M H G L Q L L V W U D å L Y D b L V P D
L P D Y L ä H Y R G H Q H J R X V Y L P R N H D Q L P D Q D S R Y U ä

, , , (. 6 3 (5 , 0 (1 7 \$ / 1 (0 (7 2 ' (3 , 7 8 6 / 2 9 , 6 7 \$ % , / 1 2 6 7 , 3 2 - (' , 1 , + 0 , 1 (5 \$ /

1 D RVQRYX HNVSHULPHQWDOQLK SRGDWDND QI
PD XWYUÿHQR MH GD HOHPHQWL NRML JUDGH PLQ
UDGLMXVH L GD VX YH]DQL MDNLP NRYDOHQWQLP
PHÿXVREQL RGQRV X PLQHUDOD PHQMD 5DGLMXV
VWUXNWXUH 1 D RVQRYX YH]H DQMQRQD L N-DWMRQ
YLPD L]UDþXQDWL VX JXVWLQD PLQHUDOD L XVO
ÄGRSXQLWL' L GUXJLP LVWUDåLYDQMLPD SRVHEQ
UDYQRWHåH PLQHUDOD LPDMXÜL X YLGX GD YUHP
SURFHvh NRML X SULURGL WUDMX YLäH GHVHWLQD
QD YHÜLP SULWLVFLPD VX SRND]DOL GD VH PLQHU
GXELQRP PHQMD äWR MH X VDJODVQRVWL L VD JH
VDGUåH DOXPLQLMX QD PDQMLP GXELQDPD GR
WXUH PHQMDMX VDVWDY RG SODJLRNODVD SUHNR V
*UDQLFH L]PHÿ\$OSDRJPDHQ XWUKGRWLWLPD -PRJX VH
üLP UHDNFLMDPD

SODJLRNODW SUDIEILGRQWLWXLGR NP GXELQH R
GH SRGLQVNH GHORYH RNHDQVNH NRUH
VSLQHO SMDYGRMVMXLVH QD GXELQDPD-RG G
ULPD JUDQLFD MH ± NP JGH MH DOXPLMLVND I
SR UHDNFLML ROLYLQ SODJLRNODS/LiQIROWRSLUR
JUDQDW SMWIDERWQWLvx QD GXELQDPD-YHÜLP
WRULPD JUDQLFD MH ± NP NDGD MH DOXPLQLM
SR UHDNFLML VSLQHO JURDJQDRVS LURNVHQ ROLYLQ

1 D NUDMX QD YSHUGIPDRHNGDS MULPHQWDOQLP SRGD
REUDåDMD JUDQDW NOLQRSLURNVHQD L VSLQHOD
RPRWDþHP ÄSUHäLURNR' RNR NP JD VHE]PLþNL
ELQL äLURN VDPR QHNROLNR NP 3RPHQXWD JUDQLF
VDVWDYD PLQHUDOD 3RMHGLQL DXWRUL VPDWUDM
JYRåÿHP

8 LQWHUSUHWDFML SRGDWDND PRUD VH LPDW
SUHWUSHR SDUFLMDOQR VWDSDQMH L RGYDMDQMH
8 OLWHUDWXUL SRVWRML YHOLNL EURM GLMDJU
ELOQRVWL PLQHUDOD]ERJ þHJD WUHED ELWL RED

Slika 146. Stabilnost minerala prema Itou i Takahašiji
W R L 7 D N D K D X & U R ä ü H Q L S U L
O H Y R L P L Q H U D O Q L V D V W D Y J R U Q M H J R P R W D p D Q D R V Q R
S U R X p D Y D Q M D V N U D ü H Q L F H 3 O ± S O D J L R N O D V 6 S ± V S L Q
Gt – granat (neki minerali su napisani na engleskom jeziku)

, , , * (2 + (0 , - 6 . \$ 3 2 1 \$ â \$ 1 - \$ 0 , . 5 2 (/ (0 (1 \$ 7

1 D R V Q R Y X J H R K H P L Y M H O N L R J S H R Q U D D A G L O M X D D Q D H O
Y H] L Y D Q M D L X V O R Y D Q D V W H D Q H N P D H Q M D I R V A H V B H C P H R Q D

- V L G H U R ï O Q I N R H M Q L H I P P H D Q M X H D e i Q I X W G I D Y S Q U R H P P D U D G H
6 L G H U R ï O Q L L K D O N R ï O Q L H O H P H Q W L L P D M X V U
L O L P H W D O Q L P F e Y & J R D I R D R 5 , R 5 V K X , G 5 , H 2 , V , , U 3 W \$ X L W G
1 D M Y L ä H L K L P D X = H P O M L Q R P M H] J U X 1 M L K R Y U D
Y L V L L R G U D V S R O R å L Y R J N L V H R Q L N D R G Q R V Q R V

- K D O N R ï O Q , H N R O I H P I H P D Q M X D ï Q L W H W S U H P D V X O
P H W D O L N R M L V H Y H] X M X J D V X P S R U N D R Q H U D V W
N L V H R Q L N X 6 X O ï G L V X J X ä Ü L W H å L R G V L O L N D W I
] E R J þ H J D L K L P D X M H] J U X D & X L = I Q * X D \$ R P G R H \$, D þ X L N
& G , , Q 6 , Q 6 , E 7 H + , J 7 , 0 3 , E % L W G

- O L W R ï O Q H L H P O H M P X H D Q M X H W H W S U H P D V L O L N D W Q L
M R Q V N H Y H] H] E R J þ H J D V H X J O D Y Q R P M D Y O M D M X
1 D Y H G L P R L Q % H N D H J , , & D 6 , F 7 , L 9 & U 5 E 6 , U 5 = , U 1 E & , V % D
U H W N H , T D P , O % M H) \$, O 6 L 3 L W G L

- Y R O D W L O Q H D W , P N R R M D Q H J U D I G H P N H H Q G N L H Q M H Q M D V
N O M X þ D Q M D - D Y O M D M X V H X V Y D W U L D J U H J D W Q D
1 D M Y H ü L P G H O R P V X Q D S R Y U ä L Q L = H P O M H X J D V
K L G U R V I H U L L D W P R V I H U & 1 3 R , R 1 H Q U P I R ; Q 5 H Q R R R G Q M
G R Q L N M H S U L V X W D Q X Y R G L D X J O M H Q L N J U D G L
& 2 i & 2

3 R P H Q X W D V Y R M V W Y D H O H P H Q D W D R P R J X ü D Y D M
W D þ D 1 D M Y D ä Q L M H D V R F L M D F L M H O L W R ï O Q L K H O
Y L P D N R M L Y O D G D M X X J R U Q M H P R P R W D þ X X J O D Y
Q M L P D L G H W D O M Q L M H ü H E L W L U D] P D W U D Q H X G I
S R J O D Y O M X O D J P D W V N H V W H Q H

, , ,   8 / 7 5 \$ 0 \$) , 7 6 . \$ 7 (/ \$ 8 2) , 2 / , 7 , 0 \$

8OWUDPD¿WVND WHOD NRMD VH MDYOMDMX X R
JODYOMX 0DJPDWVNH VWHQH VOLND MHVX S
VX XJODYQRP KDUFEXUJLWVNRJ VDVWDYD - LPD L C
QH åLFDPD SLURNVHQLWD SRQHNDG VDGUåH L KU
GHORP VX UHIUDNWRUQL RVWDWDN]DRVWDR QDNI
VND' ED]DOWD NRML VX L]OLYHQL X VUHGQMHRNH
RVWUYVN back orxWIRWMØHPD

6OLND   3HULGRWLWL VD 'LYþLEDUD SRUHNORP V

, , , 0 2 ' (/ 2 9 \$ 1 - (1 \$ 2 6 1 2 9 8 6 \$ 6 7 \$ 9 \$ % \$ = \$

3URXþDYDQMHP PRGHOD VWDSQMD SRVWLJQX
QMX VDVWDYD ED]DOWD L LQWHUSUHWDFLML SRG
WDþD 2YLP PRGHOLPD ED]DOW VH PRåH ÄYUDWLW
VH LQGLUHNWQR RGUHÿXMH PLQHUDOQL L KHPLI
SRGDWNH WUHED NRUHOLUDWL VD RVWDOL-P PHWR
GH L]YHGHQLK JDNOMXþDND

3 , 5 2 / , 7

8 RNYLUX HNVSHULPHQWDOQLK SURXþDYDQMD PLQ
NOMXþXMH R VDVWDYD QMHDQJYXG
MH PHäDQMHP ED]DOWD VD +DYDMD L XOWUDPD
SUHWSRVWDYOMD GD VX þYUVW RVWDWDN SDUFLMD
QXWLK VWHQD QDSUDYLR YSHLäWRDQPLNM VWHQX GDMXÜL
8þHäüH L RGQRV DONDOQLK ED]DOWD L SHULGRWLWD
KHPLMVNRP VDVWDYX KRQGULWVNLD PHWHRULWD]D
GD RGJRYDUDMX VDVWDYX JRUQMHJ RPRWDþD 3LURO
SUHWSRVWDYOMHJD VWHQD X HNVSHULPHQWDOQLP S
]D NRUHODFLMX VD LVSLWLYDQLP VWHQDPD UDGL L]
þDND R QMLKRYRP SRUHNOX VWHSHQX NRQWDPLQDF
NULVWDOL]DFLMH VWHSHQD SDUFEMDOQRJ VV
Slika 148. A.E. Ringvud
(1930–1993)

, , , 6 \$ ' 5 ä \$ - , = 2 7 2 3 \$

]RWRSVNL VDVWDY JRUQMHJ RPRWDþD GRELMHG
VWHQD NRMH VX QDVWDQH QMHJRYLP SDUFLMDQQL
PLQDFLMH VD RNROQLP VWHQDPD SRVHEQR VX YDå
L]RWRSB1G5ELWG X ED]DOWLPD VUHGQMHRNHDQVN
GHWDOMQLMH X SRJODYOMX 0DJPDWVNH VWHQH
1D RVQRYX VDGUåDMD L]RWRSRSD SRMHGLQL DXW
SULPLWLYQSLURPRWQDQDIO3þDNQRMQHQLMH SUHW-USHR S
PDäHQMH SRMHGLQLK HOHPHQDW MRä RG YUHPHQ
SRVWRMDQMH VX VOHGHÜL

QHNL ED]DOWL LPDMX RGQRV L]RWRSRSD QLRGLM
RGQRV 3He Röv RSSDR MHGLQLP ED]DOWLPD +HH YHÜL
QLMH IRUPLUDQ UDGLRDNWLYQLPþHþUþþkazQmhd P]ER
RþXYDQ SUYRELWQL QHL]PHQMHQL RPRWDþ

'LIHUHQFLMDFLRQLP SURFHVL PD NRML VX WUD
QD LJGYRMHQR MH QHNROLNR WLSRYD JRUQMHJ P
L]RWRSVNL VDWWDY DOL VH QH]QD NRMH VX YHO
,]RWRSVNL RGQRVL ED]DOWD GHWDOMQR SULN
QDVWDOL SDUFLMDOQLP VWDSQDMHP JRUQMHJ RP
þHWLUL D PRÅGD þDN L ãHVW L]RWRSVNL SRGU
Har WL GU +HOÜULFK L :RRB VX RVLURP'D ãiHQL RPRW
025%ED]DQ08D NDUDNWHULVWLþDQSBR EKdijVdRaNRP RG
åDYD YL3VERNG QR8V 3E X L]YRUX L QDMPDQMH GYD
(0 i (0 NRMD RGUDåDYDMX ÄGXJRUR5%QRHORHERJD
PHQWL PD UHWNLK JHPDOMD X L]YRUX 330WD NRP
NRML MH VDþXYDQ X GHORYLPD JRUQMHJ RPRWDþD
8 QDYHGHQLP UD]PDWUDQMLPD SRVWLJQXW MH
þHJD QDYHGHQH SRGHOH GDMX YDåQH LQIRUPDFL
XVORYLPD QDVWDQND L SRUHNOD ED]DOWD

2VLURPDäHQL RPRWDþDmantle MHVWH JRUQML RPR
SURäDR MHGDQ LOL YLäH SHULRGD SDUFLMDOQRJ
RGQRV L]RWRSVNL S3DE 3Evisok 1G 1GL YLVRNL, VDeGUåDML
PHQD025%XX GHWDOMQLMH X SRJODYOMX 0DJPDW
QDVWDOL L] RVLURPDäHQRJ JRUQMHJ RPRWDþD 1L
GD VX RYL UH]HUYRDUL RVLURPDäHQL UHWNL P JDV
JRUQMHJ RPRWDþD 9HüLQD JHOR216%PDLR VEIMLDKäQNDIYD
SURFHVL PD VWHSHQD SDUFLMDOQRJ VWDSQMD L
+ HWHURJHQRVW PRÅH ELWL X]URNRYDQD L PDC
L] RERJDÜHQRJ GHOD JRUQMHJ RPRWDþD 4DMYDå
FLNOLUDQH NRQWLQHQWDOQH NRUH ,]RWRSVNL S
RPRWDþ JOREDOQR VDGUåL RNR ± UHFLNOLUDQ
\$ELVDOQL SHULGRWLWL L] QHNLK VSRLUEK ULIW
nos 1G 2VNML XND]XMX QD ÄGXJRURþQR' RþXYDQMH
NRML QLVX ÄL]EULVDQL' NDVQLMLP NRQYHNFLRQL
PHäDQMH X JRUQMH P RPRWDþX QLMH SRWSXQR XN

+ ,08 HNVWUHPQR R3EER J3DEÜXL YQDHQNM P RNHDQVNLP R
ED]DOWLPD GHWDOMQR SULND]DQL X SRJODYOMX
6YHWH +HOHQH]DKWHYD SRVWRMDQMH L]YRURJ
ÜHQJ7 K odnosu naæE ,]RKURQH XND]X, M & LQ ØRWURVØWDUMH
*D 2YDM UH]HUYRDU MH WD2NRPDKURIE R J-DDUWQ UD
+,08 LPD RGQRV6VØGØDØX SD VX QHNL DXWRU
GD SUHGVWDYOMD VXE GXNRYDQX8R M3HEDSRVNHÜDNQR
SUHIHUFQFLMD8E&LYPRØXDEVLMONLRPPD RVORERÿHQLP WR
ND UHFLNOLUDQRP RNHDQ, VONRVPX SLRUHØDWLNQUDH QD

7D 1EX PQRJLP RNHDQVNLP RVWUYVNLP ED]DOWLPD
QL RVWDWDN SORþH NRMD VH VXEGXNMHDQNRUS
i 1E ,DNR MHþ,SDUDHNDR UHFLNOLUDQH RNHDQVNHN
.DPEHU L .RDPHEJHURQ &ROOHSUHRSORåLOL VX GD VX V
KHOLOM3XEPÄDQ DMEROMH' REMDåQMHL UHFLNOLUDQR
PHWDVRPDWL]RYDQD 2W¥RQWHDQDØHL SXLWPRQWØþJG
GYD PHVWD SOXPDX RPRWDþX L UDVSUåHQH
JRUQMHP RPRWDþX 8RELþDMHQD SUHWSRVWDYND
RPRWDþD RþLJOHGQR QLMH VOXþDM 1LMH ODNR
EURMHP L]RORYDQLK RNHDQVNLK RþLJOHGQR 1HOL SRC
üLQD QMLK LPD YX,ØNSDQOHL NRRIKHQPRMHN(LO, MUDUDNW
YHURYDWQR QH GROD]H L, SØXOPNRB SRRYCRHPQWØDXþBM
VWYRULWL PDOLP VWHSHQRP SDUFLM+DØQBJ VWDS
NRPSRQHQWH GRN üH YLäL VWHSHQ VWDSQMD E

2ERJDÜHQL RPRWDþDmantle LPD YLVRN VD-GUåDM
ELOQLK HOHPHQD WGD 7KD3RREWURHEQH VX QDMPDQMH GY
REMDVQH GLVWULEXFLMH L]RWRSVNLK L PLN-URHOHP
nihu(0 VD XPHUHQLP SURVHþQIL PQIRGNLREVEL(PDsa
YLVRNLP R6QGRULLRÐHUhQLP REGQBVLEPDLPDMX QL]DN F
1G 1G 0HþX EURMQLP ÄNDQGLG(DWsuPstará Skála ORåHQ
OLWRVIHUD NRMD VH UHFLNOLUD QDWUDJ X RPRWDþ
+IL]RWRSD X +DYDMVNLP ED]DOWLPD XND]XMX QD SU
QMLKRYLP L]YRULPD RPRWDþD 1D QHNLP ORNDOLWI
EHQ ÄPDULRQVNL KRWVSRW' 3EQB3Davna SeQlulabiRPHQON
PD VD äLURNLP UDØISRØRLB ERSEQDØna 3E 3E 2YH
YDULMDFLMH MDVQR XQH]PXRåXHQDP DMRUØDWVHMHGQLP G
SUHGVWDYOMD QHNROLNR L]YRUD 6YH RYH NRPSRQ
ELOQRP HOHPHQWLPD X SRUHþHQMX VD SURVHþQLP
025% SULND]DQL X SRJODYOMX 0DJPDWVNH VWHQH
integrisani5E 6RGQRV VOLþDQ RQRP L] SULPLWLYQRJ RPR

(0 LPD L]RWRSVNH RGQRVH EOLVNH SURVHþQR
NRUH LOL VXEGXNWLYQLP NRQWØQH QWIDQØQGP VHGI
MH YHÜL RG 1D RVQRYX 3VEXG WØØDØVNL RWRSØD
.DPEHU L .RDPHEJHURQ &ROOHSUHRSORåDX LGDFMNHOLOUDQ
VXENRQWLQHQWDOQD OLWRVIHUD L GDRILUPNDP ØQULM
L GU VXJHULäX GD VH PRåH UHFLNOLUDW-L RNHD
FLMDPD UDVWROS DSUHØQVWØHYØMD YLäH RG MHGQH N
VQH PHäDYLQH NRPSRQHQWL X SORþDPD

NAPOMENA: 3RPHQXWL VDVWDY JRUQMHJ RPRWDþD
SRJODYOMX 0DJPDWVNH VWHQH

, = 2 7 2 3 , + (/ , - 8 0 \$

- HGQD RG YDåQLK RSVHUYDFLMD X RNHDQVNLP
SD KHOLOMXP D NRML VH UD]OLNXMX JDYLVQR RG W
SD KHO³He M XNPDM L MH NDR SULPRUGLMDOQL L]RWRS
ona narastala, He L]RWRS SURL]YHGHQ U³iGZLQD RWR³QLP
%D]DOWL YH]DQL JD SOXPH X RNHDQVNLP SRGUX^b
³He He bHVWR YLäH RG SXW^D25%^bEHD JRDQ W D]GPXDN^bX
QM H ÄVDPR' ± SXWD 0.25% Q H N U^bH S Q R V^bW^bN V^bK SRY
SRYHÜDQMHB ER^bEQ RGVRDN MH X \$WODQWLNX VXSURWD
LQGLMVNL P SRGUX^bMLPD L]RWRS L KHOLOMXP D LPD
VD NDUDN W^bU L^bW^bL^bW^bDVRDN L RGQRVL ON^bW^bM bkeV H SULP
DQVNLP RVWUYVNLP ED]DOWLPD PRJ^bK^bS^bR^bW^bLF DWL
VD QL^bV^bW^bDNR L VD YL^bW^bR^bNEP RGQRVL PD

'YD PRGHOD VX SUHGORAHQD GD ³Re^bHE^bD^bQ H SRUH
QMHP RPRWD^bX 1HNL LVWUDÅLYD^bL WXPD^bH YLVR
OLWRVIHUH X GXERNRP GHOX JRUQMHJ RPRWD^bX
nos³He He MU GHOLPL^bQR VWDSDQMH X RNHDQVNLP
8i 7KL] RPRWD^bD 2YL HOOPHQWL HeX W^bRGNJ^bR^bY^bW^bQ^bH^bP^bH^b
äWR GRYRGL GR V^bHeD^bH^bM^bH Q^bM^bD^bQ^bR^bG^bQ^bRR^bP^bD^bV^bD^bF^bX MU M
RVLURPDÄHQD RNHDQVNND G^bHeW^bB V^bI^bH^bX^bJ^bD^bL^b\$^bW^bI^bW^bS^bY^bL^bW^bR^b
GD SULPLWLYQL QHIUDNFLRQLVDQL L]YRUL GXERN
ÄRULJLQDOQH ³HeL^bH^bR^bN^bR^bY^bLG^bQ^bR^bV^bSH^bULPHQWL R SRQD^b
]DKWHYDMX QMLKRY ÄGXERNL' L]YRU 1DMXSH^bDW^b
L]RWRS KHOLOMXP D GROD]L RG PODGLK SOXPD ED]
LPDMX YHRPD Y^bHe/ReN H^bY^bD^bQ^bR^bV^bH LQDFLMD MH ÄR^bXY^b
ORNDOQR P QLYRX YUOR SULPLWLYQRJ L]YRUD RN

* (2 + (0 , - \$ * 251 - (* 2027\$ ý \$ 8 \$ 5 + \$, . 8

* HRKHPLMVNL VDVWDY RPRWD^bD GH^bQLVDQ MH
GLK ED]DOWD =D RGUHGE X QMHJRYRJ VDVWDYD X
LQNRP SDWLELOQLK HOOPHQDW D LOL MRä EROMH
NRP SDWLELOQLK HOOPHQDW D WDNR^bH LPDMX SUH
.RQ G^bLRQGLH VXJHULÄH GD MH PRJXÜH GH^bQLV
VYRMVWYD JRUQMHJ RPRWD^bD VD RGQRVL PD^bH WL
1E7K ±^b ^bU 1E^b, DNR RYL SRND]DWHOML QH PRJX
PLMVNH UH]HUYRDUH X JRUQMH P RPRWD^bX NDR ä^b
VOX^bDMHYLPD VH PRJX NRULVWLWL JD UD]OLNX R^b
QXWL RGQRVL QH PRJX EH] GRGDWQLK JHRORäNL
QH VXE^bGNFLMRP RG ED]DOWD L] SOXPD NRML VX
LOL VXENRQWLQHQWDOQR P OLWRVIHURP 2GQRVL

NRML VX PHWDPRU¿VDQL X IDFLML JHOHQLK ãNULC
NRPSRQHQWH X PODGRP RPRWDþX ELOH L X VWDU
=DNOMXþLPR VD QHNLP RG RWYRUHQLK SLWDQM
QLK HOHPHQDW X NRQWLQHQW DQ, B&R&NR WIG L "VLG
.ROLNR MH VWYDUDQMH MH]JUD VPDQM'LOO'R VDGUåD
'D OL VX L NROLNR ÄQHKRPRJHQRVWL' X JRUQI
ELOH QHGRYROMQR KRPRJHQL]RYDQH NRQYHNFLRC
SRQHQWL]DMHGQR VD RVLURPDäHQJRWQENWPL R
YDQH' X VXENRQWLQHQWDOQRM OLWRVIHUL QDUD
WRNRP JHRORãNRJ YUHPHQD

+ ,08 D GROD]L L] JRUQMHJ RPRWDþD DOL QMLK
VOLNX R QMLKRYRP SRUHNOX 3OXPH VX KHPLMVN
LQNRPSDLWELOQH HOHPHQWH L RVLURPDäHQH NR
2VLURPDäHQD NRPSRQHQWD X SOXPDPD VH UD
nente u izvoru 025% D L PRåH SUHGVWDYOMDWL UDQX UH
UHFLNOLUDQD X GXERNRP GHOX JRUQMHJ RPRWDþ
JRUQMHJ RPRWDþD PRJX ELWL GYRVPLVOHQL L NR
QH LVNOMXþXMX KHPLMVNX VORMHYLWRVW- X JRUQ
MDYOMLYDQMH JHRKHPLMVNLK NRPSRQHQDW X L
L]PHÿX JRUQMHJ L GRQMHJ RPRWDþD
'XELQD RG NP MH SRPHQXOL VPR JUDQLFD
MRã XYHN QHSR]QDQLFD NDR L WR GD OL VH RQL

,, , * (27(50\$/1, *5\$', -(17

%H] QHRSKRGQH NROLþLQH WRSORWQH HQHJL
SODQHWD 1H EL ELOR NUHWDQMD SORþD OLWRVIH
YXONDQD PHWDPRU¿]PD WHNWRQLNH VHGLPHQW
2G VYRJD QDVWDQND SUH RNR PLOLMDUGL
JDQWVND WRSORWQD PDäLQD NRMD SRNULYD VYH
JODYQL L]YRU HQHJLMH MU þLQL YROXPHQD
L VNODGLäWL QDMYLäH WRSORWQH HQHJLMH 3R
PDJPL GROD]L L] RPRWDþD 'D ELVPR UD]XPHOL
UD]PRWULPR QHNH REOLNH HQHJLMH NRML VH SU
L]YRUH WRSORWH XQXWDU QDäH SODQHWH

8 SULURGL HQHJLMD VH NUHÜH UD]PHQMXMH
IRUPH X GUXJX SUL þHPX MU XNXSQD NROLþLQD H
2QD VH QH GRGDMH LOL RGX]LPD YHü VDPR NUHÜH
OMLYH REOLNH 8 VYLP QDäLP UD]PDWUDQMLPD ED
8NXSQX LOL DSVROXWQX NROLþLQX HQHJLMH NR

L] D Q D V M H Q H Y D å Q D

, G X Ü L X G X E L Q X = H P O M H S R Y H Ü D Y D M X V H L S U
N D R S R V O H G L F D W H å L Q H V W H Q D N R M H V X - L J Q D G
Y H Ü D Y D S U H Q R V R P W R S O R W H L] = H P O M L Q H X Q X W U

* 5 \$ ', - (1 7 3 5 , 7 , 6 . \$

3 U L W L V D N X W H p Q R M V U H G L Q L Q D V W D M H X V O H
W U S L S U L W L V D N J D Y L V Q R R G G X E L Q H Q D N R M R M
L] M H G Q D p D Y D L V W L M H X K V Q U R V S W D W E p R D S U Q D M L Y

% O L] X S R Y U ä L Q H V W H Q H V X N U X W H L W - U S H Q H
W L V D N Q D G M D p D Y H U W L N D O Q L L O L R E U Q X W R V V
G X E L Q L P H y X W L P V W H Q H S R V W D M X G X N W L O Q H S
V Y L P S U D Y F L P D L W Q D J W D W L V P H L W S L M D N L V B Q H - U D O Q R
Q R P D O L Q M L K R Y P H y X V R E Q L R G Q R V Q L M H O L Q H D
V W X U H V W H Q D V D G U å D M D Y R G H W H N W R Q V N H V U H
S U L W L V N D V W H Q D S R V W D M H J X ä ü D

5 D] X P Q D U H D O Q D S U R F H Q D S U R V H p Q H J X V W L Q
, J U D p X Q D W L S U L W L V D N Q D G X E L Q L R G N P N R Q W L
V H p Q L P J U D G L M H Q W R P S U L W L V N D X N R Q W L Q H Q W D
N P 6 O L p D Q M H L] D R N H D Q V N X N R U X 3 U R V H p Q D
Y H ü D R N R J E R J F p H J D M H L] U D p X Q D W L J U D G L M H Q V

* 5 \$ ', - (1 7 7 2 3 / 2 7)

7 R S O R W D X Y H N W H p H L] W R S O L M H J S R G U X p M D
G H O R Y H J G H M H Q M L K R Y R N U H W D Q M H P D Q - M H + O D
N X S R V W D M H W R S O D N D R U H] X O W D W S U R Y R y H Q M D
J D J U H Y D R N R O Q H K O D G Q L M H V W H Q H N R M H S R V W I
V H P D J P D K O D G L = D R G U H y H Q L Y R O X P H Q Y U X ü H W
S R Y U ä L Q D N R M D J D R N U X å X M H Y H ü D 5 D] O L N D L] P H
Q D] L Y D V H W H U P D O Q L J U D G L M H Q W 7 R N R P Y U H P H Q
Q L ä H D N R V H W R S O R W D Q H Y U D W L X W R S O L M X P D V
X R G U H y H Q R P Y U H P H Q V N R P S H U L R G W R S S O R W Q L Q ä X
H Q K ä D W à R R Z Q M H U H] X O W D W W H U P D O Q R J J U D G L M H

= E R J Y H R P D Q L V N H W R S O R W Q H S U R Y R G O M L Y R V
V P D W U D M X W R S O R W Q L P L] R O D W R U L P D

7 H U P L Q W R S O R W D V H S R Q H N D G N R U L V W L N D R V
J R J R Y R U H ü L W R S O R W D V H S U H Q R V L W R S O R W Q R I
W H P S H U D W X U L L] P H y X W H O D 1 D S U L P H U W R S O R W
Q M X M H N D G D W R S O R W D Ä R G O D] L ' X R N R O Q H K O D G
S H U D W X U X 7 R S O R W D V H Q H S U H Q R V L N U R] Y D N X X

2 GDNOH GROD]L WRSORWD =HPOMH" 3 RVWRMH C

3ULPRUGLMDOQD SULPDUQD WRSORWD QDV
VRP DNUHFLMH QDUDVWDQMD L JUDYLWDFLRQH G
L SRþHOD GD VH KODGL *UDYLWDFLRQR WRQMHQM
WDNRÿH MH VWYRULOR WRSORWX 3URFHQH GRSU
GROD]L RG SULPRGLMDOQH WRSORWH JDUREOMHQ
RG GR

0QRJL HOHPHQWL LPDMX UDGLRDNWLYQH LJR
YDåQL L]YRUL WRSORWH QD =HPOML NDOLMXP XU
WHQGHQFLMX GD VH DNXPXOLUDMX X VWHQDPD N
R NRUL D QH X RPRWDþX äWR REMDäQMDYD]DåV
UDGLRDNWLYQR SURL]YHGHQH WRSORWH VWYDU
XNXSQH =HPOMLQH JD SUHPLQH

5DGLRDNWLYQ8R7UDVISWGDQMBWUD VH YDåQLP L
X NRQWLQHQWDOQRM NRUL L ÄSURL]YRGL' RNR
QDäH SODQHWH .RQWLQHQWDOQD NRUD MH QDVW
RPRWDþD NUR] JHRORäNR YUHPH

6PDWUD VH GD MH ÄGDQDäQML³ RPRWDþ MDNR
PD]D IDNWRU RNR X RGQRVX QD NRQWLQHQWD
YROXPHQD NROLþLQD WRSORWH RPRWDþD -MH YHU
QD NRUD ,DNR QLMH PRJXüH SUHGYLGHWL -NDGD ü
GLWL WRSORWX SRVWRML ÄPHUOMLYD' YHURYDWQ

35(126 723/27)

7RSORWD VH SUHQRVL L] WRSOLMLK X KODGQLM
QDVWDOD QD]UDVWHLQMRQDþXLNQDRMQRYPH N FDQYRHPN FLMRP
2ELþQR GYD LOL WUL RG QMLK GHOXMX JD MHGQR

=UDþHMHPLVLM MD HOHNWURPDJQHWQH -HQHUJL
]LUQX SURYLGQX VUHGLQX

8 YD]GXKX DWPRVIHUL WRSORWD VH SUHQRVL
SRSXW VYHWORVWL LOL LQIUDFUYHQRJ GHOD VSH
RGODVND WRSORWH VD =HPOMLQH SRYUäLQH X VY
PDPR WRSORWQX HQHUJLMX RG 6XQFD 3UHQRV W
QLMH PRJXü RVLP QD YHOLNRM GXELQL " JGH
WRSOL L SURJUDþQL]D JUDþHQMH

.RQGXNMHMSUHQRV WRSORWH X VWHQDPD NLQ
YLEUDFLRQRP VD WRSOLMLK DWRPD QD VXVHGQH
SRVHEQR H¿NDVDQ NRG PHWDOD X NRMLPD VH HO
VH WRSORWD SUHQRVL NUR] NRUX L GHR OLWRVIH

. R Q Y H N M F H M S D U H Q R V N R G N R J V H W R S O R W - D H ï N D V
W L O Q D S O D V W L þ Q D 8 Q D M Ä L U H P V P L V O X N R Q Y H
L] D] Y D Q H U D] O L N R P X W R S O R W L L V D V W D Y X
= D J U H Y D Q M H P P D W H U L M D O S R V W D M H P D Q M H J X
G R N V H J X ä Ü L R G Y R G L L W R Q H % H] J U D Y L W D F L M H
Q D U D] O L F L J X V W L Q H N R M D S R N U H Ü H P D W H U L M X .
D O L L J D V R Y H 0 R J X Ü D M H P H ÿ X W L P L X þ Y U V W R P
R E M D ä Q M H Q D W H N V D W H N W R Q L N R P N U H W D Q M H P

. R Q Y H N F L M D V H M P H R G ä Q R N P U W R D Q D X L V X W R S O D G H O
V W H Q D D N X P X O L U D Q D Y U K X D K O D G X Q ä U Q D L Q O N P X Q D D
X Ä] D W Y R U H Q R M ü H O L M L ³ L] Q D G O R N D O L] R Y D Q R J
S R G L å H L N U H Ü H E R þ Q R D] D W L P V H K O D G L V N X S
J G H V H] D J U H Y D D F L N O X V V H Q D V W D Y O M D

. R Q Y H N F L M D V H M D Y O M D X V S R O M D ä Q M H P W H þ Q R P
M H V O D E L M D] E R J P D Q M H J N U H W D Q M D G X N W L Q R O V W
K L G U R W H U P D O Q L P V L V W H P L P D L] Q D G P D J P D W V N L K W H

2 P R W D þ M H þ Y U V W X Q H N L P G H O R Y L P D G X N W L C
S U H Q R V L N R Q Y H N F L M R P 1 D G X E L Q L Y H Ü R M R G
G D W R S O R W D R V W D M H L V W D D W R V H Q D] E Y D D G L
W H \$ N R E L V H N R Q Y H N F L M D P R J O D] D X V W - D Y L W L
þ D D Q M H J R Y D W H P S H U D W X U D E L V H S R Y H Ü D Y D O D
. R Q Y H N F L M D] D S U D Y R V S U H þ D Y D G D S R V W D Q H G R Y
H I H N W L Y Q D N R Q Y H N F L M D M H X W H þ Q R P V S R O M D ä Q
J U D G L M H Q W Q L å L P W D N R G D V H W H P S H U D W X U D X C
M X Ü H Q L V N X Y U H G Q R V W R G S U L E O L å Q R f &

\$ G Y H N S I R M G D] X P H Y D S U R W R N W R S O L K U D V W Y R U
N U R] ä X S O M L Q H L S X N R W L Q H X V W H Q D P D V D Q L å R I
P D J P D W V N H L Q W U X] L M H L O L] D J U H M D Q D D W P R V I H U
K O D G Q L M R M V W H Q L N R M X] D J U H Y D M X 9 H Ü L W R S C
L Q W H Q] L Y Q L M L S U R F H V S U H Q R V D L P H ÿ X V R E Q X U
W D N R ý H Y D å D Q S U L O L N R P L Q W U X] L M H X W L V N L Y D C
M H D N R X F H O R P V L V W H P X L P D Y L ä H Y R G H

3 U H Q R V W R S O R W H M H Y D å D Q S U R F H V X S H W U R
N D U D N W H U P H W D P R U ï J P D S D U F L M D O Q R V W D S D Q M
ä D Q M H P D J P L W R N R Y H O D Y H S R O R å D M L Y H O L þ L C
V W H Q D L W G 6 Y L R Q L] D Y L V H L R G N R O L þ L Q H W R S C
% U] L Q D N R M R P V H Q D S U L P H U L Q W U X] E M D K O D
] L Y H O L þ L Q H R E O L N D L R U L M H Q W D F L M H S R O R å D I
N R M D S R P D å H X E U] D Y D N R Q Y H N W L Y Q L S U H Q R V W
Y U V W D P D J P H V W H S H Q L V N U L V W D O L V D O R V W L L W C

* (2 7 (5 0 \$ / 1 , * 5 \$ ' , - (1 7

* HRWHUPDOQL JUDGLMHQW LOL JHRWHUPD MH
VD LQWHUYDORP GXELQH QDYNRPHRGHGREGUOHXMH
VWHQD VDGUÅDMD YRGH WHNWRQVNH VUHGLQH X

6OLND * HRWHUPDOQL JUDGLMHQW GHVQL GHR V

2GUHÿLYDQMH JHRWHUPDOQRJ JUDGLMHQWD M
QH SRVWRML MHGQRVWDYDQ ÿ]LþNL PRGHO]D UDV
SUHQRVX WRSORWH L ÄXVNODÿXMX' VD L]PHUHQLP

* HRWHUPDOQL JUDGLMHQW X RNHDQVNRP RNUX
NUDWRQLPD MHU MH RNHDQVNND OLWRVIHUD WDQM
WHUPRGLQDPLþNLK L PDWHPDWLþNLK PRGHOD 5H
YHUJHQWQLP JUDQLFDPP SORþD RNHDQVNLP ULIW
RPRWDþD L GHOLPLþQRJ VWDSDDQMD NDGD VH VWY

* HRWHUPDOQL JUDGLMHQW X RNHDQVNLP ED]HQ

OMHQRVWL RG JUHEHQD L EUJLQH āLUHQMD 8 SRG
WHUPDOQL JUDGLMHQW MH YLVRN GR QHNROLNR
RURJHQLP SRMDVHYLPD MH QLåL RNR ± f& NP
LOL VWDELOQLP WHUHQLPD VDPR f& NP

8 NRQWLQHQWDOQRM NRUL SURVHþQD VWRSD S
WHUPDOQL JUDGLMHQW LJQRVL RNR f& SR NLOI
MH HNVWUDSRODFLMRP X EDJL NRUH GHEOMLQH
SRGLQL QD GXELQL RG NP āWR MH GHEOMLQD N
UHDOQR 8 GRQMLP GHORYLPD NRUH RPRWDþD L M
SURFHQM XMH LQGLUHNWQLP PRGHOLUDQMHP NDNP
GXELQRP 9HÜLQD PRGHOD VH JDVQLYD QD PRGHOL
XNOMXþXMXÜL L VWYDUDQMH MH]JUD 2JUDQLþHQML
L WRSORWQRM SURYRGOMLYRVWL VWHQD L GUXJL
UHGLVWULEXFLMH UDGLRDNWLYQLK LJYRUD WRSOR
FLRQRJ VWØXØBØQØMØRØLYWØL %RHY

*HRWHUPDOQL JUDGLMHQW LJPHUHQ EOLJX SRY
HNVWUDSROLUDWL GDOHNR X XQXWUDāQMRVW =HPO
3RVWRMH L GUXJL PHKDQLJPL SUHQRVD WR-SORWH
GL GR ÄQHPRJXÜH' YLVRNRJ JHRWHUPDOQRJ JUDG
WXUH LJQDG f& VH QH SRVWLåX X NRUL MHU E
5HäHQMH RYH JDJRQHWNH MH GD VDPR RNR SROR
NRQWLQHQDWG GRODJL RGRJGR GRN MH RVWDWDM
GD JHRWHUPDOQL JUDGLMHQW SRVWDMH V-YH PDQI
IHUH WHPSHUDWXUD UDVWH EUJLQRP NRMD MH PD

*HRWHUPH VH JDQDþDMQR UD]OLNXMX L YDULUD
RPRWDþD GRN VX QD YHÜRM GXELQL XMHGQDþHQH
MHQWX RG f& SR NLORPHWUX 6YDNL WHUPDOQ
WRSORWQL WRN NRML YDULUD QD SRYUāLQL =HPO

3R]QDYDQMH JHRWHUPDOQRJ JUDGLMHQWD MH
UD]XPHPR SURFHVN SDUFLMDOQRJ VWDSDQMD XQX
ÄQHSUHFL]QLK' WHKQLND PRGHOLUDQMD JHRWHU
JUDQLFDPPD JD RGUHÿHQD WHNWRQVND RNUXåHQMD

= \$. / - 8 ý , 02

'D OL MH WRSORWQD HQHUJLMD QD =HPOML UH]
MHGQRP PHVWX GRSXQMDYD D QD GUXJRP PHVWX
XJODYQRP LJ VUHGQMHRNHDQVNPK JUHEHQD MRä P
LJ XQXWUDāQMRVWL =HPOMH X RNHDQH L ðWPRVIH
KODGQL' XUHÿDM =DäWR VH YXONDQVNH HUXSFLM

*ODYQL LJYRU WRSORWH XQXWDU =HPOMH MH UDC
8,²³⁵ 8,²³² 7K . i 5E 6DGUåDML SRPHQXWLK LJRWRS
NRUL X JUDQLWLPD]QDWQR QLåL X ED]DOWLPD L M

GRWLWVNRP JRUQMHP RPRWDþX =ERJ UDGLRDNWLY
SODQHWH X ÄQMHQRM PODGRVWL³ ELOD MH RNR WU
UDQRM LVWRULML =HPOMH ELOR ÄNUDWNRWUDMQLH
WRSORWQRM HQHUJLML L NRML VX GR GDQDV SRWU
UDVSDGDQMHP RVWDMH QDVOHÿHQD WRSORWD RG
QMHP SODQHWH]LPDOD L HPEULRQD JUDYLWDFLRQD
RYD X WRSORWQX HQHUJLMX 3URFHQMXXMH VH GD M
YROMQD GD SRGLJQH WHPSHUDWXUX =HPOMH QD GH
SRUDVW WHPSHUDWXUH MH ELR PDQML JD QHNX QH
JXELR X SUYRELWQRM SULPLWLYQRM DWPR-VIHUL S
POMD X SRþHWNX ELOD KHPLMVNL KRPRJHQD WRN
NROLþLQD WRSORWQH HQHUJLMH NDGD VX VH JXV
QLK VLOLNDWD X RPRWDþX L JUDYLWDFLRQLP WDOR
-Rã MHGDQ L]YRU WRSORWH MH VROLGL¿NDFLMD WH
ODWHQWQD WRSORWD NULVWDOL]DFLMH NRMD MH]

2þLJOHGQR MH GD SRVWRML GRYROMQR- L]YRU
JRQ ÄWRSORWQH PDäLQH' RPRWDþD 1H WUHED JD
QH]DYLVL VDPR RG WRSORWQH HQHUJLMH YHü L
EL VH QHRJUDQLþHQR UDVSUäLOD WRSORW-QLP SU
SDUDYDQMD 6 GUXJH VWUDQH JUDYLWDFLMD VNX
WLYQD WRSORWQD HQHUJLMD L JUDYLWDFLMD VX

1DMYHÜL L]YRU HQHUJLMH NRML SRNUHÜH JHPD
6XQFD NRMD MH RNR JDUREOMHQD X D-WPRVIH
VWHP NUHWDQMD PDVH YD]GXKD L YRGH 6XQþHY
X =HPOMX VDPR QHNROLNR PHWDUD X ÄRVXQþDQL

, , , 3\$5&,-\$/12 67\$3\$1-(8 *251-(0 2027

3DUFLMDOQR VWDSQDH X RPRWDþX QD-VWDMH
GLMHQWD X YUXÜLP WDþND²þO ÄRIGGDDQ M-þP \$V
GXNFLRQLK SURFHVD LOL D&YMDENIRWLN RPGGHNR
0LQHUDOAH X JRUQMHP RPRWDþX GHOLPR L SUH
QD UHIUDNWRUQH L IHUWLOQH

5HIUDNW~~R~~D¹X YLåX WHPSHUDWXUX WRS-OHQMD
SDQMD RQL Ä]DRVWDMX' L RVWDMX NDR þY-UVWL R
GDMX ROLOYLQ GHR SLURNVHQ~~8~~DR 1LS~~L~~QHOL D RG P
)HUW~~P~~QH~~Q~~UDOL LPDMX QLåX WHPSHUDWXUX VW
VWRS 8 RYRM JUXSL PLQHUDOD VX SODJLRNODVL
NRPSDWLELOQL H/Q/H P H~~Q~~WLG JUXSH
5D]GYDMDQMH VH RGUHÿXMH NRH¿FLMHQWRP U

PHQWD L]PHÿX þYUVWRJ RVWDWND L UDVWRSD PD
VNLP VWHQDPD

7HPSHUDWXUD QD NRMRM SRþLQMHHOVWÅSØQMH
3RãWR VXEGLNFLMD QRVL VWHQH ERJDWH -YRG
QL]DP SDUFLMDOQRJ ØWØDSØDQØWVØRPGØDØRSØUHGMHL
RPRWDþD X]GLåH X ULIWQLP]RQDPD JUDGLMHQW

f & NP ãWR]QDþL GD VH QH KODGL *XELWNRP
GXELQDPD SRYHÜDYD VH WHPSHUDWXUD L VWHQH
L EHØ ÅXLGD 1DVWDMX ED]DOWQH PDJPH NRMH
JUHEHQLPD 3RPHQLPR GD YHÜLQD PDJPDW-VNLK S
QRM SRYUãLQL SRWLþH L] RPRWDþD PDGD VX QHNH
VD NDVQLMLK VHNXQGDUQLK PHWDPRIQLK L LOL

Ä1RUPDOQR VWDQMH' JRUQMHJ RPRWDþD MH þYI
]OLNH X PLãOMHQMX NDGD NDNR L JGH VH GRVWLå
PDJPL X JRUQMH P RPRWDþX L NDGD NDNR -JGH L N
VWD QDVWDQND GR XWLVNLQDQMD X RNROQH VWHQ

8 SRþHWQRM IDJL SDUFLMDOQRJ VWDSQMD QRY
PUHåX' X NULVWDQRM þYUVWRM RVQRYL PLQHUDO
QMHJRYRJ L]GYDMDQMD]DYLVH RG VWHSHQD SDUFL
QD NRMRM VH YUãL VWDSDQMH L UD]OLNH X JXVWLQ

9LVNR]LWHW JRUQMHJ RPRWDþD]DYLVL RG VD
VDGUåDMD YRGH 6DGDãQML VWLO WHNWRQLNH S
GD MH YLVNR]LWHW VWHQD PDOL XSUNRV UHODW
DUKHDQRP

8VOHG PDQMH JXVWLQH L YLãH WHPSHUDWXUH
JGH VH XWLVNXMH X RNROQH VWHQH LOL L]OLYD
EOMHQ' X L]YRUQRP SRGUXþMX JRSWQMRØPQRHPIØD
PDJPH QD SRYUãLQL YHRPD UHWNH MHU QD -SXWX R
FLRQX NULVWDOL]DFLMX NRQWDPLQDFLMX VD RNRC

3DUFLMDOQR VWDSDQMH YLãHNRPSRQHQWQRJ V
RPRWDþD MH VORåHQ SURFHV (NVSHULPHQWDOQL
SXVWOMLY NDGD MH VWRSMOHQ VDPR ± 1L] SDUD
QDVWDMX PDJPH UD]OLþLWRJ VDVWDYD RG- NLPEHU
VNLK ED]DOWD SD þDN L DQGH]LWD

0LVHQ L .ØÅLHQRL .XVKLURVSHULPHQWDOQR VX V
JUDQDWVNRJ SHULGRWLWD QD NEDUD L GRELOL

QD	ž& ±	UDVWRSD ± DONDOQL ED]
3	ž& ±	UDVWRSD ± ROYLQ WROI
3	ž& ±	UDVWRSD ± YHEVWHULW
3	ž& ±	UDVWRSD ± WROHLWVNL

8 SRJODYOMX ODJPDWVNH VWHQH GHWD-OMQLMH
SDQMD JRUQMHJ RPRWDþD L IRUPLUDQMD PDJPL N
L NDUDNWHULVWLNH 7DNRÿH UD]PDWUDM-X VH UD
UDORJLMD WHNVWXUD L JHRKHPLMVNH NDUDNWH
SURFHVH L HYROXFLMX =HPOMLQH NRUH

, , , / , 7 2 6) (5 \$

/ L W R V I H U D   R₁₀₈ & U Ä P N D P U H Q P L M H V W H Ä Q D M Y L Ä L ' V
na je od gornjeg dela R U Q M H J , R₁₀₉ R D W D M B Q R N V R I U H N Y H G R S R Y U ä
S R N R M R M K R G D P R * U D Q L F D L] P H ÿ X N R U H L J R U Q
G H W D O M Q R X S R J O D Y O M X . R U D

3 U H P D V D V W D Y X V W H Q D L P H V R M H Q D Q W N D Q Q N D W R
U X N R M D M H L V S R G R N H D Q D L] J U D ÿ H Q D R G R N H D C
D V W H Q R N V R I Q W H Q H Q W D Q N Q R M D L W H R Q D H N R Q W L Q - H Q W L P D
W L Q H Q W D O Q H N R U H L G H O D J R U Q M H J R P R W D b D W

2 N H D Q V N D Q H W Q R D / Q H D Q I D L V S R G R N H D Q V N L K S R G U
L R N H D Q V N L W L S N R U H L V W D U D M H G R R N R P L
R N H D Q V N D O L W R V I H U D M H G H E O M L Q H G R R N R N P

GHOX R WHNWRQLFL SORþD 8GDOMDYDMXÜL VH RG
L GR NP *RUQML SRYODWQL GHR RNHDQVNH C
MHVWH RNHDQVND NRUD GHWDOMQLMH X SRJODYC
8 VXEGXNFLRQLP]RQDPD GHWDOMQLMH X SRJC
OLWRVIHUD ELYD ÄSRMHGHQD' DOL VH WDM ÄJXE
VNH OLWRVIHUH X SRGUXþMLPD UD]PLFDQMD SORþ

.RQWLQHQWD OQDN QJW RXNIGM þþXMH GHR-JRUQMH
QRVIHUH L NRQWLQHQWDQX NRUX 8JODYQRP MH
YHÜH GHEOMLQH GR NP SR QHNLP DXWRULPD
WLQHQWDQH OLWRVIHUH MH L]JUDþHQ RG PHWD
VWHQD L VHGLPHQDW D GRQML GHR QDMYHÜLP G

\$VWHQRRGHWþN HasterhaþLÄEH] VQDJH' MHVWH SRG
MH]RQD PDOLK EU]LQD VHL]PLþNLK WDODVD]ERJ
L ODNR VH GHIRUPLÄH NUHWDQMHP 7R VH -REMDäQ
QRJ UD\$VWHQRDVRQ L GWR MH SRWYUþHQR L HNVSH
DXWRUL VPDWUDMX GD VH UDGL R ÄJDUREOMHQRP
PDJPX

/DERUDWRULMVNH VWXGLMH XND]XMX QD WR G
EOL]X WHPSHUDWXUH WRSOMHQMD GHþQLVDQ L]R
LPDJLQDUQX SRYUäLQX VD LVWRP WHPSHUDWXURP
VD QD RYRM GXELQL MH SULVXXWYR ± SDUFLMD
IRUPLUD WDQNL GLVNRQWLQXLUDQL þOP G-Xå JUDQ
WDþ GXNWLOQLML L SODVWLþQLML

\$VWHQREVSIGDØWLþQD L QH VODPD VHSRNØDD MMH
NDR YUXÜL DVIDOW ,VSRG DVWHQRVIHUH MH SHUL
VH SRQDäD SODVWLþQR ,]JOHGD GD QHPD]QDþDM
L]QDG L LVSRG DVWHQRVIHUH

\$VWHQRVIHUD MH YDåQD JD WHNWRQLNX SORþD
NUHÜX VH RNHDQVND L NRQWLQHQWDQD OLWRVIH
WHUPLþNH VWUXNWXUH YUHPHQD L QDþLQD]DJUH
RG WHNWRQLNH SORþD ,VSRG NRQWLQHQWDQH C
DVWHQRVIHUD MH GHEOMLQH RNR ± NP - GRN MI
UD GHEOMD GR NP 8 ULIWQLP]RQDPD GHWD
DVWHQRVIHUD VH L]GLåH JRWRYR GR ED]H SRGLåX

/LWRVIHUD VH PRåH SRVPDWUDWL NDR PR]DLN SO
ULIWRYLPD VXEGXNFLRQLP]RQDPD L WUDQVIRUPQLP
QHGRYROMQR ÄMDND' GD SRGQHVH UXSWXUH L VWUH

/LWRVIHUD VH]ERJ NUHWDQMD X]URNRYDQRJ W
QMH NRSPODRGCHHWDOMQLMH X SRJODYOMX 7H-NWRQLN
WRVIHUD MH SRGHOMHQD MH QD ÄJODYQLK' WH

VND MXåQRDPHULþND ãNRWVND DQWDUNWLþND
 ¿OLSLQVND DXVWUDOLMVND SDFL¿þND +XDQ GH
 1D]FD NRMH ÄSOLYDMX' L NUHÜX VH SR DVWHQR
 .DGD VH JRYRUL R WHNWRQLFL SORþD ÄSRGU
 OLWRVIHUh D QH VDPR NRUH NDR L NRG äLUHQH
 VH SORþH RGQRVQR OLWRVIHUD UD]PLþX -6XGDUL
 VNLK OXNRYD SRGUD]XPHYDMX NRQWLQHQWDOQX
 QHQWDOQX NRUX

, , , , = 2 6 7 \$ = , - \$

3RPHQXWH OLWRVIHUh LOL GHORYL SORþH JDY
 VX ODNäL GLåX VH RGQRVQR ÄLVSOLYDYDMX' GR
 SRMDYD SR]QD RWDWMDL SUDHGR RåL R MX. ØBIUDHQHULCØNL
 YDUG 'ØØBQHQFH (GYDUG 'XWWRQRGLQH
 5D]PRWULPR L]RVWD]LMX X] SULPHQX \$UKLPHG
 VWDYLPR NRPDG GUYHWD X NDGX SXQX YRGH RQ
 SRWRQH L LVWLVQH YRGX VUD]PHUQR QMHJRYRM R
 ÄSOLYD' X PRUX .DGD VWDYLPR GYD NRPÐGD GU
 EOML üH SRWRQXWL GXEOMH \$NR VWDYLPR GYD N
 JXVWLQH GXEOMH üH SRWRQXWL JXäÜL 1DSUDYLP
 LOL YHOLþLQH NRMH ÄSOLYDMX' QD DVWHQRVIHUL
 YLäH SOXWD L ÄLVSOLYDYD' RG OLWRVIHUh VD YH
 QRVIHUL EH] RE]LUD QD GXELQXELL ØBIWWRPISIØQ] ØFI
 LVWL MH LVSRG RNHDQVNH LOL NRQWLQHQWDOQH
 SOXWDMX QD RGJRYDUDMXÜRM GXELQL NDåHPR
 JUDYLWDFLRQH DQRPDOLMH 3R]LWLYQH DQRPDOL
 QHJDWLYQH NDG MH PDQMH PDVH QHJR äW-R VH Rþ
 EOMLQD L WHåLQD OLWRVIHUh LOL QMLHØQLWDEØMñ
 X QRYR UDYQRWHåQR VWDQMH VOLND ,] RVWD
 NROLþLQH OHGD D SODQLQH ÄRGPRUH³ RG QMHJ
 XVOHG VPDQMHQRJ SULWLVND ,] LVWRJ UD]ORJD
 JGH VX ELOL OHGQLFL]ERJ NRQWLQXLUDQLK VNRN

Slika 151. Izostazija

, , , . 25 \$

.RUD MH GHR =HPOMH RG SRYUāLQH QD NRMRM
JUDQLFH VD JRUQMLP RPRWDþHP JGH VH]ERJ SUP
ÜDYD EUJLQD VHL]PLþNLK WDODVD L GR .RUD JU
MH QMHQ]QDþDM PQRJR YHÜL 9HRPD MH WDQND
LOL PRMRM UXFL 'HEOMLQH MH RG NP GR NP
=HPOMH 6PDWUD VH GD QLMHGQD SODQHWD 6XQþH
LGHQWLþQD =HPOMLQRM

.DNR L NDGD MH QDVWDOD L NRML MH ELR VDV
SODQHWL SRVWRML ÄPODG'D PH]R]RMVND NRUD D
2YR VX VDPR QHND RG SLWDQMD NRMD IDVFLQL
=HPOMH

3UYD NRUD QDVWDOD MH SDUFLMDOQLP VWDS
VWHQH L]JUDýHQH RG ROYLQD \$ILØRÝNDQRQDLü ED%

6PDWUD VH GD MH UDQD =HPOMD LPDOD ED]DOW
QHWX ,]RWRSVNL SRGDFL PHýXWLP SRND]XMX G
L ÄQHND' NRQWLQHQWDOQD NRUD GHWDOMQLMH
QDVWDMDQMD NRQWLQHQWDOQH NRUH PRåH VH XS
VH IRUPLUD QD SRYUāLQL ED]DOWQH ODYH NRMD M

.DGD MH QDVWDOD =HPOMD QMHQD SRYUāLQD
YLQ L GUXJL VLOLNDWL ÄLVSOLYDOL' D QDNRQ WI
LVNULVWDOLVDOLK PLQHUDOD NRML VX SOLYDOL
NRUX NRMD MH X WR YUHPH YHUXMH VH þHVWR
GROD]LOL L] GXELQH =HPOMH NDR RVWDWDN VWY
SUVD NRUD VWYRUHQD X KDGHDQX SUH L]PHýX
PHQWDUQR RVLURPDäHQLP RPRWDþHP %LOD MH L
ODYD =ERJ LQWHQJLYQRJ ERPEDUGRYDQMD NRPH
URýHQX =HPOMX GR VDGD LPD RNR SRWYUýHQ
XVSHOR MH GD ÄSUHåLYL'

6PDWUD VH GD VH SUVD NRUD ED]DOWQRJ VDV
QRP IUDNFLRQRP NULVWDOL]DFLMRP LOL LVWLVNI
VWYDUDMXüL VWHQH NLVHOLMHJ VDVWDYD NRMH
YHü LVNULVWDOLVDOLK NRPDGD NRML VX SRQRYR
ÄL]EULVDQD' DOL MH MRã XYHN LPD QD 0HVHFX
ÄVHWVWULQVNLP' WHUHVWULþQLP SODQHWD PD NRM
QLP XVORYLPD

9HüLQD LVWUDåLYDþD VPDWUD GD VH KØDýHQMI

QMD WHNXÜH YRGH GRJRGLO R SUH RNR -PLOLMD
DQL L VWDELOQL WRNRYL SRYUÄLQVN H YRGH 7DG
SUYH NRUH L VWYDUDQMH SUYLK VHGLPHQDW D

, , , 0 2 + 2 ' , 6 . 2 1 7 , 1 8 , 7 (7

0RKIR 0RKUR YGELVÜNRYQ WGLRQEILRW MW QD]LY- SR KUY
XþQLNX \$QGUHML 0RKUR YLþLÜX VOLND - NRM
NH JRGLQH QDNRQ JHPOMRWUHVD MXJRLVWI
=DJUHED QD RVQR YX SRUDVWD EU]LQH VHL]PLþN
GHþQLVDR JUDQLFX LJPHýX NRUH L RPRWDþD MXJ
(YURSH 7RNRP QDUHGQLK GHFHQLMD XWYUþHQR
RYDM GLVNRQWLQXLWHW MDYOMD QD FHORM SOD
WLQHQWDOQLK L RNHDQVN LK SRGUXþMD 2SäWH M
SRG SRPHQXWØRKQDRLYLRþLÜHY GLVNRQWLQXL
tet LOL V ~~NohD diskon~~ munitet 6D VHL]PRORäNH
WDþNH JOHGLäWD 0RK R GLVNRQWLQXLWHW MH G
GXELQD X NRM RM VH EU]LQD 3 WDODVD JERJ SURF
YD L JXVWLQH VWHQD SRYHüDYD RG ÄQRUPDOQH
EU]LQH NRMD MH PDQMD RG ~~NPLWPF~~ VNRN RPUQD
RG SUHNR ± NP VHF 8 PQRJL ⁽¹⁸⁴⁷⁻¹⁹³⁶⁾ UHJLRQLPD OR
GLVNRQWLQXLWHW MH JERJ WHäNRÜH PHUHQMD Ä
NLORPHWDUD 0QRJR MH ÄMDVQLML' QD JUDQLFL
QHJR LVSRG NRQWLQHQDW D 'YD VX NULWHULMXP
NRML RGYDMD RNHDQVN X NRUX RG JRUQM HJ RPRW

- VHL]PLþNLNRMLRVH QDOD]L QD JUDQLFL NXPXODV
ULGRWLWD VOLND 9HOLNH UD]OLNH X VDVWDYX
RG SODJLRNODVD ROYLYQD L SLURNVHQD L- ÄWHåL
URNVHQD ± X]URNXMX UD]OLNX X EU]LQL VHE]PLþNL
WLQXLWHW

- SHWUROR äNRLMØRMR GXEOML QD JUDQLFL NXPX
VN LK SHULGRWLWD

'RQML GHR RNHDQVN H NRUH L]JUDýHQ MH RG N
WDOMQLMH X QDUHGQRP SRJODYOMX NRML VX G
VWDOL]DFLMRP ED]DOWQH PDJPH ,]JUDýHQL VX R
ED]LþQRJ SODJLRNODVD VD NDUDNWHULVW-LþQRP M
JODYOMX 0DJP DVVN H VWHQH , VSRG RYK VWHQD
GUXJDþLMHJ VDVWDYD PLNURHOHPHQDW D -L]RWRS

MX JRUQMHP RPRWDþX QYHDP~~SHWUROR~~W~~NRUD~~ QLWDQ VTH
 6OLþQR MH L VD SHWURORãNLP ORKR GL-VNRQWI
 QHQWDOQH NRUH GHWDOMQLMH X SRJODYOMX .RC
 MH RG MDNR PHWDPRUþVDQLK VWHQD JUDQXOLW
 DOL L YHÜX JXVWLQX NRMD XJURNXMH SRYHÜDQM
 L VWHQH L] JRUQMHN RPRWDþD ,GHQWLþQD VLWX
 VXEGXNXMX GR GXELQH LVSRG ± NP L PHWDPRU
 YHÜX JXVWLQXL YHÜX~~SHULGRWLWL~~ ÄQRUPDOQH VWHQH' L] JRUQMHN RP
 3RPHQXWH ÄGYRVPLVOHQRVWL' L]PHÝX JHRþJLþ
 GLVNRQWLQXLWHWD þHVWR L]D]LYDMX L UD]OLþL
 VWRUD *HRORãNH SHWURORãNH L JHRþJLþNH VW
 QLMH WUDMQR ÄVWDELOQD' JUDQLFD YHÜ VH MDY
 razloga:

VXGDU NRQWLQHQWDOQLK EORNRYD L LQWUX]LM
 HURJLMD SODQLQVNWK YHQDFD NDGD NRUD ÄL
 NDGD VH GXERNL QLYRL NRUH]DJUHMX RGR]G
 PHWDPRUIQL SURFHVL X GRQMRM NRUL NDGD
 UDVWRS QDVWDR SDUFLMDOQLP VWDSDQMHP
 VLQ GR SRVWRURJHQL SURFHVL NDGD VH V
 RNHDQVNL EDJHQL LWG

1D RVQRYX KHPLMVNRJ PLQHUDOQRJ VÐVWDYD
 OMLYDQMD RUNDJDOQWNXNRNRW~~X~~QHQWDOQX NRUX

, , , 2. (\$ 16. \$. 25 \$

2NHDQVND NRUD SRNULYD RNR SRYUäLQH =H
 GLUHNWQRP L]XþDYDQMX JERJ VYRMH SRNULYHQRV
 RNHDQVNRM NRUL GROD]H QD RVQRYX JHRþJLþNLK
 GRYLPD SRVHEQR SURJUDPD GXERNRJ EXäHQMD C
 JRGLQH LOL QD RVQRYX SURXþDYDQMD RþROLWD
 VX IUDJPHQWL NRUH L OLWRVIHUUH *HRORJL ÄRGD
 NRML VX UHGRYQR VHUSHQWLQLVDQL JDEUD E
 VYHJD URåQDFD L JOLQD SUHGVWDYOMD VWUDWL
 VH MRã RG LK JRGLQD YHND QD]LYD RþROLW
 QMLKRY QDVWDQDN L]QDþDM ELR QHSR]QDW]DJ
 GHþQLVDQD MH JRGLQH L SUHGVWDYOMD IUDJ
 X ID]DPD]DWYDUDQMD RNHDQVNRJ SURVWRUD WH
 ÄQDYXþHQL' QD NRQWLQHQWDOQX NRUX

1 D MYHÜH YDULMDFLMH GHEOMLQH RNHD-QVNH NGUXþMLPD WRKSLQWHLK WØþDHNOJLH
'HEOMLQD RNHDQVNH NRUH GR ORKR GLVNRQWLQ SURVHþQR RG GR NP D RYD NRUD VH JQDþDMQR J gustina je oko J FPD VUHGQMD E3JWQODWHDLMPHþNLMP V
2 NHDQVND NRUD X SRGUXþMLPD RNHDQD 3DFL;N MH VDVWDYD L LPD VORMHYLWX JUDþX VOLND ,C - SDNHWD GXERNRYRGQLK VLUWRQRPDUOOLK WØþLVRWHL GRPLQLUDMX SHOLWL NRML VX SRQHNDG L]PHäD NRQJORPHUDWLPD NRML VX QDVWDOL WXUELGLWV EOMLQD VHGLPHQDW PRåH ELWL L GR NP - MDVWX HØQSMODKØRDZþRGUHþHQR SORþDVWLK L]OL YXONDQVNWK EUHþD QDVWDOLK L]OLYDQMHP ED]D VNRP YRGRP GHEOMLQD RYRJ GHOD RNHDQVNH NR - VLVWHPD VXESDUDOHOQLIKQØJOMBDWJQLGKNGDMIRRI VD NDUDNWHULVWLþQLP]DPU]QXWLP UXERYLPD WL] NRPRUH GR SRYUäLQH SURODJL NUR] YH-UWLND UDMXÜL VLVWHPH GDMNRYD VD NDUDNWHULVWLþQLP L]PHþX GDMNRYD L MDVWXþDVWLK ODYD NRMH VH Q RYRJ SDNHWD MH GR NP - NXDXODWQLK LJDWJERJRYD VWDYD NDR GLMDEDJL VWUXNWUD YHOLþLQD PLQHUDOD SDU PLOLPHWD PDJPH QD GQX RNHDQVNH NRUH X QMLPD VH SRQI ELWVNWK JUDQLWD SODJLRJUDQLWD SURVHþQH

Ispod ovog sloja je VHL]PLþNL ORKR GLVNRQWLQXLWHW

- NXDXODWQLK S/þKUJLUGQRD/WLWHL NXDXODWQH- VWUXN QD L SLURNVHQD VD LQWHUVWLFLMVNL P ED]LþQLP QDVWDOL VX IUDNFLRQRP L JUDYLWDFLRQRP NULV QDNRQ JDEUD QMLKRYD SURVHþQD GHEOMLQD MH LVSRG RYþJHWORØRäMH ORKRWGL VJURQWNEØRVL QLWVNLP' SHUNLRGMRIWLPMþ PHKDQLþNL GHIRUPLVD RG ROLYLQD L SLURNVHQD JRDQWØJØJRRMØDØLIP SDUFLMDOQLP VWDSDQMHP QDVWDOL VX ED]DOWL UD]OLNXMX RG NXDXODWLYQLK SHULGRWLWD NRM NAPOMENA 'HEOMLQD QDYHGHQLK SDNHWD GDWD SURþOD SUHVHND X SXEOLNDFLMDPD L XGåEHQLF

% XäHQMH P X PRULPD XWYUþHQD VX JQDþDMQD V YUVWD VWHQD VORMHYD NRMH XODJH X VDVWDY VX ELOH QD UDVWRMDQMX RG VDPR QHNROLNR VW

Slika 153. Okeanska kora (objašnjenje u tekstu)

- HGQR RG SUYLK GLUHNWQLK RVPDWUDQMD L X]
OMHQR MH PDOLP SRGPRUQLFDP DHQJ~~Q~~ H~~Q~~ E~~Q~~ X\$ FSHURM
ULFDQ 0LG 2FHDQ 8Q~~G~~ H~~G~~ HDY HMD 6SW~~X~~ Q~~Y~~ D YDQL 6UHGQ
EOL]X \$]RUD L ,VWR~~b~~ QRSDFL~~z~~ NL JUHEHQ EOL]X *
L]UD~~y~~HQD MH L GHWDOMQD WRSRJUDIVND NDUWD W
WXUD L UDVSRUHGRP UD]OL~~b~~LWLK PRUIROR~~a~~NLK W
,VWUD~~a~~ LYDQMLPD QD ,VWR~~b~~ QRSDFL~~z~~ NRP JUHE
SROMD W]Y ÄFU~~ack~~ GR~~ack~~ MDL' HQJO
1D GHEOMLQX VWYDUDQMD RNHDQVNH NRUH XW
SRG RNHDQVNLC ULIWRYD L EUJLQD UD]PLFDQMD S
~~b~~D 9L~~a~~D WHPHUDWXUD RPRWD~~b~~D GDMH YHÜL VW
SRGUX~~b~~MH NRMH MH VWR~~S~~ OMHQR NDGD VH VWYDU
SRGUX~~b~~MLPD VD EUJLP äLUHQMH~~P~~ SOR~~b~~D RPRJXÜD
3RPHQLPR GD MH YL~~a~~D WHPHUDWXUD RPRWD~~b~~D X
QM~~H~~ RNHDQVN~~H~~ NRUH NRMD MH ELOD YHÜH GHEOM
(UXSFLMRP ODYD X SRGUX~~b~~MLPD ULIWRYD ED]DOW
PDJQHWQRJ SROMD Ä]DPU]DYDMXÜL' QMHJRY SRO
VYRMVWYD XWYU~~y~~HQD X RNHDQVNRM NRUL SRND]X
ULIWQLK JRQD UD]OL~~b~~LWD RG QHNROLNR PP GR G
3DOHRPDJQHWQD SURX~~b~~D YDQMD VWHQD L] RNH
GHUQX WHRULMX WHNWRQLNH SOR~~b~~D L äEUHQMD
QHQDW~~D~~ VXJHULVDQR MR~~a~~ X YHNX RQR QLMH
YHND 1HPD~~b~~NL QDX~~b~~QLN:HPJ~~H~~ H~~B~~ U~~S~~ O~~R~~J M~~H~~ SHUQH~~F~~ W
IRUPXOLVDR RYX WHRULMX 2Q MH XND]DR QD YH]
X UHJLRQDOQRM UDVSURVWUDQMHQRVWL-SHUPVM
PLVIHUL 8 SR~~b~~HWNX NUHWDQMH NRQWLQHQDW~~D~~
SRVHEQR HQJOHVNL~~P~~ L IUDQFXVNLP LVWU~~D~~ LYD~~b~~
OMLYRJ PHKDQL]PD NUHWDQMD NRQWLQHQDW~~D~~
VH QH PRJX NUHWDWL SR 0RK~~R~~ GLVNRQWLQXLWH~~V~~
QDVWDR JRGLQH NDGD MH +HV QD RVQRYX S
REMDYL~~R~~ KLSRW~~H~~]X GD VH NRQWLQHQWL NUHÜX S
WLQXLWHW~~X~~
2NHDQVN~~D~~ NRUD VH VWYDUD SDUFLMDO-QLP VW
MRP RVLURPD~~a~~HQRJ JRUQM~~H~~ RPRWD~~b~~D X VUHGQM
ED]DOWL GHWDOMQLMH X SRJODYOMX 0DJPDWVN~~H~~
ED]L~~b~~QRJ SODJLRNODVD 2NHDQVN~~D~~ NRUX~~b~~LQH L P
WRSOH WD~~b~~NH NDGD ODYD PDJPD SUROD]L NUF
L L]OLYD VH QD SRYU~~a~~LQX
6WYDUDQMH RNHDQVN~~H~~ NRUH SUHGVWDYOMD Ä
JXELWND WRSORWH NUR] ULIWQH JRQH 2YDM PHK~~I~~
YUHPHQLPD MR~~a~~ RG KDGHDQD L DUKHDQD- NDGD
JODYOMX .RQWLQHQWDOQD NRUD 3RMHGLQL LVW

WRSORWH X WHN URÿHQRM =HPOML XWLFDOD L QD
NUHWDQMH SORþD QHJR GDQDV

3UYD UDQD NRUD LPDOD MH GUXJDþLMF VDWDF
FLMDOQLP VWDSDQMHP ELR]QDWQR WRSOLML
þHJD VX ED]DOWL6E₂IOIE R[JDNAPD3RQMDVWDYX VX RG
NRPDWLOMQLMH X SRJODYOMX 0DJPDWVNH V
SUYH NRUH

6DGDãQMD RNHDQVND NRUD MH PODGD -LPD ÄV
OMD VH GXå JDSDGQLK L LVWRþQLK JUDQLFD NDR
FLþND 1HSUHNLGQR VH VWYDUD X VUHGQMHRNHD
X]RQDPD VXEGXNFLMH NDGD VH REQDYOMD L UH
WDOMQLMH X SRJODYOMX 7HNWRQLND SORþD)UD
RþROLWL GHWDOMQLMH REMDãQMHQX X SRVHEQR
QD LYLFDPD ~~NRQRYLQCRQDLW~~ % RHY

1D =HPOML SRVWRML L VWDULMD RNHDQVND NF
L XGUXåHQD VD GUXJQPV ~~VWWRQBRDIQUHU~~ ~~SCXHMEVLH~~ \$R
QHNROLNR VWRWLQD NLORPHWDUD 8 QMLPD VX V
HUXSFLMDPD FLNOLþQRP UD]YRMX L PHKDQL]PX V
RNHDQVNH NRUH QD =HPOML ,]RWRSVND VWDURVV

3RMDVHYL VX L]JUDÿHQL RG VODER PHWDPRUþ
ãNULOMDFD ED]LþQLK YXONDQLWD QMLKRYLK SLU
þHVWR UPHHWLR SULPDUQH RGQRVH .DUDNWHULV
KORULWD HSLGRWD L DPþERO~~JHOHEQW~~ \$RMDNBHQH
VNH VWHQH X RYLP SRMDVHYLPD VD ED]DOWL VD
GHIRUPLVDQH 8 QMLPD VH þHVWR MDYOMD L PDO
VWHQD 8]HOHQLP SRMDVHYLPD MDYOMDM-X VH L
QRGLRULWL JUDQLWL LWG =DYLVQR RG RGQRVD
LOL SUHGVWDYOMDWL]DWYRUHQH RNHDQVNH ED]
UHQH VOLþQH PODÿLP RURJHQLP SRMDVHY-LPD 6W
VNLK]HOHQLP SRMDVHYD YDULUD]DYLVQR RG YU
JRGLQD LPDMX VHGLPHQWH XNOMXþXMXÜL URåQD
VWURPDWROLWVNH NDUERQDWL äWR XND]XMH QD

=HOHQL SRMDVHYL VH MDYOMDMX X GHORYLPP
\$IULNH L \$XVWUDOLMH 8 QHNLP PHVWLPD RþXYDC
-XåQX \$IULNX L GHORYH .DQDGH 9HOLNH PDþWVNH
REHOHåMD SURWHUR]RMVNH JHRORJLMH äWR SRG
NRUH WHNWRQLFL SORþD DNWLYQRVWLPD YHOLN
WHPDPD

,, , . 2 1 7 , 1 (1 7 \$ / 1 \$. 2 5 \$

=HPOMD MH MHGLQD SODQHWD X 6XQþHYRP VLV
YDåQD IDNWRUD VX RPRJXÜLOD QMHQR VWYDUDQM
YHURYDWQR MH MHGLQD SODQHWD X NRMRM MH ELC
3UYD NRUD SRGVHWLPR VH VWYRUHQD MH SU
L *D X KDGHDQX L DUKHDQX QDMVWDULML
POML L ELOD MH ED]DOWQRJ VDVWDYD 'LIHUHQFL
RPRJXÜLOR VWYDUDQMH NLVHOLMLK VWHQD RG N

. R QWLQHQW □ Ø QDH □ QMD ERJDWLMD VLO-LFLMXP
stine od RNHDQVN HGNHR □ SRYUäLQH GR ORKR GLVNRQV
VD JRUQMLP RPRWDþHP 3URVHþQD GHEOMLQD NR
RG NP LOL PDQMH QD LYLFL NRQWLQHQWDOQLK
]RQD VXþHOMDYDQMD NDR äWR VX +LPDODML

,, , 6 \$ 6 7 \$ 9 , * 5 \$ \$. 2 1 7 , 1 (1 7 \$ / 1 (. 2 5 (

. RQWLQHQWDOQD NRUD MH KHWURJHQD ÄJELU
GLYLGXDOQRP' VWUXNWURP VDVWDYRP L LVWRU
GH]LWD WM GLRULWD NYDUFGLRULWD L JUDQRGI
SUHPD SRMHGLQLPÄD RWQM LÄPGDROQHNOLOQND

Ä * RUQMOLRMD ÄJUDQLWVNL' VD YOWD i REZERJDÜHQ
REXYDWD VHGLPHQWQH VWHQH PHWDPRUIQH VV
XJODYQRP DP ðEROLWVNH UHWRN L HNORJLWVNH L
GHORP RG JQDMVHYD PLNDäLVWD L D PgaEiR-OLWD
ida ili 6 JUDQLWD L QMLKRYL YXONDQVNL HNYLYDOHQ
VWHQH JUDQLWRLGL ýHVWR MH SRNULYHQ DOL
PD SHäþDULPD LWG 'HEOMLQD PX YDULUD]DYLV

Ä 'RQML³ NWØRYM üH JXVWLQH LPD GLRULWVNL L JD
MDNR PHWDPRU ðVDQLK L GHKLGUDWLVDQLK PHWD
YD JUDQXOLWL HNORJLWL DP ðEROLWL LWG 'HEC

* UDQLFD L]PHýX JRUQMHJ L GRQMHJ GRQD NRQ
UDGRYLP VHL]PLþNLP QLHMNDRGQDN Q6MSL WUDQRRP BI

2G GXELQVNWK PDJPDWVNWK VWHQD X FHORM N
QLWRLGL D RG YXONDQVNWK DQGH]LWL L GDFLWL

Slika 154. Kontinentalna kora
(objašnjenje u tekstu)

0RKR GLVNRQWLQXLWHW X NRQWLQHQWDOQRM
YRJ UHGD YHÜ JUDGL JRQX äLULQH QHNROLNR NLC
SURVHNX MH RNRD GRQMJF RG HODÄR ØRYDQMHF PVWH
PDQMH JXVWLQH JODYQL MH UDJORJ äWR VH NRQW
L RVWDMH QD SRYUäLQL =HPOMH

&LNOXV YRGH LJUD YDåQX XORJX X VWYDUDQM
RNHDQVNRP SRGUXþMX VWYDUDMX VH VHGLPHQWI
VXEGXNFLMRP UHFLNOLUDMX X JRUQMHP RPRWDþX
RQLP QDUDVWDMXÜLP SUL]PDPP GHWDOMQLMH X
PRUIQLP SURFHVLVD SRVWDMX GHR NRQWLQHQWD

1D NRQWLQHQWDQQLP SRGUXþMLPD VWYDUDMX
YUäLQVNL VORM JRUQMHP GHORYH NRQWLQHQWD
PHWDPRUžäX X QRYX NRQWLQHQWDQX NRUX LOL
VWDURM

.RQWLQHQWL þLQH =HPOMLQH SRYUäLQH
üLQD NRQWLQHQWDQH NRUH þLMD MH LVWRULM
DUKHDQVNH L SUHNDPEULMVNH VWDURVWL L XJOD

6WHQH NRQWLQHQWDQH NRUH VX PHÿX QDMV
JQDMVHYH \$NDVWD VWDUH *D L] VHYHUR]DSDGQ
X .DQDGL QHäWR PODÿH ± *D JQDMVHYH ,WV
(QGHUE\ /DQG]DWLP LVWH VWHQH QD \$QWDUNWL

9HÜD GHEOMLQD L PDQMD JXVWLQD NRQWLQHQW
RQX VWDELOQRVW QD YHÜLP YLVLQDPD L]QDG QLY
NRQWLQHQWDQD NRUD MH X YHOLNRM PHUL VDþ
=HPOML NDR SHQD QD POHNX L QH UHFLNOLUD V

,]RWRSVND VWDURVW FLUNRQD RG SUHNR *D X
QD NRUD UDQR RGYRMHQD RG RPRWDþD NRML MH
QLML äWR MH PDOR YHURYDWQR MHU MH QDäD SC
VX PHWDPRUIQH VWHQH QDVWDOH QD UDþXQ SRVW
JPDWVNWK NLVHOLK VWHQD NRMH VX L]JOHGD SP

&LUNRQ QH NULVWDOLÄH L] ED]DOWD MHU MH S
HOHPHQDWD UþWNL\$KR]MÝWþOHMDR MH GD MH RYDM F
ÄNRQWLQHQWDQQRJ WLSD PDJPH' JUDQLWD þLMR
ELWQL OLWRORäNL þODQRYL NRQWLQHQWDQH NR

6PDWUD VH GD MH YRGD NRMD VH MDYOMD X JO
DPžEROLPD L OLVNXQLPD GRäOD L] VWDULK SUY
]DFLMRP SULPLWLYQRJ RPRWDþD 3RMHGLQL DXWF
NDGD VX VH ÄVOXSDOH' QD WHN URÿHQX =HPOMX

, , , 1 \$ 6 7 \$ 1 \$. , 5 \$ 6 7 . 2 1 7 , 1 (1 7 \$ / 1 (. 2 5 0

3RVWRML]QDþDMQD GHEDWD R QDVWDQNX NRQWL
DQVNL SODWRL VX ELOL XRELþDMHQD SRMDYD L YHU
QMLKRYLP QDUDVWDQMHP L LOL VXGDURP VUHGQMHI
NRML VX X WR YUHPH L]JOHGD ELOL þHVWL L ÄQRU
WRSORWH WRNRP DUKHDQD QHJR NDVQLMH %LOR MH
NUHWDQMD SORþD L YLVRNH WRSORWH]DRVWDOH RC
UDVSDGDQMD NUDWNRWUDMQL& ØDGVRXDNXVRXYQDWLLY
SURL]YHOL GYD GR WUL SXWD YHÜX WRSORWX X DU
MH]QDþDMDQ XWLFDM QD SRORåDM NRSQD L PRUD C
MH WHNWRQLND SORþD X UDQRP KDGHDQX]QDWQR C
NRMRM MH SRþHOD ÄSURL]YRGQMD' RJURPQH NROLþ
GD OL MH UHODWLYQR GXJRWUDMQD RELPQD NRQWL
KODGDQ RPRWDþ L DNR MHVWH NDNR VH ÄSUHJUHM

2WYRUHQR MH SLWDQMH GD OL VX UDQL WHNW
VX GUXJDþLML 7UHED LPDWL X YLGX GD VX UDVW
þHQL 9HÜLQD SHWURORÄNLK PRGHOD XNOMXþXMH
NUR] YLÄHID]QL SURFHV X] PDJPH ODYH L] VUHG
RVWUYVNKL OXNRYD PHÿXVREQH VXGDUH LWG

3UHPD SRVWRMHÜLP VD]QDQMLPD PDNV-LPXP VV
QH NRUH MH ELR SUH RNR PLOLMDUGL JRGLQD
QHQW NRML VH UDVSDR SUH RNR ± PLOLMDUC
NRML MH GRGDWQR L]JUDGLR NRQWLQHQWDOQX N
1DYHGLPR QDMYDåQLMH SURFHVH VWYDUDQMD

5DVW NRQWLQHQDW YHJDQ JD PDJPDWL]DP
OXNRMDLG D QDVWDMH RJURPQDW INRØHL6LQID UYQFQJN DQI
JLWL GDFLWL L LQWUX]LYD GLRULWL NYDUFGLR
NRUX ÄSULUDVWDOL' WM GRGDYDOL VH

=DWYDUDQMH RNHDQWNSRJMISMR VQDRUDDWNDMGRD LV
WLQHQWDOQLP PDUJLQDPD NRML]QDþDMQR GRSUL

, QWHQJLYQD KRUL]RQWDOQD NRPSUHVEMD ND
WLQHQDWL LOL GR NROLJLMH VD RVWUYVNLP OXNR
GHEOMD L YHÜD L

8WLVNLÝDQMH L L]OLYDQMH ED]DOWQLK PDJP
OLWRVIHUh NRMX GHORP VWDSDMX .DGD VH L]O
ODYD VWYDUDMXÜL SODWR ED]DOWH SRYUäLQH KL
NLORPHWDUD 2YH ODYH LPDMX YHÜX JXVWLQX L
QHQWDOQH NRUH NRMD MH GDQDV]QDWQR GHEOM

= \$. / - 8 ý , 028 SURWHUR]RLNX MH ELOR LQWHQJLY
L NUHWDQMD L VSDMDQMD NRQWLQHQDW X] LQW
VH VPDWUD GD MH X WR YUHPH QDVWDOR RNR ±
3RPHQXWL JHRGLQDPLþNL SURFHVL X] RGJRYD
YRGHQH EDVHQH RNHDQH RPRJXÜLOL VX L GHSR
VHGLPHQDW L UXGD JYRåýD 8WYUýHQR MH GD M
YHOLNLK VHGLPHQWQLK ED]HQD LOL SODWIRUPL
NUDWRQL]DFML L SULVXVWYX YHOLNLK NRQWLQH
3RMHGLQL DXWRUL NRQWLQHQWDOQX NRUX GHO
L GHIRUPDFLMD QD þSLRQNDSNRUDM RQDNMSRDDGM BVHQD
QHLWG NRML JUDGH MH]JUD LOL GHORYH NRQWLQH
RURJHQLPD ,]JUDýHQL VX RG MDNR LOL VODER PH
PHWDPRUþVDQLK YXONDQLWD QMLKRYLK SLURNOD
VNLK VWHQD XJODYQRP JUDQLWRLGD 'XåLQH VX L
SRGHOH GHþQLFLMH L NODVLþNDFLMH GHQRP VH
KYDWLWL L NDR VLQRQLPH 1DSRPHQLPR GD VX QD
NRULVWH QDURþLWR X UHJLRQDOQRM JHRORJLML

*QDMV JUDQLWXNIOþR MXDNWÅUYL L JUDQXOLW JQDM
RG MDNR PHWDPRUþVDQLK VWHQD JQDMVHYD PL
PHWDPRUþVDQLK ED]LþQLK VWHQD L QMLKRYLK S
NRMH VX XWLVQXWL SRVWRURJHQL JUDQLWL 2ELþ
VX SRMDV /LPSRSR X MXåQRM \$IULFL /HYLVLMDQ
VHYL X VHYHUQRM .LQL QD \$QWDUNWLNX LWG 1D
PHWDPRUIR]RP SHäþDUD DOHYUROLWD NUHþQMDN
SLURNODVWLWD RG NRMLK VX QDVWDOL DPþEROL
JLWL L JUDQXOLWL *UDQLWL VX RELþQR LQWUXJLY
9LVRN VWHSHQ PHWDPRUþ]PD L MDNH GHIRUPDI
WLQHQWDOQH NRUH NRMD MH X WR YUHPH ELOD
MHYLPD WHNWRQLNRP XGYRVWUXþHQD X GHEOM
GHIRUPDFLMH VX YH]DQH]D NRQWLQHQWDOQH NR
þHJD VH VPDWUD GD SUHGVWDYOMDMX]RQH NRQW

.UDWRÅLYHOLND WHNWRQVNL VWDELOQD SRGUX
NRUH NRMD JUDGH L MH]JUD QHNLK NRQWLQHQDW
PRUIQLK VWHQD JQDMVHYD PLNDåLVWD DPþEROL
PHQWLPD VWYDUDQLP X SOLWNRM PRUVNRM YRGL
YXONDQL]DP VX UHWNL 6D YUHPHQRP PHQMDMX RE
NUDWRQL SUHGVWDYOMDMX QDMVWDULMH RURJHQV

âWLWÅYÅLWDELOQL GHORYL NRQWLQHQDW
štitoi ,]JUDýHQL VX RG SUHNDPEULMVNLK VWHQD V

6OLND   3RORåDM NUDWRQD QD =HPOML

NULYDþD 1DMYHÜLP GHORP VX L]JUDÿHQL RG PHWD
6WDUL VX RG PLOLRQD GR SUHNR PLOLMDUGH
VWDELOQD XJODYQRP UDYQD VD PDORP YÐULMDF
PHQD XNXSQH NRQWLQHQWDOQH NUH D QDMYHÜL
\$QWDUWLþNL ãWLW LWG ORJX ELWL SRNULYHQL PC

3ODWIRUXPWDNRÿH VWDELOQL GHORYL NRQWLQI
NDPEULMVNLK VWHQD NDR L ãWLWRYL DOL JD UI
PD GHEOMLQH HGRDP ENPLMVNL ãWLWRYL L SODWIRUI
NUDWR QNLRPNDL SUHGVWDYOMDMX VWDELOQH GHORY
PRELOQH SRMDVHYH 7R VX PHVWD QD NRMLPD VX
VWYDUDQLP X SOLWNRM YRGL ORJX ELWL L SDOHF

2URJHQL SVRMÄDGXJML' SRMDVHYL VWDULK -VWHQD
VNH ODQFH XJODYQRP QDVWDQH NRQWLQHQWDOQ
QL 3UHPD JHRORãNLP VD]QDQMLPD PQRJH VWHQH
NRML VX NDVQLMLP WHNWRQVNLP SRNUHWLPD XEU
SODQLQVNH SRMDVHYH DOL L R]QDþDYDMXÜL PHV
PODÿHJ RURJHQRJ SRMDVD MH SODQLQVNL YHQDF

3DOHR]RMVNL RUVXHQXLå ISQHM DRGHQH NROLNR VWR
OMDGD NLORPHWDUD 1DVWDOL VX WRNRP EDMNDC
RG UD]OLþLWLK YUVWD PDJPDWVNLP PHWDPRUIQL
YHQFH VD VODER L]JUDåHQLP UHOMHIRP L RGOLNXM
, VWRYUHPHQR VD IRUPLUDQMHP NUH QD QDãR
QDUHGQRP SRJODYOMX SULND]DÜHPR QMHQD RVQF

, , , \$ 7 0 2 6) (5 \$

8 Q X W U D ä Q M H   W H U H V W U L þ Q H   S O D Q H W H - P H ý X N
O R P   V X   J D G U å D O H   J D V R Y H   R G   N R M L K   V X   Q D V W D O H
R G   6 X Q F D   R G U H G L O R   M H   X   N R P   R E O L N X   V X   R V W D O H
D W P R V I H U D   L   Y R G D   Q D   = H P O M L   L O L   V D P R   N D R   O H C
= H P O M D   M H   R N U X å H Q D   Y D] G X K R P   D W P R V I H U R I
L] Q D G   Q M H Q \$ H S P R Y S M B Q E D X M H   H Q H U J L M X   6 X Q F D   ä W
J H W V N R J   J U D þ H Q M D   L   S U R V W R U D   Ä K O D G Q R J '   Y D N X
Q H R U J D Q V N H   P D W H U L M H   N D N R   E L   R E H J E H G L O D   Ä Q
R S V W D Q D N   6 W Y D U D O D   V H   L   U D] Y L M D O D   X   Q H N R O L
6 P D W U D   V H   G D   M Q I D S / W Y D D O D   W N P D R G M D   H U ð H P O M D   R G
D N U H F L M H   Q D U D V W D Q M D   L   V W Y D U D Q M D   Q D ä H   S O D
Q R P   R G   Y R G R Q L N D   L   K H O L M X P D   D O L   V H   E U J R   Ä L] J X
E L O D   G R Y R O M Q R   M D N D   G D   V S U H þ L   Ä R G O D] Ð N '   J D V
Q H O R   M H   L   V W Y D U D Q M H   0 H V H F D   N D G D   M H   V D P R   Q
Q D ä H   = H P O M H   Q M X   S R J R G L R   Y H O L N L   R E M H N D W   Y H
* D V R Y L W H   H U X S F L M H   S U Y L K   Y X O N D Q D   N R M H   V X
Q M H P   S D U D   R N R P   R N R   1₂   Q H N R O L N R   S U R F H Q D W D
O L þ Q H & Q₂ 6   6₂   & +   D P R Q U M D N D G   V W Y R U L O H   V X   Ä
D W P R V I H U X   N R M D   M H   J E R J   Y H ü H   J X V W L Q H   Ä R V W
0 H ý X V R E Q L P   U H D N F L M D P D   S R P H Q X W L K   J D V R Y D
K O R U R Y R G R Q L þ Q D   V X P S R U Q D   L W G   N R M H   V X   U D]
V H G L P H Q W H   D O L   L   P H Q M D O H   V D V W D Y   D W P R V I H U H
3 U L Q R V R P   Y R G H Q H   S D U H   L]   Y X O N D Q V N L K   H U X S F L M H
P L O L M D U G H   J R G L Q D   Q D V W D O L   V X   R E O D F L - L   R N H D
Q R   V W Y D U D Q   Ä V D P R H P H 6 S X D Q M M P P R U O D þ N H X Q M D H P   2 G
N R O L þ L Q H   R Y R J   J D V D   X N D] X M H   Q D   W R   G D   M H   D W P R
G D   M H   X O W U D O M X E L þ D V W R   J U D þ H Q M H   Ä S U H S O D Y L
M H   V H   E L O R   M H   L   P Q R J R   Ä J U P O M D Y L Q D³   R O X M D
V O D E L M H   Q H J R   G D Q D V   D O L   V H   = H P O M D k o p a Je M H   Ä V P
X J U R N R Y D O D   M D N   H I H N D W   V W D N O H Q H   E D ä W H
ä L Y R N M Q X R   S U H   R N R   P L O L M D U G L   J R G L Q D   G
6 D   S R M D Y R P   I R W R V L Q W H] H   R G   G R   P L O L M D U G I
N L V H R Q L N D   Q D V W D O D   M H   V O R å H Q L M D & 2 R k ö j ï D Q V N D
Ä R G O D J L³   X   V D V W D Y   Q H N L K   R U J D Q L] D P D   X - J O D Y Q R
U L P D   L   R N H D Q L P D   1 M L K R Y L P   L] X P L U D Q M H P   V W Y D
N U H þ Q M D F L   N R M L   R Y D M   J D V   L   G D Q D V   Ä þ X Y D M X³   6
M D Q R E D N W H U L M D   L   U D Q L K   E L O M D N D   N R O L þ L Q D   N
P L O L M D U G H   G R   R N R   P L O L R Q D   J R G L Q D   G R V W L J

6 W Y D U D Q M H P O₂ H Q D H V M R D Q L M I H Q H R] R Q V N L R P R W D p
O R P V S U H p L R 8 9 J U D p H Q M H & V 2 D V B Q F D R D M P D I Q M I N D V D
E D ä W H 8] P D Q M H Ä J U P O M D Y L Q D ' L R O X M D V W Y R U H
U D] Y R M L R S V W D Q D N å L Y R W D Q D = H P O M L

, , , 6 \$ 6 7 \$ 9 \$ 7 0 2 6) (5 (

\$ W P R V I H U D M H W D Q N D V I H U D R N R = H P O M H 6 D V
N L V H R Q L N D D U J R Q D X J O M H Q G L R N
K H O L M X P D N U L S W R Q D Q H R Q D L N V H Q R Q D N R M X
V L O R P J U D Y L W D F L M H J D G U å D Y D D W P R V I H U X G D Q H

\$] R W₂ Q D M] D V W X S O M H Q L M L M H J D V X D W P R V I H U I
I H U V N L P L å L Y R W Q L P S U R F H V L P D 3 U H N X U V R U M H J
V L Q W H] X S U R W H L Q D - D Y O M D M₂ 0, L₂ X₂ 1 0 H G₂ Q M W G Q M L F

. L V H R Q L H N V H Q F L M D O D Q M H J D P H W D E R O L - J D P L H
staje₃ N R M L J U D G L R] R Q V N 8 9 V O D R M H Q N R H M L D S R V S P O U R E N Q M
0 R O H N X O L J D V R Y D X D W P R V I H U L V H N R Q V W D Q
\$ W P R V I H U D M H X Y H N X S R N U H W X M H U Q D H N Y D W F
Q H J R Q D S R O R Y H 9 D] G X K V H J D J U H Y D S R V W D M H Q
W H å L W R Q H Q D N R Q W R J D V H S R Q R Y R J D J U H Y D S
V H J O R E D O Q H F L U N X O D F L M H Y D] G X K 6 D O L H Q R M H M P R I G
N U H W D Q M H P Y R G H X P R U L P D L R N H D Q L P D N D G D V
U H G L V W U L E X L U D M X W R S O X H Q H U J L M X L] H N Y D W R U

\$ W P R V I H U V N L Y D S I G X W M H D W L O D S R M H G L Q L F L S R Y U ä I
L] Q D G R G U H ä H Q H W D p N H Q D E L O R N R P R E M H N W X L V S
M H P L O L E D U D P E 3 U L W L V D N Y D] G X K D - M H M H G
W L L O M X G L Q L V X ä J G U R E O M H Q L ' L O L G H I R U P L V D Q L S

\$ W P R V I H U V N L S U L W L V D N L J X V W R ü D Y D] G X K D V
3 R G U X p M D Y L V R N R J S U L W L V N D D W P R V I H U H L P D M X
R G S R G U X p M D Q L V N R J S U L W L V N D 3 U R P H Q H S U L W
N R M L Q D M Y H ü L P G H O R P Q D V W D M H X V O H G U D] O L N D

= H P O M L Q D D W P R V I H U D Q D V ä W L W L R G P D Q M L K
N L V H R Q L N J D M H G Q R V D P D J Q H W Q L P S R O M H P ä W L
p H Y R J J U D p H Q M D N R M L E L X J U R] L O L å L Y R W N D N D Y

\$ W P R V I H U D N R M D R N U X å X M H = H P O M X P H Q M D V
3 R G H O M H Q D M H Q D Q H N R O L N R V O R M H Y D V O L N D
W H P S H U D W X U Q L P J U D G L M H Q W L P D N R M L Y D U L U D M

Slika 156. Atmosfera

7URSRW~~I~~H~~I~~LQD M J X ä ü L L Q D M Q L å L G H R D W P R V I H U H
YU ä L Q L 3 U R W H å H V H G R N P X Ä Q H E R ' J G H W H P S
Q H = H P O M H S & U R G V R H p Q F & 9 H ü L Q D S R] Q D W L K D W P R
S U L O L N D L Ä Q H S U L O L N Q H M J D L Y M O D M D X V Q H F D X J D U B R S R D Y T R Y

I H U H L = H P O M L Q X S R Y U ā L Q X V W Y D U D M X Ü L W R S O L M X J R U Q M H G H O R Y H W U R S R V I H U H D Ä] D P H Q M X M H ' S R Y U ā L Q H = H P O M H

. U H W D Q M H F L U N X O D F L M D Y D] G X K D X] W H P S H U L Y U H P H Q V N H S U L O L N H 3 R Y U ā L Q V N L P L V S D U D Y D C S D U D N R M D V H G L å H X J R U Q M H G H O R Y H W U R S R V I H V N L X V O R Y L N R Q G H Q] X M H V H L N D R Y R G D S R Q R Y F

1 D M Y H Ü L G H R V H W U D Q V S R U W X M H U H N D P D X Q R N H D Q D , Q D N R Q W R J D 6 X Q F H] D J U H Y D Y R G X L R S M H G R P L Q D Q W D Q S U R F H V H U R J L M H W H U H Q D L] Q D]

,] Q D G W U R S R V I H U H M H J U W Q R S Q R S D R E M O D D V R W Q D R D Q S U H Q D W U X D W R H E H O M L Q H M H R N R N P

6 W U D W M I S B Q U X p M H L] Q D G W U R S R S D X] H G R R N P O M H 7 H P S H U D W X U D V H S R Y H Ü D Y D V D Y L V L Q R P R Q D M Y L ä H P R Q I R Q X V O R M X D W P R V I H U H M H R] R Q V N L V C R G W U L D W R P D N L V H R Q L N D G H E O M L Q H G R R N R

2] R Q V N L R P R W D p Q H Y L G L P R D O L M H Y H R P D Y R G 6 X Q B Q Y B D p H Q M D \$ N W L Y Q R V W p R Y H N D - W H U P R S U L Y U H G D L M R ä P Q R J D W R J D] Q D p D M Q R M H R ä W H N O L P D W V N H S U R P H Q H S U H V Y H J D Y L ä X W H P S H U D W L - X å Q R P S R O X D X O H W Q M L P P H V H F L P D V W Y D U D M Q D p L Q å L Y R W D L R G Q R V V D S U L U R G R P S Q B Q H W R P Q L P R G D X V W U D W R V I H U L L P D L Y H W U R Y D N R M L G ,] R W H U P D O Q L U H J W R Q W S R S Q Q W D M D R V W U D W R V I H U X L

0 H] R V I O H A L L] Q D G V W U D W R V I H U H S U R W H å H V H U D W X U D Y D] G X K D Q D Ä Y U K X ' P H] R V I H U H V H G U D P D

0 H] R S D X J D G Y D M D P H] R V I H U X R G W H U P R V I H U H ' W X U H S R Y H Ü D Y D M X Q D Y L ä H R G f &

5 H O D W L Y Q R P D O L E U R M P R O H N X O D N L V H R Q L N D p H Y X H Q H U J L M X L W R S O R W X D W H P S H U D W X U H V U H J L R Q X N D R R G J R Y R U Q D S U R P H Q M H Q X V R O D U Q X

7 H U P R W H U Q D V W D Y O M D L S U R ä L U X M H G R N P Q L Y R D D W R P L V H R G Y D M D M X R G P R O H N X O D L P R J F D M D = H P O M H

(J] R V I M H D V O R M L] Q D G N P 8 Q M R M M H Y U O R U Y L V L Q H S R V W H S H Q R Y \$ W H Ø Ø R M X D W D P N R X X M B Q R M D Q U M H \$ W P R V I H U D V H P R å H S R G H O L W L L Q D R V Q R Y X K

+ R P R V I H Q U D E O M L Q H ± N P P H Ä D Y L Q D M H X M H . L V H R Q L N L D J R W V X X G R Q M H P G H O X D O Ð N Ä L J D V L Q D P D J G H S R V W R M L L Y H O L N L E U R M Q D H O H N W U D W P R V I H U M R Q B Y W M C D Q D V W D M X \$ X U R U D E R U H D O L V

6 D V W D Y L V Y R M V W Y D D W P R V I H U H V H V W D O Q R S R Y H Ü D Y D L O L V P D Q M X M H % D N W H U L M H L G U X J L E D O L J D L Y U D Ü D M X 3 R V H E D Q] Q D p D M X D W P R V I H U

. 5 \$ 7 . \$ 3 5 , ý \$ 2 9 2 ' ,

9 R G D M H Ä p X G R ' S U L U R G H ± M H G Q R V W D Y Q R J K P R J X Ü Q R V W L P D , P D M H V Y X G D L X V Y L P R E O L F L P D Ü H S R V W R M D W L L R S V W D W L G R N L Y R G D S R V W R M L G H O R P L J J U D Ü H Q R R G Y R G H X N O M X p X M X Ü L 9 D V L P å L Y R W D R G Y L M D M X V H X Y R G H Q R P U D V W Y R U X

9 R G D V H N D R ä W R] Q D P R V D V W R M L R G M H G Q R D W R P D Y R I C Q R Q U N D G H Ü L P R O H N X O N R M L Q H P D Q D H V W U X N W X U H L S R O R å D M D H O H P H Q D W D N R M L M H J U N D R G L S R O V O L N D 6 D V W U D Q H E O L å H Y R G R Q G R N M H X G H O X E O L å H P N L V H R Q L N X Ä Q H J D W L Y Q D ' b L R N R O Q H P R O H N X O H Y R G H 3 R O D U L W H W Y R G H M I R G O L p D Q U D V W Y D U D b] D V X S V W D Q F H N R M H Q L V X H L S U R W H L Q H 9 R G D R P R J X Ü D Y D L N R P X Q L N - D F L M X Q M H Q M D 3 R O D U L W H W P R O H N X O D Y R G H R E M D ä Q M D W H P S H U D W X U L L V S R G f & Y R G D S U H O D] L - X p Y U V V W D O Q X V W U X N W X U X Y H å X V H S U H N R Y R G R Q L N R Y X W H p Q R P V W D Q M X P R O H N X O L Y R G H V H Ä V O R E R G O P L Q X R G O H G D L Y H Ü X P D V X = E R J W R J D M H O H G O M H U R V W D M H Q D S R Y U ä L Q L L J R O X M H Y R G X L V S R G

9 D å Q D N D U D N W H U L V W L N D Y R G H M H G D X U H O D V f & R V W D M H X W H p Q R P V W D Q M X L L P D - Y H O L N X O D W L Y Q R Q H R V H W O M L Y D Q D V S R O M D ä Q M H W H P S H R S V W D Q D N ä L D Y R W H Ü D Q X M R W L Q D Y R G H M H Q D f &

3 R P H Q L P R Q D M Y D å Q L M D V Y R M V W Y D Y R G H

- voda je S U R Y L Q Q P D E R I M X E V V W U D Y R G D R P R J X Ü D Y D S U R Ü H N U R] Q M X ä W R M H Y D å Q R] D R S V W D Q D N E N R U D O H N R M L å L Y H X Q M R M

- voda je U D V W P R Ü H E L W L L V X V S H Q] L M D

- Y L V R N D V S H F L M H Q D R W R S L O Q D W D V R S O R W H N R M D V

Slika 157. Struktura vode

SRWURãLWL GD EL SURPHQLOD WHPHUDWXUX YRG
 WLPH ÄRGROHYD' SURPHQL WHPHUDWXUH NDNR
 - YLVRND WRSORJW D RLOMSD QD YDQ M QJLMH SRWUHE
 WHþQH YRGH X JDV NDORULMD NDGD VH ÄUD]
 7RSORWQD HQHUJLMD 6XQFD XJURNXMH SURPHQ
 X JDVRYLWR QD ORNYDPD SRWRFLPD UHNDPD PR
 SDUD GLåH X DWPRVIHUX
 - NRQGHQ J D Q D M D HÜLP YLVLQDPD YRGHQD-SDUD V
 ]XMH VWYDUDMXÜL REODNH NLãX LOL VQHJ X NRM
 - NRKHJLMHSULYODþHQMH L]PHýX þHVWLFD LVWH V
 QDSHWRãüX PHUD MDþLQH YRGHQH SRYUãLQH SP
 - DGKHMJLMHDHSOMHQMH SULYODþHQMH VD GUXJL
 WOR ELOMQD WNLYD L SDPXN NDGD VH IRUPLUDM
 VSRVREQRVW NDSLQDUQRJ ÄSHQMDQMD'
 - WUDQVSMDHDFWRIEHV NRMLP ELOMNH JXEH YRGX
 GHR YRGHQH SDUH YUDÜD X DWPRVIHUX
 - XQLYHU]DOQL+ UMDRVGADY MHDþYHVWUDQL U-DVWYD
 OHNXOD YRGH WUDQVSRUWXMH L ÄåLYRW' RUJD
 PDWHULMH WHþQL ÄRWSDG' NRML VH L]EDFXMH

UDVWYRUHQL X YRGL SUHQRVH NUR] ELOMNH LOL
SRWUHEQH UDVWYRUHQH VXSVWDQFH LWG
- S+je NRQFHQWUDFLMDHY RG BQLVWRYRLUKX MRQDMH C
VNDOD X UDVSRQX RG GR QHXWUDOQR MH D
OLQH GLVRFLUDMX X YHR QIR Q\$DR YSHüPDHYQDMPX+ &QDHNUhå BR
H₂&₂ RUJDQVNH NLEVHOOHQH MWQED]QL EDJH -UDVWYD
QMXMX NRQF HMQVQD DIFLSQH KDGDMVLOQH MRQH L
JRUNRJ XNXVD Q1HDNQH .RG E B GDD VEXLNDUERQD LWG
- voda se javlja u svđu L DJUHJDWQD VWWRDpq MWDH pQRP L J
.DGD MH X JDVRYLWRP VWDQMX QDJLYDPR MH YR
QHYLGOMLYD DOL VH X REODFLPD PDJOL NLäl C
6XQpHYRJ LOL GUXJRJ JUDpHQMD YRGD VH JDJUHY
YUHPHQD L PHVWD 9RGHQD SDUD SUHQRVL WRSO
2QD VWDELOL]XMH DWPRVIHUX DOL L XJURNXMH I
YUHPHQVNWK SRMDYD 6SDMDQMHP PROHNXOD X Y
YRGH SDGDMX QD SRYUäLQX =HPOMH X WHpQRP L
SDGQH QD =HPOMX YRGD VH SRQRYR JDJUHYD LV
GHWDOMQLMH X SRJODYOMX 6HGLPHQWQH VWHQH
2VLP YRGH X DWPRVIH&₂ M Q QD&QWD NHEV&VSDY
JDQVNH PDWHULMH RG YXONDQVNWK HUXSFLMD V
JRULYD åLYRWLQMVNWK HPLVLMMD %LOMNH XJLPD
PQRJL PRUVNL RUJDQL]PL JD NRULVWH JD JUDGQM
od &D&₂ pLP&₂VXNODQMD L] DWPRVIHUh 7R MH JDV
JERJ pHJD VH DWPRVIHUD JDJUHYD PHQMDMXÜL NO
R VDGUåDMX RYRJ JDVD MU RQ JQDpDMQR XWLp
ELÜD 'UXJL JDVRYL WDNRyH GRSULQRV&H HIHNWX
DJRW RINVLLGKORURÀ X&ROJ&NDUERQ
6DGUåDM PHWDQD X DWPRVIHUL VH SRYHÜDYD
NURELPD EDNWHULMDPD X SLULQpX åHOXFLPD åL
GRSULQRVH XQOäW PDYäDWLWXRJHQDXVNH NRMD äWLW
OMXELpDVWRJ JUDpHQMD
2]RQ VH NDNR VPR SRPHQXOL QDMYHÜLP GHOF
IHUH JGH VH VORERGQL DWRPL NLVH QQLXN DWYUDXM
WRVIHUL *XELWDN R]RQD MH SRVOHGQMLK GHFH
UXSH' JRWRYR EH] SULVXVWYD R]RQD L]QDG \$UNW
OMD R WRPH NROLNR MH JXELOWDN R]RQD L]D]YDQ
YHOLNLP IDNWRURP D NROLNR SULURGQLP SURFH
6XPSRU G&R NQDQYHÜLP GHORP QDVWDMH VDJR
YD 8 DWPRVIHUL VH PHäD VD YRGDP VWYDUDMXÜ
NRMD ÄXELMD' ÀRUX L SUHNR PQRJLK SULURGQLK
äWHWQLK XWLFDMD QD åLYRWQX VUHGLQX

, , , 3 5 9 , ä , 9 2 7

9HUXMH VH JRWRYR VPR VLJXUQL GD MH =HPC
VWHPX QD NRM RM SRVWRML åLYRW NDNDY SR]QD
XND]XMX QD WR GD MH åLYRW QDVWDR MRä WRNRI
X NRMLPD MH QDÿHQ 'D EL RSVWDR WHN]DSRþHW
NDGD MH YODGDR SDNDR" -Rä XYHN QHPD MHGQR]
-HGQD RG KLSRWH]D QDYRGL GD MH åLYRW QDV
PROHNXOD QD UDQRM ÄQHåLYRM' =HPOML 3RMHG
ÄGRäOL' L] VYHPLUD VD PHWHRULWLPD L NRPHWDI
1DMUDQLML åLYRW MH ELR X REOLNX MHGQRVW
XYHN QLVX SRWSXQR MDVQL (YR QDMYLäH SULKYD
äLYD PDWHULMD QD =HPOML MH QDMYHÜLP GH
NLVHRQLND L YRGRQLND NRML JUDGH åLYRWD
L WUDJRYL GUXJLK HOOPHQDW 9LVRND NRQFHQW
VH ÄVYHSULVXWQRP' YRGRP =DäWR MH YRGD WRC
äLYRW NDNDY SR]QDMHPR ED]LUD VH QÐ VSRV
åHQH PROHNXOH 'D OL EL åLYRW QDVWDR L UD]YI
GUXJL HOOPHQW" 6LOLFLMXP MH WDNRÿH þHWYRU
GUXJDþLMH RG XJOMHQLND L QDMYHÜLP GHORP JU
MXP L XJOMHQLN]QDþDMQLMH]DVWXSOMHQL X VYI
ELWL RVQRYD]D åLYRW QD QHNRM RG JDODNVLM
\$NR VPR VDPL X VYHPLUX ÄWR VLJXUQR L]JOHGD
MH MHGQRP .DUO 6DJDQ ,]DLVWD L]JOHGD GD VX
GDMXÜL PRJXüQRVW GD VH VWYRUL åLYRW 1HNROLN
HOOPHQWH RG NRMLK PRJX QDVWDWL åLYL RUJDQL]F
Ä6LOH' NRMH XSUDYOMDMX 8QLYHU]XPRP VWYRU
KODGQR QL PQRJR WRSOR' L SRGHVLOH RGQRVH VD
GD VH VWYRUL åLYRW , RQ YHUXMHP NDR L 9L M
QLMH YDåQR RQ SRVWRML 'RND] VX L RWNULYHQL
]YH]GD X QDäRM JDODNVLM L PLOLMDUGL JDODN
*GH VX X XQLYHU]XPX ÄQDMEROML XVORYL']D
2þLJOHGDQ QHGRVWDWDN åLYRWD X 6XQþHYRP
WH VXJHULäH GD VH åLYRW VOLþDQ LOL LVWL P
SRSXW =HPOMH NRMD LPD XVORYH]D QDVWDQDN
NLVHRQLND YRGRQLND VLOLFLMXP D JYRåÿD LWG
QHPD MDNRJ JUDþHQMD L JGH QHPD LQWHQ]LYQRJ
QHEHVNLW WHOLPD
5HJLRQL SRYROMQL]D åLYRW X QDäRM JDODN
NRMH SRNULYD RNR JDODNVLMH 7X MH L QDäH

8 FHQWUX JDODNVLMH PDOR MH YHURYDWQR G
SUHYHOLND D UDGLMDFLMD MDND WHPSHUDWXUD
9UDWLPR VH GLVNXVLML R QDVWDQNX åLYRWD
þDMQLP NROLþLQDPL 1D =HPOML PHÿXWLP LPD
]DVWXSOHQQL VLOLFLMXP JYRåÿH PDJQH]LMXP N
RGJRYRU QD RYX QHSR]QDQLFX" +HPLMVND UHDN
HOHNWURQD L QMHJRYH YDOHQFH 8JOMHQLN VD
EURM MHGLQMHQMD VD GUXJLP DWRPLPD 6D YRG
XJOMHQ YRGRQLND DOL VH PRåH YH]DWL L VD VD
HOHPHQWLPD 2YR VYRMVWYR RPRJXÜDYD RJURPD
OD NRML VX PHKDQL]DP SURFHVD åLYRWD JUDGH
JUDGL YHOLNL EURM VWDELOQLK PROHNXOD =ERJ
XJOMHQLN NLVHRQLN L DJRW VX RVQRYQL HOHPHQ
þHWLUL HOHPHQWD VWYDUD VH YHOLNL EURM RU
HVHQFLMDOQH' DPLQ ~~SNIRWHOLQH~~

ýHWLUL SRPHQXWD HOHPHQWD XJOMHQLN NLV
=HPOMLQX DWPRVIHUX X REOLNX XJOMHQ GLRNVL
VORERGQRJ YRGRQLND L QHNLK SURVWLK RUJDQV
ELOL X YRGL NDR XQLYHU]DOQRP UDVWYDUDþX OH
PHQDWLD L MHGLQMHQMD VWYRUHQL VX VORåHQLM
NLVHOLQH 3UHPD RYRIM ~~QQLXSNROWHHLQV~~ NYD AND Q HMOHL QH
ÄNRSLUDWL' L]DMHGQR VD SURWHLQLPD VWYDUD
6DP NR.G MH VORåHQ L PRåH VH ÄSUHXUHGLWL' QD
OHåL X VLQWHJL SURWHLQD ± DPLQRNLVHQLQD NI
JDQL]DPD 3RGVHWLPR VH GD MH þXYHQL HNVSHU
SRND]DR GD VH PQRJD RUJDQVND MHGLQMHQMD
NRPSRQHQWH SURWHLQD ODNR VLQWHWL]XMX L]

=D VWYDUDQMH QDYHGHQLK RUJDQVNLK PROHN
PXODQVL' L]YRU YLVRNH HQHUJLMH 7RSOD YRGD
PXQMH" (NVSHULPHQWLPD VX RG SUYRELWQH ÄVX
YRGH HOHNWULþQLP SUDåQMHQMLPD GRELMHQH DI
PROHNXOD' ~~1ELWQHLYKWD~~ P RQH VDPH QH SUHGVWDY
MH GDOML PHKDQL]DP UHDNFLMD]D SRNUHWDQMH
PDFLMH NDNR EL VH PRJOL ÄNRSLUDWL' UDÿDWL
åLYH L QHåLYH PDWHULMH X QHNLP VOXþDMHYLPD

6PDWUD VH GD VX SUYL SULPLWLYQL MHGQRÜHC
WLK RUJDQVNLK MHGLQMHQMD XJOMHQL KLGUDWI
i neorganskog ugljenika izvedenog &2 YRGH L X] SRPRü HQHUJL
äLYRW MH YHUXMH VH SRþHR X SOLWNRM-YRGL S
PD VOLþQLP EDNWHULMDPD SURNDULRWL NRML Q

3RMHGLQL LVWUDåLYDþL VPDWUDMX GD-VX RUJ
QDWD SD L VDP åLYRW X REOLNX EDNWHULMD GR

QD þLQMHQFL GD MH =HPOMD X VYRMRM ÄPODGR
NRPHWDPL NRML VX LPDOL RUJDQVN PDWHULMX
PRJOL GDOMH GD VH UD]YLMMDMX QD =HPOML
1DMVWDULML IRVLOL QD =HPOML VX RG SUH RN
VX WR EDNWHULMVNH IRUPH NRMH VX HYROXLUDO
=HPOML SRMDYLR SUH RNR LOL þDN SUHPD SRM
äWR MH L]QHQDýXMXÜH EUJR QDNRQ QDVWDQND QD

6OLND 1DMVWDULML IRVLO QD =HPOML PLOLMD

, SURýH YUHPH 3UH RNR
PLOLMDUGL JRGLQD GRJRGLOR VH
ÄþXGR' QD QDäRM SODQHWL 3RMDYLOD
VH FLMDQREDNWHLMD VOLND VLW
QL MHGQRüHOLMVNL RUJDQL]DP NRML
IRWRVLQWH]RP SUHWYDUD XJOMHQ GLRN
VLG X RUJDQVNL XJOMHQLN L NLVHRQLN
9UHPHQRP MH VDGUåDM NLVHRQLND X
DWPRVIHUL UDVW-DR 3RPHQXWD FLMD
QREDNWHLMD QLMH LPDOD SUHGDWRUH SD
VH QHNRQWUROLVDQR UD]PQRåDYDOD
VWYDUDMXÜL RJURPQH NROLþLQH NLVHR
QLND %LOD MH W-R ANLVHRQEN NDWDVWUR
ID' 1DNRQ WRJD SUH PLOLMDUGH
JRGLQD ÄGROD]H' DOJH D SUH PLOLRQD JRGLO
SRYHÜDYD VDGUåDM NLVHRQLND X DWPRVIHUL GR
, VWUDÅLYDQMLPD MH XWYUýHQR GD VX QHNL R
PH NRULVWLQLHYGR QRDQRL ÄGRXOD;GRU' HOHNWURQD
VXPSRU X SURFHGX NRML VH QD]LYD DQRNVLGQD I
UDMX VXOØWQ-LH QRDQRLG LGHMD MH GD VH-RYR GR
PHQWLKD VWYDUDQLP X GXERNLP GHORYLKD PRUD
3RVWRML L KLSRWH]D GD VX SUYL MHGQRüHOLM

Silka 159. Cijanobakterija (vidno polje 0,01 mm)

SURL]YRGLOL VRSVWYHQX KUDQX .RQ]XPLUDOL V
LOL GUXJD MHGLQMHQMD NRMD VX X QMLKRYRP Q
HQHUJLMX GRELMDOl RG RYLK DPLQRNLVHOLQD IH
OHNXOD KUDQH NUR] QL] KHPLMVNLK UHDNFLMD N
LWG .DGD MH IRWRVLQWH]D SRþHOD RUJDQL]PL V
RG QHRUJDQVNLLK HOHPHQDW D SRVW~~820~~²⁰-L VX DX
H₂O VYHW~~Q~~² WK:UDQ₂D
)RWRVLQWH]QL RUJDQL]PL VWYRULOL VX KUDQX
SXãWDOL NLVHRQLN X DWPRVIHUX
7DþDQ YUHPHQVNL UDVSRUHG NDGD VX RUJDQL]
SR]QDW DOL QDMVWDULML]DSLV KORUR~~z~~QD QDOD
WROLWLPD L] \$XVWUDOLMH
6WURPDW~~R~~^QUW\$D XJODYQRP NXSRDVWLK LOL
RUJDQVNLP DNWLYQRVWLPD VOLND 1-DMYHUR
MH UDQLMH JYDQH SODYR JHOHQH DOJH NRMH V
ODPHODPD NRMH VX VH QDOD]LOH L]QDG WDORJD
NDUERQDWQL VORM

Slika 160. Stromatoliti

6WURPDWROLWL SRND]XMX GD MH åLYRW QD PQ
RJUDQLþHQ QD QHNROLNR L]RORYDQLK ORNDFLMD
GLPHQWL PD VWDULP PLOLMDUGL JRGLQD X]DSD
X UDQLP VUHGQMLP L NDVQLP DUKHDQVNLP VWH
0HÿX QDMVWDULMLP IRVLOL PD VX ± *D- VWDUL
OEDUD &UDWRQ X]DSDGQRM \$XVWUDOLML JGH V
VIHURLGQD WHOD SUHþQLND ± PLNURQD - RG NRI
YDQMX üHOLMVNH SRGHOH 2YL PLNURIRVLOL VX V
L QDMMDVQLMH SRND]XMX GD MHGQRÜHOLMVNL åL
JRGLQD GD VH MDYLR MHGQX PLOLMDUGX JRGLQD

8 VHYHUQRM .LQL RWNULYHQL VX R̄ROLWL VW
 GLPQMDFLPD L GRND]LPD JD SULPLWLYQH åLYRWQ
 ULP VUHGQMHRNHDQVNLP JUHEHQLPD RPRJXÜLOL
 L GUXJLK SUHELRLWLþNLK RUJDQVNPK PROHNXOD 2
 visokih nivoa 89]UDþHQMD L QMHJRYLK ãWHWQLK -]LþNL
 YRW MH ELR QD GQX PRUD X PDOLP JYR]GHQLP JO
 3URNDULRVVNL pRkardyDiQdrjaPismsH & NØMXþXMXÜL L DUKH
 WHULMH WUHQXWQR åLYH X FUQLP GLPQMDFLPD X
 QMLPD RGUåDYD VH WRSORWQRP HQHUJLMRP NRMD
 6XQFD Ä8QLYHU]DOQR VWDEOR åLYRWD' XND]XMH
 åDOL SURVWRUL SRYROMQX VUHGLQX JD QDVWDQD
 VX VYL KHPRVLQWHWVNL RUJDQL]PL NRML NRULVW
 X VYRMLP PHWDEROLþNLP SURFHVLPD 3RPHQXWD
 NRG FUQLK GLPQMDFND GRGDMXÜL GRGDWQX WRSO
 KLGURWHUPDOQL VLVWHPL ÄFUQL GLPQMDFL' PHV
 äLYRW MH QDVWDYLR GD LJUD JODYQX XORJX
 DWPRVIHUh X QDUHGQLK QHNROLNR PLOLM-DUGL JI
 QR GRED GRJRGLOr VH QD DUKHDQVNR SURWHUR]
 MX QD VWDULMH OHGHQR GRED MRä X DUKHDQX
 3UYL GRND] SRVWRMDQMD YLäHüHOLMVNLK RUJ
 QD NRMD VH SRMDYLOD X SUHNDPEULMXPX SUH R
 NDPEULMVNH HUH RG SUH RNR GR PLOLRQD
 VNL RUJDQL]PL D RGPDk QDNRQ WRJD SUH RNR
 ÄHNVSOR]LMD' REOLND åLYRWD NDGD VX VH X QDI
 ÄSUHFL' YHüLQH JODYQLK åLYRWLQMVNLK URGRYD
 7HNWRQVND DNWLYQRVW SOR&12DRG&DRHE&DHNQHRJGR
 WDPRU]PRP L YXONDQL]PRP 2YL WUHQGRYL UH]X
 DWPRVI&2V&WR MH XJURNRYDOR PDQML HIHNDW V
 RPRJXÜLOR KODýHQMH L GRYHOR GR OHGHQRJ GRE
 6ORE&G&RQL X RNHDQX X ÄNRPELQDFML' VD
 VWYRULOL VX NUHþQMDNH NRML VX GHSRQRYDQL
 uzelo & L] DWPRVIHUh \$HUREQH IRWRVLQWHWVNH ü
 JHQHULVDOH NLVHRQLN 2YL RUJDQL]PL VX EUJR
 VRNLK QLYRD (XNDULRWL VX VH UD]YLOL X ELOM
 JRGLQD NROLþLQD NLV&2Q&LPNDDQ MHYSDROYDH &DDW&P&RV ID
 SURWHUR]RLND NDGD MH HNVSOR]LMD PHWD]RD F
 QD =HPOML 2YD WUDQ]LFLMD VH GRJRGLOD VD U
 JODFLMDFLMDPD GR HNYDWRULMDOQLK UHJLRQD
 , GD]DNOMXþLPR SURVWH üHOLMH VX YUHPHQ
 MH HYROXFLMD 1D NUDMX GRýRVPR 9L L MD 'RN
 8 DUKHDQX åLYRW MH QDVWDRL SJRVUHRNåOHQ åK YRRUWD
 MHGQD RG QDMYHÜLK PLVWHULMD åLYRWD

=DYUÃLPR RYX SUDPOXL SMLHV DQRMOND MHGLQVWYH

0QRJH NDUDNWHULVWLNH XND]XMX QD WR GD M
GUXJLP SODQHWDPD X 6XQþHYRP VLVWHPX D L P
RNR GUXJLK]YH]GD

3RPHQLPR QDMYDåQLMH

=HPOMLQD RUELWD MH VNRUR NUXåQ-D þLPH
SORWH RG 6XQFD 'D MH RUELWD HOLSWLþQD QDå
OHWL PQRJR WRSOLMD JERJ þHJD YHOLNL GHR ÅR
QDJLERP =HPOMH RG f

.DGD EL =HPOMD ELOD YHÜD VLOD JUDYLWDF
åLYRWD NDNDY VDGD LPDPR

'D MH =HPOMD PDQMD L] DWPRVIHUh EL ÄSRE
L NLVHRQLN L PL QH ELVPR SUHåLYHOL

.DGD EL =HPOMD ELOD VDPR EOLåD 6XQFX
LVSDULOL D JDVRYL VD HIHNWRP VWDNOHQH EDå
9HQHUL L RSHW QH EL ELOR åLYRWD

'D MH =HPOMD VDPR GDOMH RG 6XQFD RNH
EL ELOD]QDWQR PDQMD ãWR]QDþL GD EL ELOR L
EL RSVWDOL

'D QHPD WHNWRQLNH SORþD QD =HPOML QH
EURMD åLYRWQLK REOLND NRML GDQDV SRVWRMH

%H] PDJQHWQRJ SROMD =HPOMD EL ELOD Ä
NRMH EL XELOR YHÜLQX DNR QH L VYH åLYRWQH F

0HVHF VWDELOL]XMH RUELWX QDÄH SØDQHWH
OXWDOD' LOL RGOXWDOD L

*UDYLWDFLRQR SROMH -XSLWHUD ãWLWL QDÄ
WLPD L NRPHWDPD LWG

'D OL MH QDYHGHQR VOXþDMQRVW" 1HNL QLåL
RSVHJ XVORYD DOL YLäL REOLFL WR QH PRJX ýLG
XVORYL]D åLYRW 1HNL LVWUDåLYDþL VPDWUDMX
VH QDÄD SODQHWD GHWDOMQR SULSUHPDOD]D QD
SR]QDMHPR

1D NUDMX RYH SULþH R =HPOML FLWLUDMPR YH
MRYLüD VOLND

Bilo je vremena kada je vaseljena bila
puna nebesnih tela, ali naše zemlje u njoj nije
bilo. I bilo je vremena kada se naša zemlja stvo-

ULOD DOL QD QMRM QH EHäH QL ELOMD QL åLY
nastaše vremena kada je na zemlji bilo raznoga
ELOMD L UD]QLK åLYRWLQMD DOL QLNDNYLK C
ELOR naša ~~ima~~ Mađare vrlo dugotrajnu
LVWRULMX NRMD YHOLþLQRP L UD]QROLNRäüX
GDOHNR SUHYD]LOD]L LVWRULMX FHORJD þRYH
sviju pojedinih naroda.

6OLND -RYDQ äXMR
(1856–1936)

